

MATIĆA

SPLITSKO-DALMATINSKA ŽUPANIJA
**KRALJICA
JUŽNE HRVATSKE**

Knjižni niz "Ugledni hrvatski
znanstvenici u svijetu"

Tony Krstičević, hrvatski
parlamentarac iz Australije

Toronto: Otvorenje
Hrvatsko-kanadske knjižnice

ISSN 1330-2140

MATIĆA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LX
Broj / No. 10/2010

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Katarina Fuček

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Uredništvo / Editorial Staff
Željka Lešić, Vesna Kukavica

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print:
Vjesnik, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
www.matis.hr

Naslovnica:
Katedrala sv. Duje u Splitu
(snimio: Vido Bagur)

File Edit View Favorites Tools Help

www.matis.hr

Posjetite stranice web portala Hrvatske matice iseljenika!

Web stranice
HMI čitaju se
diljem
svijeta,
dostupne su na
tri jezika
(hrvatski,
engleski,
španjolski)
i bilježe
stalan porast
posjećenosti.

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim
iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim
Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

Oglašavajte na web portalu Hrvatske matice iseljenika!

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

■ BANERI ■ SPONZORIRANI ČLANAK ■ SPONZORIRANE RUBRIKE

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matris.hr

- 4 Ugledni hrvatski znanstvenici u svijetu
- 6 Novi željezanski biskup Egidije Živković
- 7 HMI: Posjet janjevačkih Hrvata
- 12 Blagoslov crkve na Udbini
- 15 Pjesnikinja Marija Franičević-Jeličić
- 16 Tony Krstičević, političar iz Australije
- 19 Berlin: Konferencija o migrantima
- 23 Pittsburgh: Hrvatski dan u Kennywood parku
- 24 HMI: Istarski Hrvati u središnjoj Argentini
- 27 Obljetnica suradnje Buševca sa sunarodnjacima

Budimpešta: Otvorene nove prostorije Croatice **20**

- 30 Sindelfingen: Gospa Velikoga hrvatskog zavjeta
- 37 Škrapići iz Mađarske posjetili prezimenjake
- 38 Toronto: Hrvatsko-kanadska knjižnica
- 40 Beč: Skup o Hrvatima u Austro-Ugarskoj
- 43 Problemi s dopunskom nastavom u Njemačkoj
- 44 Njemačka: Posebne nagrade Franjo Basić
- 50 Razgovor: Vili Jandrešić iz Gradišća
- 52 Dani hrvatskog filma u Orašju

KOLUMNE

11
Globalna Hrvatska
(Vesna Kukavica)

33
Hrvatske županije
(Zvonko Ranogajec)

48
Povijesne obljetnice
(Željko Holjevac)

56
Govorimo hrvatski
(Sanja Vulić)

54 Legende o rodijaku Čipi
(Petar Miloš)

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiss.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
(zračnom poštom / airmail)
SAD / USA 60 USD, Kanada / Canada 65 CAD,
Australija / Australia 80 AUD,
Novi Zeland / New Zealand 60 USD,
Južna Afrika / South Africa 60 USD,
Južna Amerika / South America 60 USD
(običnom poštom / regular mail)
Europa / Europe 25 EUR, Hrvatska / Croatia 100 kn

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
Acc. No. 702000-VAL-9100000-132344-273
IBAN HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Račkog 6

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
Acc. No. 2390001-1100021305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju MATICU jer MATICA je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Hrvatski velikani prirodoslovlja

Knjižni niz o velikanima znanosti izlazi trinaest godina i do sada je obuhvatio sedamdesetak prirodoslovaca naših korijena, koji su svojim otkrićima stekli mjesto među utemeljiteljima suvremene civilizacije

Napisala: **Vesna Kukavica**

Hrvatska matica iseljenika i Hrvatsko-američko društvo predstavili su peti dio dvojezičnog knjižnog niza *Ugledni hrvatski znanstvenici u svijetu*/*Distinguished Croatian Scientists in the World*, čiji je urednik prof. dr. sc. Janko Herak. U nazočnosti mnogobrojne publike dvojezičnu zbirku 12 stručnih radova o znanstvenim opusima naših živućih istaknutih prirodoslovaca predstavili su akademici Ivica Kostović i Vladimir Paar te prof. dr. sc. Zorica Veksli, dok su u ime nakladnika govorile ravnateljica HMI-ja Katarina Fuček i predsjednica HAD-a Marina Ljubišić. Prigodni glazbeni program izvela je operna solistica Antonela Malis.

Knjižni niz izlazi 13 godina i do sada je obuhvatio 70-ak velikana prirodoslovlja naših korijena, koji su svojim otkrićima stekli mjesto među utemeljiteljima

Znanstvenici

Paško Rakić prima nagradu u Oslu

suvremene civilizacije i budućega razvoja ljudskoga roda.

BIOLOG I BIOFIZIČAR NENAD BAN

Otkrića koja su zadivila svijet na prijelazu iz 20. u 21. stoljeće, karijere u centrima izvrsnosti najrazvijenijih zemalja planeta, glasovite sveučilišne katedre od Amerike do Australije i europski laboratoriji u kojima stvaraju naši znanstvenici, primarno školovani na hrvatskim sveučilištima – opisani su na više od tristo stranica novoga sveska. Među opisanim znanstvenicima u ovoj knjizi najmlađi je molekularni biolog i biofizičar iz Zagreba Nenad Ban (44), jedan od najuspješnijih hrvatskih znanstvenika današnjice u inozemstvu. Ban je prvi Hrvat na Njemačkoj akademiji znanosti *Leopoldina* i profesor strukturalne molekularne biologije na Švicarskome federalnom institutu. Slavu je stekao kao prvi autor članka o strukturi ribosoma, koji je trojici njegovih kolega donio Nobelovu nagradu iz kemije.

Vrhunski nuklearni fizičari Zagrepčanin Guy Paic i Splitsanin Daniel Denegri zaslužni su za izgradnju opreme i

rad najvećega svjetskog akceleratora subatomske čestice (Large Hadron Collider) u europskome znanstvenom centru, švicarskom CERN-u. Konstruktor akceleratora Denegri, čija je primjena otpočela u naše vrijeme, suautor je rada za koji je dodijeljena Nobelova nagrada iz fizike, istaknuo je akademik Vladimir Paar.

Nekadašnji zagrebački doktorant, fizičar čvrstog stanja Laszlo Forro iz mađarskoga Petrova Sela, direktor je Instituta za fiziku kompleksne tvari u Federalnoj politehničkoj školi u švicarskoj Lausanni. U biofizici je prvi infracrvenom mikroskopijom otkrio amiloidne plakove u pacijenata s Alzheimerovom bolešću i otišao korak dalje u proučavanju te neizlječive bolesti.

METODOM ZNANSTVENE NARACIJE

Na drugom kraju planeta, u Melbourneu, biofizičarka i profesorica fizičke kemije Frances Šeparović, podrijetlom iz Blata, proučava peptide koje luče australske žabe. Ta mlada znanstvenica traži molekulu koja bi razlikovala prokariotske stanice od eukariotskih i koja

ih uništava, što bi moglo jednoga dana biti primjenjivo na živčane stanice čovjeka - u razumijevanju pojave i razvika Alzheimerove bolesti.

Zbog iznimnog doprinosa u razumijevanju razvoja mozga hrvatskom znanstveniku Pašku Rakiću dodijeljena je u Oslu Kavlijeva nagrada, u žargonu zvana *mali Nobel*, koja je prije dvije godine prvi put dodijeljena znanstvenicima iz područja astrofizike, nanoznanosti i neuroznanosti. Inovativni Paško Rakić (77) ravnatelj je Odjela za neurobiologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta Yale, direktor Kavli instituta za neuroznanost na Yaleu i s više od 30.000 znanstvenih citata jedan od najcitiranijih znanstvenika iz područja neuroznanosti na svijetu. Iako je njegova majka Julijana Todorčić rođena Dubrovkinja, a otac Toma Rakić podrijetlom iz sela Pomera kraj Pule, Paško Rakić rođen je u vojvođanskoj Rumi, a izvršno je povezan sa znanstvenicima u RH. Rakić je član američke, hrvatske, srpske i australske akademije znanosti. Počasni je doktor (Doctor Honoris Causa) Albert St-Georgyi sveučilišta u Segedu (Mađarska) i Sveučilišta u Zagrebu. Već godinama surađuje s Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu i drugim hrvatskim neuroznanstvenicima. Jednostavno rečeno, Paško Rakić je promijenio ljudsko znanje u području neuroznanosti, istaknuo je akademik Ivica Kostović.

Sve priloge, metodom znanstvene naracije, pisali su ugledni autori poput Davora Pavune, Stanimira Vuka-Pavlovića, Ivice Kostovića ili akademika Nenada Trinajstića – što čini knjigu još vrednijom, prema riječima akademika Paara. Autori pojedinih studija u knjizi, naime, s lakoćom čitateljima prikazuju znanstvenike poput eksperimentalnog biofizičara rodom iz Zagreba Borisa Martinca (University of Western Australia), kemičara i matematičara Ivana Gutmana (Sombor), kemičara Gorana Ungara (Sheffield) ili, pak, splitskog biologa Deana Nižetića (London).

Opisani su znanstveni prinosi inženjera građevine rodom iz Zagreba Nenada Bićanića i prinosi oca računarstva u Hrvatskoj, rođenog Bjelovarčanina s talijanskom adresom, Branimira Součka, čija je suradnja s domovinskim znanstvenim institucijama uspješna i korisna, rekla je predsjednica Hrvat-

12 genija

ske- američkoga društva, ing. arhitekture Marina Ljubišić. Čestitavši Heraku, predsjednica HAD-a pozvala je nazočne predstavnike akademske zajednice da se pridruže u razvoju Herakova knjižnog niza o uglednim hrvatskim znanstvenicima u svijetu.

ČESTITKE UREDNIKU JANKU HERAKU

- Ova knjiga je doprinos nastojanju domovine da surađuje sa znanstvenicima u inozemstvu i potakne ih na povratak. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa dobilo je međunarodna priznanja upravo za takve poticaje, npr. od Europskoga regionalnoga gospodarskoga foruma

kada je Fond za suradnju znanstvenika izabran kao primjer najbolje prakse na temu *Razvoja ljudskog kapitala i upravljanja migracijama u svrhu ostvarivanja konkurentnosti europskih regija* (2008.) te od Međunarodne organizacije rada kada je Fond *Jedinstvo uz pomoć znanja* izabran kao primjer dobre prakse na temu *Promicanja povezanosti između migracija i razvoja* (2009.). Većina od dvanaestorice opisanih znanstvenika sudjeluje u radu iseljeničkih udruga u svijetu poput Splićanina i vrhunskog znanstvenika D. Nižetića iz Velike Britanije. Profesor stanične i molekularne biologije Dean Nižetić, predstojnik je Katedre za staničnu i molekularnu biologiju Sveučilišta Queen Mary u Londonu. Njegov laboratorij sudjelovao je u stvaranju jedinstvenoga mišjeg modela Downova sindroma, prvog miša koji je imao ljudski kromosom 21. Taj bi projekt u budućnosti mogao dovesti do terapije na molekularnoj osnovi te ublažiti izgled pacijenata oboljelih od Downova sindroma. Veze s domovinom Nižetiću su vrlo prisne, nagrađen je Godišnjom nagradom za znanost RH. Tijekom vojne agresije na Hrvatsku profesor Nižetić je organizirao prikupljanje i slanje medicinskih potrepština u Hrvatsku. Bio je aktivan u organiziranju prve britanske udruge Almae Matris Alumni Croaticae (AMAC-UK), kojoj je bio inicijalni tajnik, podsjetila je ravnateljica HMI-ja Katarina Fuček. Matičina ravnateljica čestitala je uredniku Janku Heraku i sunakladniku Hrvatsko-američkom društvu na odlično priređenoj knjizi koja obogaćuje našu prirodoslovnu misao. ■

ENG The book *Distinguished Croatian Scientists in the World* is a collection of 12 essays on the scientific works of our top living researchers living abroad, edited by Professor Janko Herak DSc.

“Gajite našu vjeru, materinski jezik i hrvatsku kulturu”

Biskupsko ređenje i ustoličenje biskupa Živkovića okupilo je 4 kardinala, 52 nad/biskupa, više od 220 svećenika te oko 3.000 vjernika koji su ispunili katedralu sv. Martina i okolne ulice i trgove

Tekst: **Glas Koncila** Snimke: **Petar Tyran**

“**R**adosna srca pozdravljam sve vas koji ste danas došli ova-
mo u Željezno, da zajedno
sa mnom podijelite radost
i proslavite moje ređenje za
trećega željezanskog biskupa, bili iz Gra-
dišća, Beča, susjedne Austrije i Slovač-
ke ili iz naše stare domovine”, rekao je
novozaređeni biskup mons. dr. Egidije
Živković na završetku svečane mise bi-
skupskoga ređenja u subotu 25. rujna u
katedrali sv. Martina u Željeznom, za-
hvalivši Bogu na tome velikom daru za
Željezansku biskupiju, gradišćanske Hr-
vate i za hrvatski narod.

Biskupsko ređenje i ustoličenje bi-
skupa Živkovića okupilo je 4 kardinala,
52 nad/biskupa, više od 220 svećenika te
oko 3.000 vjernika koji su ispunili kate-
dralu sv. Martina i okolne ulice i trgove.

Biskupa Živkovića zaredio je tijekom
svečanoga misnoga slavlja bečki nadbi-
skup kardinal Christoph Schönborn, a
suzareditelji su bili zagrebački nadbi-
skup kardinal Josip Bozanić i dosadaš-
nji željezanski biskup Paul Iby. Pratnja
novome biskupu bili su župnik iz Sti-
njaka Ignac Ivančić i sveučilišni profe-
sor Valentin Živković koji je na počet-
ku misnoga slavlja pročitao bulu pape
Benedikta XVI. Među glavnim konce-
lebrantima bila su još dvojica kardinala:
budimpeštansko-estergonski nadbiskup
kardinal Péter Erdő i vrhbosanski nad-
biskup kardinal Vinko Puljić.

Iz Hrvatske su uz suzareditelja kar-
dinala Bozanića u Željezno stigli mno-
gobrojni biskupi i svećenici iz Hrvatske:
predsjednik Hrvatske biskupske konfe-
rencije đakovačko-osječki nadbiskup
Marin Srakić, splitsko-makarski nad-
biskup Marin Barišić, požeški biskup
Antun Škvorčević, šibenski biskup Ante
Ivas, krčki biskup Valter Župan, gospić-

ko-senjski biskup Mile Bogović, varaž-
dinski biskup Josip Mrzljak, sisački bi-
skup Vlado Košić, bjelovarsko-križevački
biskup Vjekoslav Huzjak, porečko-pulski
biskup Ivan Milovan, križevački biskup
Nikola Kekić, srijemski biskup Đuro
Gašparović te zagrebački pomoćni bi-
skupi Ivan Šaško i Mijo Gorski. Iz Bosne
i Hercegovine bio je uz kardinala Puljića

i banjolučki biskup Franjo Komarica, a
iz Crne Gore kotorski biskup Ilija Janjić.

Zahvaljujući na hrvatskom jeziku
svojim roditeljima na najvećem i naj-
dragocijenijem daru života, vjere, mate-
rinske riječi i hrvatske kulture, biskup
Živković poručio je i svim hrvatskim
roditeljima: “Kao vaš novi biskup i su-
narodnjak ohrabrujem vas i pozivam -
gajite u obitelji i župama našu vjeru, ma-
terinski jezik i hrvatsku kulturu, kako bi
naš narod prema svim ugrozama i nada-
lje na ovom prostoru opstao i razvijao
se te našu biskupiju znatno obogaćivao
kao što je to bilo i u prošlosti. U tim na-
porima znajte da uvijek imate potporu
novoga biskupa koji se pouzda u vašu
pomoć i preporučuje u vaše molitve.”

Svečanosti su pridonijeli mnogobroj-
ni pjevači, članovi crkvenih pjevačkih
zborova, dječji zborovi hrvatskih župa
i klape, koji su pjevali na njemačkom,
hrvatskom i latinskom jeziku. Franje-
vac Ilija Vrdoljak iz Hrvatske katolič-
ke misije u Beču u pratnji mladih u na-
rodnim nošnjama donio je na oltar kip
Majke Božje s djetetom Isusom, a mnoge
hrvatske zastavice, tamburaši i narodne
nošnje cijelom su slavlju dale pravu “hr-
vatsku dušu”. ■

ENG Gradišće Croat Monsignor Egidije Živković was ordained on September 25th as the new Bishop of Eisenstadt (Austria).

"Bojimo se da nam mladi ne odu"

Prigodom sastanka predsjednik Udruge Sebastijan Čolakić i župnik don Matej Palić izvijestili su predstavnike HMI-ja o iznimno teškom stanju hrvatske zajednice na Kosovu, kao i o aktivnostima i radu novoosnovane Udruge Hrvata na Kosovu

Delegacija kosovskih Hrvata u HMI-u

Napísala: **Željka Lešić** Snimila: **Snježana Radoš**

Uslužbeni posjet HMI-ju došli su 21. rujna predstavnici Udruge Hrvata "Sv. Nikola" iz Janjeva, hrvatskog naselja na Kosovu, u sastavu: predsjednik Udruge Sebastijan Čolakić, potpredsjednik Nikola Rodić, rizničar Josip Cirimotić te župnik u Janjevu, don Matej Palić. Goste iz Kosova primila je ravnateljica Matice, Katarina Fuček. Sastanku su nazočile i voditeljice Odjela u HMI-ju: Srebrenka Šeravić (kultura), Lada Kanajet-Šimić (školsvo), Marija Hećimović (manjine), kao i voditeljica ravnateljčina Ureda, Gordana Vojvodić. Sastanku je nazočio i Ivan Zeba (MVPEI, I. tajnik).

Prigodom pozdravnog slova, Matičina ravnateljica je naglasila kako će Matice pomoći gdje god bude mogla jer štiti interes Hrvata izvan Hrvatske, što se i nalazi u njezinim programima. "Vjerujem da ćete se Vi kao motor u novonastaloj udruzi dostojno boriti za interese Hrvata u Janjevu", izjavila je između ostaloga ravnateljica Fuček.

Prigodom sastanka predsjednik Udruge Čolakić i don Matej Palić izvijestili su predstavnike HMI-ja o iznimno teškom stanju hrvatske zajednice na Kosovu, kao i o aktivnostima i radu novoosnovane Udruge Hrvata na Ko-

sovu. Očekuju pomoć hrvatskih institucija i njihov veći angažman kako bi se poboljšao položaj Hrvata na Kosovu.

- Od HMI-ja želimo daljnju suradnju na kulturnom i folklornom polju. Nastojat ćemo razvijati povijesno-kulturni identitet preko folklor i kulture uz pomoć Matice - istaknuo je don Matej Palić i dodao kako je želja svih da im djeca ne odlaze, nego da ostanu na vjekovnome ognjištu na Kosovu. U tome bi im najviše pomoglo pokretanje proizvodnje i nova zaposlenja.

Predsjednik Udruge Sebastijan Čolakić emotivno je doživio susret s Maticom, te ga opisao kao susret s majkom kojoj želiš reći sve što te boli i od koje tražiš pomoć. - Uistinu nam je nužno potrebna potpora za našu mladež. Bojim se da će i oni otići ako se nastavi ovim tempom. Bolna je činjenica da su Janjevci vrijedni ljudi, a nemamo ih gdje zaposliti - naglasio je Čolakić.

Nakon posjeta HMI-ju, delegacija s Kosova posjetila je Hrvatski sabor. ■

Na sastanku u Matici

ENG Representatives of the Sveti Nikola (Saint Nicholas) Association of Croatians in Janjevo, an ethnic Croatian settlement in Kosovo, were on an official visit to the CHF this September 21st.

Svjedočanstvo o našim ljudima u Peruu

Posebno je zanimljiv dio knjige naslovljen *Hrvatske obitelji* u kojemu nas autor upoznaje s mnogim uspješnim poduzetnicima Hrvatima iz Perua (Ivan Orlić, Luka Baraka Torić, Miguel Kulišić Miloslavić...)

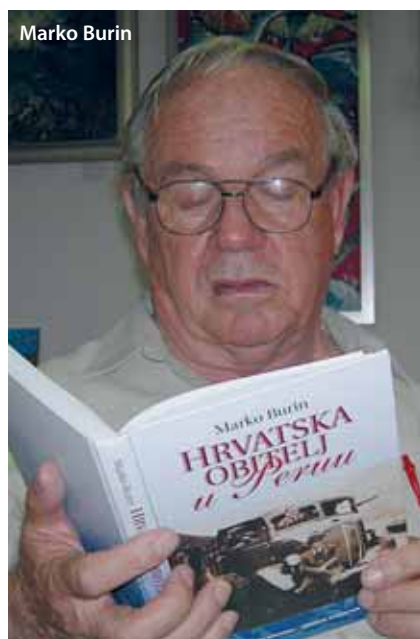
Napisala: Maja Mozara

Sredinom rujna u dubrovačkoj palači Sponza predstavljena je knjiga "Hrvatska obitelj u Peruu" autora Marka Burina, u izdanju dubrovačkog ogranka Matice hrvatske. Riječ je o hrvatskom iseljeniku koji je 1958. godine pošao iz dubrovačkoga prigradskog naselja Osojnika posjetiti svog dunda Vlahu Burina u Peru i ne znajući da će mu ova južnoamerička zemlja postati druga domovina.

Nakon početnih poslova u trgovini i poslova strojara na ribarskom brodu, otvorio je peradarsku farmu koja je s godinama postala baza njegova poslovnog uspjeha. Te je uspjehe znao podijeliti s ljudima u obje domovine. Tako je i u Hrvatskoj i u Peruu prepoznat kao veliki dobrotvor, a stanovnici Osojnika uvijek će pamtit činjenicu da je doveo pitku vodu do svake kuće u rodnome selu. Njegov dobrotvorni rad, kao i naponi koje ula-

Ivana Burdelez, Eta Rehak, Marko Burin i Željka Lovrenčić

Marko Burin

že u okupljanje i organiziranje hrvatske zajednice iseljenika u Limi, prepoznale su i hrvatske institucije pa je Marko Burin odlikovan Redom Danice hrvatske s likom Katarine Zrinski. A kako ga prihvaća dubrovački puk, najbolje svjedoči ispunjen atrij palače Sponza na promociji njegove druge knjige. Cjelokupni program uveličali su KUD "Sv. Juraj" Osojnik i dramska grupa OŠ "Slano".

KNJIGA PREVEDENA SA ŠPANSKOGA

Prije nekoliko godina u organizaciji Hrvatske matice iseljenika Dubrovnik, Burin se u Kneževu dvoru predstavio kao autor knjige "Osojnik i okolica", a njegova nova knjiga koja se bavi hrvatskim obiteljima koje su u iseljenuštvu u Peru pronašle novi dom, predstavljena je prošle godine na španjolskom jeziku u Limi. Knjigu je zahvaljujući Ivani Burdelez, predsjednici dubrovačkog ogranka Matice hrvatske, sa španjolskog jezika

na hrvatski prevela Željka Lovrenčić pod lektorskom paskom Ete Rehak.

- Kada sam još bio kod dunda Vlahu Burina, naišao sam na knjižicu koja je obilježavala 50. obljetnicu tadašnjeg društva iseljenika. Društvo je često mijenjalo ime, a danas se zove Zajednica Hrvata "Dubrovnik" i vjerujem da će dugo nositi to ime. Još tada sam si obećao da ću uz 100. obljetnicu društva napraviti još bogatiju knjigu, što mi je i uspelo i na proslavi sam je kao tadašnji predsjednik Zajednice prvi put predstavio. U knjizi su mnogobrojni povijesni dokumenti i više od 400 fotografija, a istražio sam i veze između hrvatskih prezimena i onih u Peruu te opisao osjećaje iseljenika koji napuštaju svoju domovinu i počinju novi život - rekao je Marko Burin te istaknuo kako je u Peruu oko 300 iseljenika Hrvata koji govore materinski jezik i oko 15.000 Hrvata koji su treći naraštaj hrvatskih iseljenika ili čak i koji naraštaj više.

MNOŠTVO INFORMACIJA O HRVATSKIM TRAGOVIMA

U svom obraćanju mr. sc. Željka Lovrenčić je istaknula:

- Knjiga je zanimljivo svjedočanstvo o našim ljudima u Peruu i namijenjena je ponajprije njima. Za nas je, pak, iznimno značajna radi mnoštva informacija o hrvatskim tragovima u toj zemlji. Njome se Marko Burin priključuje uspješnim djelima naših iseljenika u Čileu: Antuna Domića Bezića - *Breve Historia de Croacia hasta 1991* (Kratka povijest Hrvatske do 1991.) i *Científicos de Croacia y científicos chileno-croatas* (Znanstvenici iz Hrvatske i čileansko-hrvatski znanstvenici), zatim mladog pripadnika naše zajednice u Argentini Cristiana Sprljana - *Historia de la inmigración croata a Córdoba* (Povijest hrvatskog doseljavanja u Córdoba) te pravnika i hrvatskoga počasnog konzula u Urugvaju Eduarda Antonića - *Croacia y los croatas en Uruguay* (Hrvatska i Hrvati u Urugvaju). Jednom sam prigodom predstavljajući uspješnu peruansku književnicu hrvatskih korijena, Zinku Saric, napisala da se kod nas o iseljeništvu u Peruu još uvijek premalo zna. Zahvaljujući Marku Burinu, više nije tako. Pred nama je osebujno štivo koje usko povezuje dvije zemlje - Hrvatsku i Peru - i još jednom dokazuje kako su naši ljudi svojim discipliniranim radom i odgovornošću, ali i sposobnošću uklapanja u novu sredinu uspijevali ostvariti svoj (južno) američki san.

Predgovor ovome zanimljivom uratku napisao je monsijor Drago Balvano-

Lindo iz Osojnika

Maja Mozara, Željka Lovrenčić i Stosija Maskarić

vić, već dvadesetak godina dušobrižnik naše zajednice u Peruu. U knjizi se govori o hrvatskome useljavanju u Peru, o prvim hrvatskim institucijama u toj zemlji, o hrvatskoj zajednici u razdoblju Jugoslavije... Burin piše o hrvatskim izbjeglicama nakon Drugoga svjetskog rata, o djelovanje naše zajednice nakon hrvatske nezavisnosti 1990. godine, te o naraštajima peruanskih Hrvata (od drugoga do petog) i njihovu doprinosu kulturi Perua. Na kraju knjige nalazi se slikovni prilog te bogata bibliografija.

Poznato je da je prvi naš zemljak došao u Peru 1537. godine - bio je to Basilio Basiljević, koji je stigao iz Sevilje. U XVI. stoljeću u tu je zemlju došao i Marin Pisetić s otoka Lopuda, a u XVIII. stoljeću u Peru su dolazili i hrvatski misionari među kojima se ističu Ivan Ratkaj i Ferdinand Konščak. Hrvati dolaze i u XIX. i XX. stoljeću i brzo se navikavaju na život u novoj sredini. I dalje održavaju sveze s "majkom Domovinom" te osnivaju svoja društva: primjerice, u Callau je već 1871. osnovano Slavensko dobrotvorno društvo (*Asociación Benéfica Slava*). Društva koja osnivaju postaju mjesta njihova okupljanja i širenja hrvatske kulture.

DRVNA INDUSTRIJA I CESTOGRADNJA

Marko Burin u ovoj knjizi ističe niz znamenitih Hrvata - Roquea Rokovića Matkovića (1891.), Nicolása i Pavla (Pablo) Leševića, Andru Puljiževića Garzoni-

ja, Marina Škaprlendu, Antonija Gverovića, Pedra Vilića i Jorgea Burina, te mnoge druge. Prvi hrvatski iseljenici u tim su se krajevima posvećivali drvnjoj industriji i cestogradnji.

Posebno poglavlje u ovoj knjizi posvećeno je dolasku izbjeglica nakon Drugoga svjetskog rata. Dolaze iz Logora Fermo 1948. godine. Iz te skupine je i pokojni počasni konzul RH u Peruu Branko Fistrovic.

Za nas je posebno zanimljiv dio naslovljen *Hrvatske obitelji* u kojemu nas autor ove knjige upoznaje s mnogim uspješnim poduzetnicima Hrvatima iz Perua. Među njih, između ostalih, ubrajaju se Ivan Orlić, Luka Baraka Torić, Miguel Kulišić Miloslavić, te autor ove zanimljive knjige koji nakon dolaska u Peru počinje raditi u trgovačkom sektoru, a od 1962. uspješno se bavi peradarstvom. Marko Burin vlasnik je nekoliko peradarskih tvrtki (*Avícola Galeb, Triana, Arco, San Blas...*). Tri puta je bio predsjednik Hrvatskog društva Dubrovnik, a 1993. svojim vlastitim sredstvima gradi most iznad rijeke Chillón koji naziva Osoynik i koji je simbol jedinstva između njegovih dviju domovina - Hrvatske i Perua.

U knjigu *Hrvatska obitelj u Peruu* uključeno je i mnoštvo fotografija iz raznih epoha tako da čitatelj može i vizualno pratiti život naših doseljenika u Peru. Ona je uistinu zanimljivo i poučno svjedočanstvo hrvatske uspješne nazočnosti u toj andskoj zemlji. ■

ENG Marko Burin's *Hrvatska obitelj u Peruu* (*The Croatian Family in Peru*) was promoted in Dubrovnik. Mr. Burin is a Croatian emigrant from Dubrovnik who has lived in Peru since 1958, where he is a successful businessman.

BESKOMPROMISNI U BORBI PROTIV KORUPCIJE

ZAGREB - Pozivam vas da budete beskompromisni u borbi protiv zla korupcije kao što ste bili i do sada, da i dalje radite bez ikakvog straha i bilo čijeg utjecaja, posebno političkoga, bez obzira na ime i prezime i bez obzira do koga ona dovela, rekla je premijerka Jadranka Kosor na primanju koje je u Banskim dvorima priredila za dužnosnike MUP-a i policajce u povodu Dana policije. Premijerka je istaknula da borba protiv korupcije i kriminala mora neprekidno ići u svim smjerovima, bez straha i posustajanja i bez koraka unatrag. "Moramo koračati samo naprijed. Budite ustrajni u tome i imat ćete potporu Vlade", dodala je Kosor, pohvalivši pritom ministra unutarnjih poslova Tomislava Karamarku. Ustvrdila je da predano i svom snagom i energijom radi na borbi protiv korupcije iako zbog toga doživljava vrijeđanja i ponižavanja s političke pozornice.

U DIPLOMATSKOJ MISIJE KARIJERNI DIPLOMATI

ZAGREB - Banski dvori i Pantovčak usuglasili su listu novih veleposlanika koji će Hrvatsku predstavljati u mnogim zemljama svijeta, nakon što je mandat sadašnjim veleposlanicima istekao. Između ostalih, Filip Vučak bit će novi hrvatski veleposlanik u Svetoj Stolici, Drago Štambuk u Brazilu, Mira Martinec u Japanu, Gordan Bakota u Austriji, Zlatko Kramarić u Makedoniji, a Mario Horvatić u Norveškoj. Usuglašavanje je išlo vrlo brzo i glatko, i predsjednik Ivo Josipović i premijerka Jadranka Kosor složili su se u tome da će na listi biti isključivo karijerni diplomati. Tako nema ni jednoga novog veleposlanika iz svijeta politike i u diplomatske misije ići će isključivo profesionalci.

SRUŠILA SE DVA HRVATSKA BORBENA ZRAKOPLOVA

PLAŠKI - Dva hrvatska borbena zrakoplova MiG 21, dva nadzvučna lovca presretača naoružana raketama zrak-zemlja, srušila su se u tijekom vježbe gađanja Hrvatskoga ratnog zrakoplovstva na vojnom poligonu kraj Slunja. Letjelice su

potpuno uništene. Krhotine su se razletjele na sve strane, a pravom srećom oba pilota preživjela su katapultiranjem u posljednji trenutak. Vojni zrakoplovi vježbali su gađanje i praćenje ciljeva, letjeli jedan uz drugoga "u paru", a onda odjednom udarili u brdo nedaleko od Plaškoga.

IZVOZ U OSAM MJESeci PORASTAO ZA 13,4 POSTO

ZAGREB - Podaci Državnog zavoda za statistiku o hrvatskoj robnoj razmjeni u prvih osam mjeseci su ohrabrujući - izvoz je porastao za 13,4 posto u odnosu na isto razdoblje lani, u zemlje EU-a izvoz je porastao za 14,8 posto, dok je uvoz iz tih zemalja smanjen za 9,3 posto, istaknula je premijerka Jadranka Kosor otvarajući 9. međunarodnu konferenciju o poticanju izvoza. Premijerka Kosor poručila je okupljenim izvozniciima da će Vlada i nadalje osobitu pozornost u radu i provedbi programa gospodarskog oporavka posvetiti izvozniciima. "Vlada će i dalje svim snagama poticati izvozno gospodarstvo, gospodarstvo u cjelini, malo i srednje poduzetništvo i obrtništvo", rekla je.

SAVA NAJVEĆA U POSLJEDNJIH 50 GODINA

ZAGREB - Nakon obilne kiše koja je u sjeverozapadnim dijelovima Hrvatske padala poplavljena su neka područja u Zagrebačkoj županiji, Krapinsko-zagorskoj, Sisačko-moslavačkoj, Primorsko-goranskoj i Istarskoj. U njima su te u Gradu Zagrebu uspostavljene mjere obrane od poplave. "Vodostaj rijeke Save u posljednjih 50 godina nije bio 427 centimetra, koliko je na zagrebačkom području zabilježeno", rekao je generalni direktor Hrvatskih voda Jadranko Husarić. Poplave su najteže pogodile nekoliko prisavskih sela nedaleko od Velike Gorice.

NAKON DRVNE INDUSTRIJE I KEMIJSKA NA PUTU OPORAVKA

ZAGREB - Nakon što su ove godine određene industrijske grane u Hrvatskoj, prije svega drvna, pokazale prve znakove oporavka, pozitivni signali dolaze i iz kemijske. Ta je grana, inače, važan pokazatelj oporavka gospodarstva neke zemlje. Što se tiče proizvodnje u Hrvatskoj, treba reći da proizvodimo mineralna gnojiva, tehničke plinove, polimere i prerađevine od gume i plastike, sredstva za pranje te boje i lakove. Situacija u domaćoj kemijskoj industriji lani je na vrhuncu krize bila "teška". Za ovu godinu, pak, svi pokazatelji ipak ulijevaju optimizam i daju naslutiti (po)lagan oporavak. Da je tako, potvrđuju i odgovori iz dviju velikih domaćih kemijskih kompanija - Diokija i Petrokemije.

UMIJEĆE GRADNJE

Piše: Vesna Kukavica

U Zagrebu se svake jeseni vide najznačajniji arhitekti današnjice, među kojima uočavamo imena poput slavnog arhitekta Južne Amerike čileanskog Hrvata Smiljana Radića ili arhitektonskog dvojca Medić i Puljiz iz Nizozemske, čiji su prvi projekt u domovini dubrovački *Vrtovi sunca*

Međunarodni arhitektonski simpozij već se deset godina održava posljednjeg vikenda u listopadu znan kao zagrebački *Dani Orisa*. Znameniti hrvatski arhitekt Andrija Rusan dovodi u našu prijestolnicu svjetske majstore arhitekture, među kojima susrećemo i potomke hrvatskih iseljenika s raznih meridijana, te one naše arhitekture koji umijeće gradnje prakticiraju u inozemstvu, daleko od tranzicijskih izazova domovine. Deseti jubilarni put Zagreb postaje, 23. i 24. listopada 2010., planetarni centar arhitekture u organizaciji *Arhiteksta*, a pod visokim pokroviteljstvom predsjednika RH dr. Ive Josipovića.

Dane Orisa posjećivali su vrсни arhitekti i dizajneri iz petnaestak zemalja svijeta s gotovo svih kontinenata poput dobitnika Pritzkerove nagrade iliti *arhitektonskog Nobela* Austrijanca Hans Holleina ili Thoma Maynea, globalne arhitektonske superzvijezde iz Kalifornije, čije ime sugerira promjenu kao jedinu konstantu suvremenosti vidljivu u vizurama Los Angelesa. Kada je prije deset godina pokrenuo *Dane Orisa*, Rusan nije vjerovao da će se pretvoriti u spektakl koji privlači gotovo 2500 ljudi iz cijele regije. Sudeći prema imenima ovogodišnjih predavača kakvi su Paulo David (Portugal), Hans Gangoly (Austrija), Kenneth Frampton (Velika Britanija), Francisco Mangado (Španjolska), Guillerme Lassance (Brazil), Wolfgang D. Prix (Austrija), Maruša Zorec (Slovenija), Peter Zumthor (Švicarska) te domaćih snaga koje predstavljaju Davor Katušić i pulski svjetlosni mag Dean Skira, tvo-

rac čudesnih svjetlosnih rješenja interijera i pejzažnih parkova – na dobitku će biti i posjetitelji i graditelji. Raznolikosti spektakla doprinijet će filmske projekcije *Polja križeva Nikole Bašića*, koje simbolizira čovjekov iskonski prostorni sklad u vidu dalmatinskoga suhozida, te film *Granična linija* posvećen temi linije, snimljen prema ovogodišnjem mađarskom nastupa na 12. međunarodnoj izložbi arhitekture u Veneciji, u kojem ćemo vidjeti i zagrebačku arhitekticu Helenu Paver Njirić.

- Naša pozicija pograničja između *istoka* i *zapada* omogućila je određenu razmjenu znanja i iskustava sa internacionalnim centrima, ali je uvjetovala i znatne, ponekad anksiozne napore cjelokupne hrvatske kulture da se oblikuje vlastita autentičnost. Tako hrvatsku arhitekturu 20. i 21. obilježava poticajna napetost između reinterpetacije internacionalnih modela i nastojanja da se nastavi sa izgradnjom lokalnog, ali otvorenog kulturnog identiteta. Pri tome, hrvatska arhitektura je ostvarila značajan modernizacijski doprinos društvenoj stvarnosti i zaslužuje pozornost kao praksa koja je uspijevala uskladiti konceptualni integritet discipline sa turbulentnim socio-političkim datostima i znatnim oscilacijama raspoloživih ekonomsko-tehničkih resursa, ocjenjuje naš kritičar dizajna Maroje Mrduljaš.

Od snaga iz dijaspor na *Danima Orisa* bili su viđeni, uz ine, perspektivni arhitekti kao što su Branimir Medić,

Pero Puljiz te Smiljan Radić. Dvojac Medić i Puljiz oblikuju suvremeno lice Amsterdama kao mladi zagrebački arhitekti s nizozemskom adresom. Projektirali su zgrade *Apollo*, *Jupiter* i prepoznatljivu uredsku palaču *Acanthus* smještenu blizu stadiona Ajaxa. Ta je zgrada uvrštena u *Godišnjak arhitekture u Nizozemskoj*, među trideset najboljih novih građevina. Njihov prvi realizirani projekt u domovini, nakon nastupa na *Danima Orisa*, jest monumentalno zdanje uz more u turističkom kompleksu *Vrtovi sunca* svjetskog lanca *Radisson BLU*, u Orašcu kod Dubrovnika s profinjenim interijerom i inovacijama u okolišu. Kao partneri Puljiz i Medić imaju više pobjeda na velikim međunarodnim arhitektonskim natjecanjima te projekte u Kanadi, Rumunjskoj i Kini. Svjetsku slavu uz Medića i Puljiza, osvaja i Zlatko Antolović mladi njemački Hrvat iz Stuttgarta, čiji su projekti do sada, osim u Njemačkoj, izvedeni u SAD-u, pa bi ga bilo korisno predstaviti u matičnoj zemlji.

Kao suvremenog arhitekta iznimna senzibiliteta za nijanse kritika izdvaja čileanskoga Hrvata - Smiljana Radića (45). Riječ je o jednom od najpoznatijih arhitekata Latinske Amerike čiji se radovi objavljuju u prestižnijim svjetskim časopisima. Radić je u Čileu više puta proglašen najboljim arhitektom, a s našim ga podnebljem veže obiteljska korjenika. Unuk je bračkog težaka i rudara, koji je 1919. mukotrпно pronašao posao na dalekom sjeveru Čilea, da bi se kasnije preselio raditi lakši posao u tvornici u Santiago de Chile. Slavni je arhitekt ponosan na svoje porijeklo, te je s obitelji proputovao cijelu Dalmaciju. Na djedovini su ga se posebno dojmili mediteranski krajobrazi Brača i Splita. Vjeruje da je vrlo rano u svom stvaralaštvu osvjestio činjenicu svog imigrantskog podrijetla budući da u kreiranju ima nezadrživu potrebu prostornog oblikovanja s različitim materijalima. ■

ENG Every autumn Zagreb's *Days of Oris* international architecture symposium showcases top contemporary architects, including the likes of South America's best-known architect, Chilean Croat Smiljan Radić, or Branimir Medić and Pero Puljiz of the Netherlands.

Svetište zahvalnosti i učionica povijesti

Misno slavlje, na kojem se okupilo 15.000 vjernika, predvodio je vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić u zajedništvu s desetoricom biskupa i dvjesto svećenika

Tekst: IKA Snimke: HINA i IKA

U Udbini je u subotu 11. rujna u nazočnosti oko 15.000 hodočasnika proslavljen Dan hrvatskih mučenika koji je ove godine bio u znaku blagoslova Crkve hrvatskih mučenika. Misno slavlje predvodio je vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić, a u koncelebraciji je bilo deset biskupa te dvjesto svećenika. Uz domaćeg ordinarija Milu Bogovića slavili su riječki nadbiskup Ivan Devčić, zadarski nadbiskup Želimir Puljić, splitsko-makarski nadbiskup Marin Barišić, šibenski biskup Ante Ivas, porečko-pulski biskup Ivan Milovan, vojni ordinarij Juraj Jeze-

rinac, varaždinski biskup Josip Mrzljak, požeški biskup Antun Škvorčević i umirovljeni nadbiskup Ante Jurić.

Misno slavlje je predvodio kardinal Vinko Puljić

CRKVA, MUZEJ, KNJIŽNICA...

Biskup Mile Bogović na početku je izrazio zadovoljstvo zbog završetka radova na Crkvi hrvatskih mučenika, memorijalnom obilježju nacionalnog karaktera. Projekt bi trebao biti izraz vjere i kulture te poveznica s našim korijenima. Crkva uključuje muzej i knjižnicu u kojoj je već donacija biblioteke Kaje Pereković. Crkva u obliku tvrđe i u smjeru Kravskog polja ističe braniteljski karakter naše povijesti, a graditeljski predložak prema crkvi sv. Križa u Ninu upućuje da baštinimo i dio bizantske umjetnosti. Uslijedio je simbolični čin uručjenja ključa biskupu Bogoviću koji mu je predao Željko Žderić, predstavnik graditelja Konstruktora, nakon čega je biskup

Biskup Bogović prima
ključeve nove crkve

Misi su nazočili i predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić,
mnogi hrvatski dužnosnici te predstavnici hrvatskoga
političkoga, kulturnoga i javnog života

Bogović blagoslovio unutrašnjost crkve. Kardinal Vinko Puljić istaknuo je, nakon pozdrava i čestitki biskupu Bogoviću, tu spomen-crkvu kao najbolji način sjećanja i pamćenja svih naših predaka jer, kako je rekao, postoji opasnost od zaboravljanja svojih korijena. "U tome nam pomaže i suvremena tehnologija, pratimo samo crne kronike i svi su okrenuti budućnosti. Ova crkva želi probuditi svijest i stvoriti odgovornost za one koji su dali život za 'krst časni i slobodu slavu', među kojima prednjače naši mučenici Nikola Tavelić, Marko Križevčanin i Alojzije Stepinac. Nismo baš narod koji zna vrednovati svoje velikane", primijetio je kardinal Puljić.

NE ZABORAVITI SVOJE KORIJENE

"Crkva hrvatskih mučenika vratit će nas našim velikanima kako bismo ih vrednovali, u njih se ugledali te kako ne bismo zaboravili svoje korijene. Ta će nam crkva pomoći da pamtimo i one koji nisu proglašeni mučenicima, ali su dali svoje živote za domovinu i narod. Njih je čitava plejada, od turskih vremena preko 'oslobađanja' nakon Drugoga svjetskog rata pa do Domovinskog rata. Ovo neka bude svetište zahvalnosti i učionica povijesti, kao što je prošle godine na ovom mjestu rekao biskup Želimir Puljić, i bio bih sretan da se to ostvari", rekao je kardinal Puljić te se zapitao zašto imamo tako malo kršćanske radosti. "Ne budimo ljudi mržnje, već ljudi ljubavi. Ponekad se moramo zacrvjenjeti kada vidimo koliko je mržnje u nas katolika. Pođimo u školu križa i učimo ljubiti. Tko to ne radi, promašio je život. Ponašajmo se tako da se naši sveci ne srame svojih

potomaka", rekao je vrhbosanski nadbiskup. U završnom govoru na kraju mise biskup Bogović je izrazio zadovoljstvo zbog izgradnje Crkve hrvatskih mučenika, premda je tijekom posljednjih pet godina bio napadan zbog te ideje. Kao glavne suradnike istaknuo je Ivana Vukića, Nikolu Turkalja i fra Nediljka Kneževića. "Tijekom gradnje ove crkve osjetio sam potporu i zajedništvo naroda u Hrvatskoj i inozemstvu, to je narod koje-

mu sam posvetio svoju posljednju knjigu, to je narod koji je 45 godina nakon Drugoga svjetskog rata prenosio vrednote na svoju djecu i to je narod kojega politički moćnici ne poštuju."

ISPRAVLJENA POVIJESNA NEPRAVDA

Biskup je na kraju zahvalio svima za službama za održavanje misnog slavlja, a posebno fra Draženku Tomiću

Kliški uskoci

I ove godine motociklisti su
na Udbinu donijeli spomen-
kamenje s hrvatskih stratišta

Gradnja počela 2005.

Gradnja Crkve hrvatskih mučenika u Udbini počela je 9. rujna 2005. godine. Nakon izvedene prve faze radova, došlo je do zastoja i promjene projekta projektanta Nikole Bašića, podsjetio je mons. Mile Bogović. Rekao je kako se u obilježavanju događaja presudnog za Hrvatsku, pa i za Europu, bitke na Krbavskom polju 9. rujna 1493., kada je u srazu kršćanstva i islama poginulo oko 10.000 hrvatskih branitelja, htjelo da crkva bude što vjerniji izraz tradicije i kulture, a ne izraz suvremenoga sakralnoga graditeljstva.

Udbinska Crkva hrvatskih mučenika građena je po uzoru na prvu hrvatsku katedralu - crkvu sv. Križa u Ninu iz 11. stoljeća te je obogaćena tradicionalnim oblicima hrvatskoga graditeljstva. Crkva iskazuje ideju mučeništva, braniteljsku sudbinu hrvatskog naroda i vjernost krsnim obećanjima, a na pročelju prema Krbavskome polju istaknut je križ krbavskih biskupa, podsjetio je biskup Bogović.

I ove godine članovi nekoliko moto-klubova te hrvatski branitelji donijeli su u Udbinu kamenje sa 143 hrvatskih stratišta, što simbolizira zajedništvo s hrvatskim mučenicima. (HINA)

koji je prije pet godina svojim dolaskom u biskupiju najavio gradnju crkve blagoslovom kamena temeljca, a danas je svjedočio završetku gradnje crkve. "Posebno mu zahvaljujem na pet godina provedenih u biskupiji na mjestu tajnika i kancelara, kao i njegovoj Hercegovačkoj franjevačkoj provinciji kojoj se vraća." Biskup je na kraju pozvao Crkvu i državu da prevladaju moralnu recesiju te da svima iz raznih jama pronađenih posljednjih godina, ali i desetljeća i stoljeća na Kravskom polju izgrade podno Crkve hrvatskih mučenika zajedničko grobište. Na kraju je govorio ličko-senjski župan Milan Jurković koji je zahvalio biskupu Bogoviću što nije odustao od projekta gradnje crkve unatoč mnogobrojnim napadima, čime je dokazao da Hrvati pokorno, strpljivo i dostojanstveno ostvaruju svoje ciljeve. Predsjednik Sabora RH Luka Bebić istaknuo je da je gradnjom CHM-a ispravljena povijesna nepravda te poručio: "Ovo neka bude i mjesto prisjećanja povrede ljudskih prava hrvatskog naroda od zavojevača", te pozvao da to bude svetište mira. ■

Na Udbini se okupilo oko 15-tak tisuća hodočasnika i vjernika

ENG Croatian Martyr's Day was marked in Udbina this September 11th. Some 15 thousand were on hand for the event and also witnessed the consecration of the Church of Croatian Martyr's.

VIJESTI

IZBORNI REZULTATI JOŠ VIŠE PODIJELILI BIH

SARAJEVO - Tri nacionalne i jedna nominalno multietnička stranka postigle su najveći uspjeh na izborima koji su u Bosni i Hercegovini održani 3. listopada, i imaju najviše izgleda za formiranje vlasti. Stranka demokratske akcije (SDA) i Socijaldemokratska partija (SDP) BiH dobile su najviše glasova u bošnjačkim dijelovima zemlje i vjerojatna je njihova "zeleno-crvena" koalicija. U svakoj stranci je po jedan član Predsjedništva BiH - Bakir Izetbegović (SDA, bošnjački član) i Željko Komšić (SDP, hrvatski član). SNSD Milorada Dodika ostao je najjača stranka u Republici Srpskoj (RS), a ta stranka i dalje će imati svoga člana u Predsjedništvu BiH, nakon što je Nebojša Radmanović u tijesnoj izbornoj utrci pobijedio kandidata ujedinjene oporbe Mladena Ivančića. HDZ BiH Dragan Čović vrlo uvjerljivo je pobijedio u područjima zemlje gdje su Hrvati u većini. "Dobra večer iz Mostara, budućega glavnoga grada hrvatske federalne jedinice u BiH. Svu snagu moramo usmjeriti na to da građanima BiH dokažemo kako je treći entitet jedina realnost naše zemlje", rekao je Čović nakon objavljivanja prvih rezultata. "I ovaj put su Bošnjaci izabrali hrvatskog člana Predsjedništva BiH i to uvjerljivom većinom. Time se šalje jedna jasna poruka", rekao je Čović te dodao da je to možda i dobro ne objašnjavajući pobliže tu izjavu, ali su neki analitičari komentirali kako je to najava da će se HDZ BiH prilikom predsto-

jećih ustavnih reformi izboriti za drukčiji sustav glasovanja. Najveći izborni gubitnici su Haris Silajdžić i njegova Stranka za BiH. Silajdžić je, suprotno prognozama u predizbornim anketama, izgubio mjesto u Predsjedništvu BiH, a njegova stranka će nakon niza godina otići u oporbu. Loš rezultat postigao je i HDZ 1990 Bože Ljubića, koji najvjerojatnije neće sudjelovati u vlasti u županijama Federacije BiH s hrvatskom većinom. Svojevrsno izborna iznenađenje je dobar rezultat nedavno osnovane Stranke za bolju budućnost (SBB) Fahrudina Radončića, medijskog tajkuna i utemeljitelja Avaza. Radončić je s malom razlikom izgubio izbore za bošnjačkoga člana Predsjedništva BiH.

Zbog vrlo kompliciranoga daytonskoga sustava vlasti u BiH, cijeli niz opcija je otvoren i bit će vrlo zanimljivo pratiti razgovore o poslijeiizbornom savezništvu. Stranački lideri zasad su oprezni i neodređeni. (Vjesnik)

Prohodala divovskim koracima

“Djetinjstvo i mladost, ali i težina iseljeničkog/osamljeničkog života su glavne putanje oko kojih kruži Marijina poetska koncentracija i preokupacija progovarajući katkad tiho, a katkad gromoglasno i nezaustavljivo”

Napisao: **Stipo Marčinković**

Ovogodišnje Solinsko kulturno ljeto završilo je predstavljanjem knjige “Proglas šutnje” Marije Franičević-Jeličić, kanadske pjesnikinje s otoka Hvara, koja nam je svoj prvijenac poklonila prošle godine pod naslovom “Odraz duše”. Nova knjiga nastala je u kratko vrijeme

PROGLAS ŠUTNJE Marije Franičević Jeličić

jer je Marija desetljećima bila posvećena samo obitelji i poslu, a zanemarivala je svoj talent i strast prema pisanju, pa je sada *prohodala divovskim koracima*, kako je to lijepo primijetila urednica knjige Miranda Rubić. - Silina njezine poezije je kao plima koja nadolazi i odvlači nas u svoje dubine, u milinu podmorja, gdje kao jedinstveno tijelo titra i svijetli, uhvaćeno ribarskom mrežom naše intuicije - rekla je urednica na predstavljanju.

Knjiga je, inače, predstavljena 14. rujna u Domu kulture “Zvonimir” u Solinu, pred mnogobrojnom publikom,

Nada Topić, autorica Marija Franičević Jeličić i Miranda Rubić

među kojom je bio i solinski gradonačelnik Blaženko Boban, za čije je vlasti grad doživio kulturnu renesansu.

Na predstavljanju je govorila i Nada Topić, koja je napisala pogovor za knjigu pod naslovom “Pjesnici tiho govore i glasno šute”. Tom prigodom je rekla – Djetinjstvo i mladost, ali i težina iseljeničkog/osamljeničkog života su glavne putanje oko kojih kruži Marijina poetska koncentracija i preokupacija progovarajući katkad tiho, šotovoće, a katkad

gromoglasno i nezaustavljivo.

Poezija napisana u iseljeništvu na hrvatskom jeziku velika je vrijednost jer u uvjetima preživljavanja riječi materinskog jezika guta novi jezik koji se sluša svaki dan i u čijem se okruženju živi i radi. Marija Franičević-Jeličić je sačuvala jezik svog naroda u svoj njegovoj ljepoti i bogatstvu.

U ime splitske podružnice Hrvatske matice iseljenika na objavljivanju ove zbirke autorici je čestitala voditeljica

Marija Franičević Jeličić

Majčinstvo i pjesništvo

Marija Franičević-Jeličić rođena je 28. listopada 1952. godine u Sućurju na otoku Hvaru. Gimnazijsko znanje stjecala je u Zagrebu i Splitu, gdje je završila školu za aranžere. Radila je u Zavodu za zapošljavanje i u Union Dalmaciji. Prijelomni trenutak bio je odlazak u Toronto u Kanadi, gdje i danas živi. Majka je četvero odrasle djece. Premda je pjesništvo bilo i ostalo njezin životni poziv, ona majčinstvo smatra najvećom ulogom svoga života i u daru majčinstva osjeća Božje povjerenje. Prvu zbirku pjesama pod nazivom *Odraz duše* objavila je 2009. godine.

ENG This year's Summer of Culture in Solin wrapped up with a presentation of *Proglas šutnje* (Declaration of Silence), a book by Marija Franičević-Jeličić, a Canadian poet with roots on the island of Hvar.

Podjednako ponosan na Hrvatsku i na Australiju

Prije dvije godine na parlamentarnim izborima za Saveznu državu Zapadnu Australiju Tony je doživio dosad najveći politički uspjeh. Izabran je za zastupnika u izbornoj jedinici Carine, koja pokriva sjeverno predgrađe Perth a i ima oko 25.000 stanovnika

Tony Krstičević

Napisao: **Hrvoje Salopek**

Svoj privatni posjet Hrvatskoj naš istaknuti australijski političar Tony Krstičević iskoristio je i za posjet Hrvatskoj matici iseljenika. Susreo se s ravnateljicom Katarinom Fuček, a rado je pristao na razgovor za Maticu.

Tony odnosno Antonio, kako se izvorno naš sugovornik zove, rođen je 1966. u Zagrebu. Roditelji Slavko i Mara u Zagreb su stigli iz okolice Metkovića u potrazi za boljim životom. No, u glavnome gradu Hrvatske mlada obitelj Krstičević neće se dugo zadržati. "Otac je odlučio da se iselimo u Australiju. Tamo je već nekoliko godina živio naš rođak. Kako bi pripremio naše preseljenje, otac je otputovao godinu dana prije nas. Živio je kod rođaka u naselju Bassandeanu, u predgrađu Perth a", priča nam Tony i dodaje kako je otac marljivo radio kao zidar. Nakon što je uštedio nešto novca, platio je svoj obitelji putne troškove i kupio kuću na kredit. Godine 1969. obitelj Krstičević se spojila – ocu Slavku se pridružila supruga Mara i sinovi Antonio i godinu dana mlađi Davor, doploviši brodom iz Italije.

NERETLJANI U BASSANDEANU

"Hrvatske se ne sjećam jer sam imao samo tri godine kad smo doputovali. Odrastao sam u Bassandeanu. Ondje je živjelo dosta Hrvata, a svi su bili Neretljani." Najčešća prezimena svojih sumještana kojih se sjeća bila su, uz Krstičević, Bebić, Kežić, Brečić, Jerković, Pavlović... Naravno da se u hrvatskoj zajed-

nici tada govorilo isključivo hrvatski. Mali Tony je tek polaskom u školu počeo svladavati jezik svoje nove domovine.

Kaže da su se Hrvati ondje često družili. Imali su i hrvatsku misu koju je svake nedjelje u Bassandeanu služio svećenik iz Hrvatske katoličke misije u North Fremantleu, predgradskog naselja Perth a udaljenog oko 40-ak kilometara. "U North Fremantleu je živjelo najviše Hrvata s područja Perth a i okolice, pa je tamo bilo središte svih hrvatskih događaja – vjerskih, društvenih, sportskih... I moja obitelj je tamo povremeno odlazila na zabave i crkvene svetkovine, kao što je proslava sv. Ane, zaštitnice župe."

Završivši uspješno srednjoškolsko obrazovanje mladi Tony upisuje na sveučilištu u Perth u ekonomiju i informatiku. Uz to igra nogomet. "Jednu sezonu sam odigrao i za North Perth

Obitelj Krstičević, roditelji Tony i Nada s djecom Nataly (9), Michael (13) i Mara (11)

Snimka Tonijevog razreda iz škole u Bassendeanu (Tony stoji u drugom redu, treći s desna)

Dječje društvo: Tomy, Davor i prijatelji, 70-ih godina prošlog stoljeća

Croatiju (danas *Western Knights*), ali zbog udaljenosti i dugog putovanja na treninge morao sam odustati od igranja za naš klub." Godine 1988. diplomira i zapošljava se u Poreznoj upravi.

PETEROČLANA OBITELJ

Preko hrvatskih prijatelja upoznao je svoju buduću suprugu Nadu Srzić. "Nada je rođena u Australiji. Međutim, kad je imala šest godina njezini roditelji odlučili su se vratiti u domovinu, u rodnu Makarsku. Ondje je živjela do 1990. kad je otišla u posjet sestri u Australiju. U međuvremenu se u Hrvatskoj zaratilo pa je njezin otac preporučio da ostane još neko vrijeme u Australiji. Kratki posjet pretvorio se u 'ostanak za stalno'. Vjenčali smo se 1993. Imamo troje prekrasne djece – sina Michaela (13 godina) i kćerke Maru (11) i Nataly (9).

Na pitanje na kojem jeziku sa suprugom razgovara, odgovara sa smiješkom: "Miješano englesko - hrvatski, kako kad. Međutim, kad se porječkamo to je onda uvijek na hrvatskom. Očito je naš jezik za takve situacije pogodniji." Kaže da od djece najbolje hrvatski govori sin Michael. "Djeca pohađaju hrvatski vjeronauk. Mi to zovemo Hrvatska škola koja se održava petkom na večer u naselju Balcatti. Djeca su i aktivni folklorasi u Hrvatskom klubu u Gwelupu. Sad stanujemo u naselju Stirling u kojoj živi za Australiju tipična etnički miješana zajednica. Uz starosjedioce, ondje ima dosta Hrvata, Makedonaca, Talijana, Grka..."

Uz svoju poslovnu karijeru Tony je počeo graditi i političku, kao član australske Liberalne stranke. Prije dvije godine na parlamentarnim izborima za Saveznu državu Zapadnu Australiju doživio je dosad najveći uspjeh. Izabran je za zastupnika u izbornoj jedinici Carine, koja pokriva sjeverno predgrađe Perth a i ima oko 25.000 stanovnika. Tony je u parlamentu aktivan u odborima za financijsku i gospodarsku problematiku. Zanimljivo je da od svih australskih parlamenata onaj u Zapadnoj Australiji ima zastupnike Hrva-

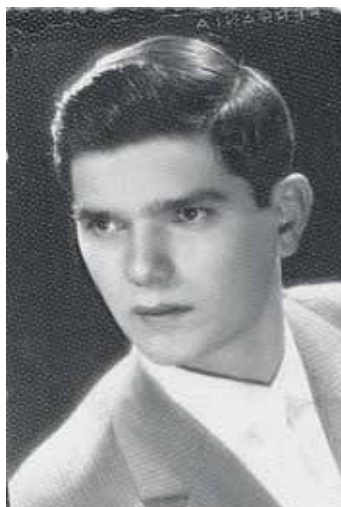
te, i to dva. Uz Tonyja, zastupnica je i Ljilja Ravlić, članica Laburističke stranke.

AMBASADOR DOBRE VOLJE

Tony nikad ne krije svoje hrvatsko podrijetlo, dapače rado ističe da je rođen u Hrvatskoj te da je dijete hrvatskih doseljenika koji su teško radeći podizali svoju obitelj. Kaže da je podjednako ponosan na svoje australsko državljanstvo kao i na hrvatsko podrijetlo. Njegov politički rad ne isključuje djelovanje u korist hrvatskih interesa. "Prije desetak godina inicirao sam osnivanje krovne udruge zapadnoaustralskih Hrvata *Croatian Community Council of Western Australia*. Uz to smo osnovali i *Croatian Chamber of Commerce and Industry* – komoru kojoj je cilj promicanje gospodarske suradnje Australije i Hrvatske." Trenutno surađuje s Generalnim konzulatom RH u Perthu na projektu predstavljanja Hrvatske na tamošnjem velikom Poljoprivrednom sajmu koji se svake godine održava u rujnu.

"Uz to jako volim šport pa sam se rado odazvao pozivu da postanem australski ambasador dobre volje za Hrvatske svjetske igre mladih koje će se uskoro održati u Zadru. Jedan od razloga mog dolaska je nazočnost na Igrama. Tome se jako veselim."

Tony ne dolazi često u Hrvatsku jer zbog mnogobrojnih poslovnih obveza nema puno slobodnog vremena. Ovo je treći put, nakon 1977. i 1996., da boravi u Hrvatskoj. "Ovaj put je moj boravak poseban jer je sa mnom cijela moja obitelj. Želim djeci pokazati zemlju njihovih roditelja i predaka. Želimo obići sve krajeve Lijepa Naše, od sjevera do juga. Posebno se veselimo susretu s rođacima, supruginom u Makarskoj, a mojim u Metkoviću." ■

Tonijev otac Slavko u mladenačkim danima

ENG Australian politician of Croatian extraction Tony Krstićević recently visited Croatia with his family. Two years ago he was elected to Western Australian parliament as a deputy for the electoral district of Carine.

Spomen-ploča Borisu Maruni

PODPRAG - Prigodom 70-godišnjice rođenja pjesnika, prevoditelja, diplomata, saborskog zastupnika i urednika Borisa Marune otkrivena je 25. listopada na ostacima njegove rodne kuće u Podpragu, na južnim obroncima Velebita, spomen-ploča. Spomen-ploču je, unatoč jakoj kiši, na ostacima Marunine rodne kuće kraj kapele sv. Franje otkrio državni tajnik u Ministarstvu kulture Zoran Šikić. Šikić je rekao da je Maruna u svojim pjesmama pisao ili o ljubavi ili domovini, a u njima su uvijek prisutni autobiografski momenti i vraćanje na Velebit. Istaknuo je da se Maruna uvijek volio zalagati za 'malog' čovjeka i pojedinca te je poznat po tome da je svoju poeziju volio prilagoditi običnom čovjeku.

Marunine pjesme govorio je Joško Ševo, a na otkrivanju spomen-ploče je, uz mnoge nazočne, bio i Marunin sin Šime Dujmović-Maruna.

Spomen-ploču darovao je akademski kipar Dragutin Grgas, a organizator je bio zaprešićki ogranak Matice hrvatske. Pokrovitelji su bili Ministarstvo kulture RH, Grad Zaprešić, Hrvatska matica iseljenika, Zadarska županija te Općina Jasenice. Prije toga je u Osnovnoj školi "Petar Zoranić" u Jasenicama otvorena prigodna izložba i održan recital pjesama Borisa Marune koje je govorio Joško Ševo, a sudjelovali su i akademik Tonko Maroević, klapa "Sveti Juraj" i sastav "Vila Velebita". Boris Maruna rođen je 1940. u Potpragu, a preminuo je u Zagrebu 2007. godine. Od 1949. s roditeljima i braćom živio je u Zaprešiću, a 1960. emigrirao je iz tadašnje Jugoslavije. Nakon demokratskih promjena i uspostave hrvatske države 1990. vratio se u zemlju, obnašao dužnost ravnatelja Hrvatske matice iseljenika te glavnog urednika časopisa "Vijenac" Matice hrvatske. Bio je saborski zastupnik i hrvatski veleposlanik u Čileu. Maruna je objavio deset knjiga i za svoje stvaralaštvo dobio ugledne nagrade. (Zadarski list)

FEŠTA HKUD-A FALA IZ SCHAFFHAUSENA

ŠVICARSKA - U Thayngenu (Schaffhausen) je održana tradicionalna jesenska zabava HKUD-a Fala iz Schaffhausena. Zabava je započela plesom najmlađih članova društva. Izveli su nekoliko tradicionalnih hrvatskih kola. Njihovi malo stariji kolege, ujedno i gosti, članovi HKUD-a Vila Velebita iz Sindelfingena izveli su nekoliko koreografija tradicijskih plesova užeg zavičaja (Like), te Dalmacije i Slavonije - uvijek u prigodnoj narodnoj nošnji. Nakon što su ispraćeni snažnim pljeskom, voditeljski par Nikolina Kostelac i Ivan Tominac najavili su glavne zvijezde večeri - tamburašku skupinu Gazde. (Ivan Ivić)

ČILEANSKA ŠKOLA NA SMOTRI TURISTIČKE KULTURE

HVAR - Splitski ured HMI-ja u uključio se u školski program Smotre turističke kulture koji je održan potkraj rujna u Hvaru. Tema Matičina programa bila je Hrvati izvan domovine, pa je na završnoj svečanosti prikazan film - rad učenika Osnovne škole "Republika Hrvatska" iz Punta Arenasa. Film prikazuje grad na jugu Južne Amerike u kojem živi oko 30% stanovnika hrvatskog podrijetla. Vidjelo se i groblje, zapravo perivoj s mnoštvom hrvatskih prezimena, te na kraju Osnovna škola "Republika Hrvatska". Škola je smještena u ulici Croacia u istoimenoj četvrti. U njoj se uči hrvatski jezik, što su nam učenici i pokazali. (B. Bezić Filipović)

KOSOR I JOSIPOVIĆ S HRVATIMA U NEW YORKU

SAD - Premijerka Jadranka Kosor razgovarala je s Hrvatima koji žive u New Yorku. Premijerka je u crkvi sv. Ćirila i Metoda nazočila misi, a u Hrvatskome kulturnom centru sv. Nikole Tavelića okupio se veći broj naših iseljenika koji su željeli razgovarati s premijerkom. Premijerka Kosor boravila je u New Yorku zbog sudjelovanja na 65. zasjedanju Opće skupštine Ujedinjenih naroda, na kojoj je nazočio i predsjednik Ivo Josipović. I on se na kraju boravka u New Yorku također susreo s Hrvatima, koji su ga pitali o mogućnostima ulaganja i povratka u domovinu. Predložili su predsjedniku da pokrene inicijativu da se obnove hrvatske zračne luke jer su one prvo mjesto na kojem turisti stječu dojmove o Hrvatskoj.

Vukovar – primjer integracije

Sudionici berlinske konferencije pokazali su najviše zanimanja za izlaganje gradonačelnika Vukovara Željka Sabe koji je govorio kako je u Vukovaru nakon teškog rata tekla mirna reintegracija stanovnika različitih etničkih skupina

Napisala i snimila: **Sonja Breljak**

U glavnom gradu Njemačke, a i drugdje, ovih dana se govori o migrantima i integraciji. Kako i zašto sjeme integracije ne rađa još uvijek dobrim plodovima, raspravljalo se tijekom dvodnevna Berlinskoga ljetnog dijaloga 2010. u organizaciji Zaklade za razvitak i slobodu iz Bonna te Njemačkog društva za tehnički zajednički rad iz Eschborna. Stotinjak sudionika iz raznih gradova Njemačke i drugih europskih država dva su dana promišljali o pojmu integracije pritom iznoseći iskustva iz Ludwigsburga, Muenchena, Berlina, Njemačke, Engleske ili Hrvatske. Uočeni su mnogobrojni problemi učinjeni s obje strane, kako u državama iz kojih dolaze migranti tako i u državama koje su ih primale. Poseban interes sudionici ovog skupa pokazali su prema gostu iz Hrvatske. Naime, organizator je na ovaj dijalog o integraciji pozvao i Željka Sabu, gradonačelnika Vukovara, želeći tako iz prve ruke čuti kako teče integracija stanovnika nakon teške, ratne povijesti. – Zahvaljujem na pozivu, zadovoljstvo mi je da na ovakvom skupu mogu ispričati nešto zanimljivo o temi o kojoj razgovarate i iznijeti iskustva iz jednoga maloga grada za koji ste možda čuli tek po ratu u kojemu je teško stradao – rekao je gradonačelnik Vukovara u govoru koji je sudionike berlinske konferencije duboko dirnuo, a osvrnuo se i na povijest i tragediju Vukovara te na svoje iskustvo zarobljenika u zarobljeničkom logoru u Srbiji, zatim na kratki boravak u Austriji te povratak u Vukovar, izbor za gradonačelnika te zalaganje za izgradnju Vukovara, kao i na pomirenje etničkih skupina. Sudionici berlinske konferencije pokazali su najviše zanimanja za ovu posljednju temu pažljivo slušajući kako je u jednom

gradu, nakon teškog rata, tekla mirna reintegracija njegovih stanovnika različitih etničkih skupina. Izvukli su iz vukovarskog iskustva važan zaključak. – Potrebno je da tu integraciju i potpuni suživot jednako žele svi njegovi sudionici! Stanovnici Vukovara žele živjeti u toleranciji i miru – rekao je Sabo te pozvao sve da posjete Vukovar, grad s nekada vrlo visokom stopom razvijenosti, a danas visokom stopom nezaposlenosti. – Vukovar čeka novog Jana Batu – rekao je Željko Sabo s nadom da bi se takav investitor možda mogao pronaći i u Njemačkoj. Gradonačelnik Vukovara poklonio je organizatoru na kraju izlaganja repliku Vučedolske golubice, znak mira, te poželio uspjeh u provedbi integracije u Njemačkoj.

– Vukovar ima jedno veliko bogatstvo. To mnogi nisu akceptirali. To je grad koji može biti ne samo hrvatski, nego i europski brend. Mirnom integracijom dogodilo se ono u što je malo tko vjerovao. Uspješan proces mirne integracije, ponovno zajedno nakon takvog rata odabrati život u miru i toleranciji, to je malo tko očekivao. To je narod odlučio. To je odluka Vukovaraca da žele zajednički život u gradu koji vole. Taj proces je počeo uz međunarodnu zajednicu, ali su Vukovarci to ostvarili i zaslužni su za uspjeh. Taj proces mirne integracije u Vukovaru može biti ogledan, ohrabrujući primjer i to je ovdje, sudeći po reakcijama, tako i primljeno – rekao je Željko Sabo, rođeni Vukovarac, posljednji prijeratni direktor “Borova”, diplomirani teolog i gradonačelnik Vukovara, te najavio ponovni dolazak u Berlin na konferenciju podunavskih zemalja krajem listopada kada se očekuju i neki gospodarski efekti važni za Vukovar. ■

Gradonačelnik Vukovara Željko Sabo s Danijelom Glunčićem, drugim tajnikom Veleposlanstva RH u Njemačkoj

ENG Vukovar Mayor Željko Sabo took part in a gathering in Berlin that discussed Dialogue on Integration and Cooperation with Migrant Groups.

Važan događaj za Hrvate u Mađarskoj

Croatica je zajednička tvrtka Hrvatske državne samouprave i Saveza Hrvata u Mađarskoj, koja ovim poslovnim potezom pokazuje da je spremna preuzeti lidersku poziciju u kulturnom životu naše manjine

Uzvanici iz Mađarske i Hrvatske

Napisala: **Vesna Kukavica**

Snimke: **Darko Plahtan**

Croatica, neprofitno poduzeće za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost Hrvata u Mađarskoj, otvorila je vlastitu reprezentativnu zgradu u Budimpešti 29. rujna 2010. Svečano otvorenje održano je u nazočnosti uglednih dužnosnika iz Mađarske i Hrvatske, kao i većine predstavnika hrvatskih manjinskih zajednica srednjoeuropskog prostora. Mađarski dopremijer i ministar uprave i pravosuđa Tibor Navracsics i Želimir Janjić, državni tajnik u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa RH, otvorili su nove prostore koje se nalaze u istoj ulici gdje i stare, čiji je opseg bio za dvije trećine manji. Među visokim uzvanicima bili su veleposlanik RH u Budimpešti Ivan Bandić i generalna konzulica RH u Pečuhu Ljiljana Pancirov te ravnateljica Hrvatske matice iseljenika Katarina Fuček i načelnik Samostalne službe za Hrvate u inozemstvu i kulturu MVPEI-ja Petar Barišić.

OČUVANJE I RAZVITAK KULTURNOG IDENTITETA

Croatica je zajednička tvrtka Hrvatske državne samouprave i Saveza Hrvata u

Mađarskoj, koja ovim poslovnim potezom pokazuje da je spremna preuzeti lidersku poziciju u sektoru kreativne industrije i općenito kulturnog života hrvatske manjine u toj srednjoeuropskoj prijestolnici. Nakon simboličnog otvorenja zgrade uslijedio je svečani kulturni program pod pokroviteljstvom Vlade Republike Mađarske. U prigodnim govorima zamjenika premijera RM Tibora Navracsicsa i Želimira Janjića, državnog tajnika iz MZOŠ-a RH istaknut je značaj očuvanja i razvitka kulturnog identiteta mađarske manjine u Hrvatskoj i hrvatske manjine u Mađarskoj te izgradnje kulturnih i obrazovnih institucija i podupiranja manjinskih projekata. Taj most prijateljstva i međusobnog poštovanja potvrđen je i prigodnim riječima Miše Heppa, predsjednika Hrvatske državne samouprave i Jose Ostrogonca, predsjednika Saveza Hrvata u Mađarskoj. Uslijedio je izvrstan nastup gimnazijalaca budimpeštanskog HOŠIG-a Marka Šteinera koji je uz gitarsku pratnju otpjevao pjesme skladane prema stihovima slavnoga hrvatskoga pjesnika Tina Ujevića. Glumac Stipan Đurić nadahnut je interpretirao stihove Stjepana Blažetina, našega suvremenog pjesnika u Mađarskoj. Izložbu slikara Ante Živkovića-Fošara i Saše Petrošovskog-No-

vaka, pod skupnim naslovom *Terra Mediteranea*, prigodnim govorom otvorio je veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti Ivan Bandić, koji je napore naše manjinske intelektualne elite u cijeloj Mađarskoj ocijenio uzornima, kao i suživot manjinske zajednice i većinskoga društva. Posebnu draž i toplinu cjelokupnoj svečanosti dao je glazbeni umjetnik Čiro Gašparac.

PRIZNANJE HMI-ja

Riječ je o uglednoj nakladničkoj tvrtki, koja je na zagrebačkom *Interliberu* – međunarodnom sajmu knjiga osvojila priznaje za kvalitetan cjelokupni nakladnički program, a iz ruku ravnateljice Hrvatske matice iseljenika Katarine Fuček priznanje je u Budimpešti primio njezin ravnatelj Čaba Horvat.

Od ove godine glavni mađarski grad u Ulici Nagymező 68 u polivalentnoj višekatnici *Croatice* ima 700 četvornih metara za različite kulturne sadržaje: od radija, TV-a, filma, glazbeno-scenskih i likovnih djelatnosti do *svijeta knjige* na

Tibor Navracsics predaje ključeve novih prostorija Čabi Horvatu

starim i novim medijima informacijskoga/informatičkoga doba. Pod jednim krovom smještena je klasična tiskara i moderni digitalni studio, uredništvo tjednika *Hrvatskoga glasnika* i godišnjaka *Hrvatskoga kalendara*, te uredništvo za udžbenike i knjige, Radio *Croatica* koji već emitira uglavnom uživo planetarne internetske emisije iz svih područja ljudske djelatnosti, a uređene su velike i male dvorane na prvom i drugom katu za buduće izložbe te komorne glazbeno-scenske projekte i vizualnu kulturu. Zgrada posjeduje prostrano predvorje s parkiralištem i malim atrijem. Tu je i klupski prostor s kafićem i zalagajnicom za ugodno druženje uz čašicu razgovora.

Ravnatelj *Croatice*, koja ove godine obilježava 10. obljetnicu djelovanja, Čaba Horvat nije krio zadovoljstvo te je izjavio:

- Važan je to događaj jer smo u svojoj desetoljetnoj povijesti postali bitnom hrvatskom kulturnom ustanovom i središnjim zavodom za izdavanje manjinskih udžbenika. Udžbenici, knjige, novine i časopisi nisu jedini izvori podataka o kulturnom, gospodarskom i društvenom životu hrvatske zajednice u Mađarskoj. Prvi manjinski internetski radio jest Radio *Croatica*, koji nudi raznolikost sadržaja i vrijedne priloge zanimljive ne samo slušateljima šire europske zajednice, nego i s drugih kontinenata. Slušaju nas diljem planeta. Radio nam otvara nove putove, mogućnosti komuniciranja sa sve većom i sve zahtjevnijom suvremenom korisničkom zajednicom slušatelja i čitatelja - ljubitelja hrvatske riječi.

Ravnateljica HMI-a Katarina Fuček
uručuje priznanje Čabi Horvatu

Novi projekti o kojima se izvještava u našem tjedniku *Hrvatskome glasniku* ostvareni su zahvaljujući potpori Vladina Ureda za manjine RM, Hrvatske državne samouprave te Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj.

Ovom prigodom zahvaljujem svim djelatnicima *Croatice* na velikom zalaganju kako bismo postigli uspjeh u zajedničkom radu, kao i svim Hrvatima i našim mađarskim prijateljima koji su na različite načine podupirali naše ideje o jednome modernome hrvatskome kulturnom središtu u Budimpešti. U nadi da ćemo i ubuduće biti inovativni i plodonosni partneri obrazovnim, kulturnim i znanstvenim ustanovama naše hrvatske zajednice u Mađarskoj i ustanovama matične nam domovine, Republike Hrvatske, pozivam vas na buduće kulturne pothvate u Ulici Nagymező 68 u Budimpešti.

NEPROFITNA TVRTKA

Spremnii dočekujemo i mnogobrojne znatiželjnike iz ostalih dijelova Europe od siječnja do lipnja 2011., kada će Mađarska prigodom preuzimanja predsjedanja Europskom unijom zasigurno ugostiti, kako se očekuje, gotovo 2.000 konferencija i sastanaka raznih vrsta.

Neprofitnu tvrtku *Croaticu* utemeljila je Hrvatska državna samouprava i Savez Hrvata u Mađarskoj zbog očuvanja hr-

vatskoga jezika i nacionalne samosvojnosti, koje su temeljne zadaće hrvatske nacionalne manjine. Prilikom osnivanja *Croatice* je od HDS-a dobila prostorije u budimpeštanskoj Ulici Nagymező i u početku se njezina djelatnost temeljila na izdavanju *Hrvatskoga glasnika*, tjednika Hrvata u Mađarskoj, a zatim je započela izdavati udžbenike. Dobiveno je nekoliko autorskih prava na početku djelovanja, dok danas *Croatica* raspolaže autorskim pravima za 77 udžbenika za hrvatsku, njemačku, slovensku, rumunjsku, grčku i bugarsku zajednicu u Mađarskoj.

Osnovna djelatnost *Croatice* danas je tiskanje udžbenika, ali i publikacija raznih vrsta na materinskome jeziku. *Croatica* je u posljednjem desetljeću postala najznačajniji izdavač književnih djela hrvatskih pisaca u Mađarskoj. *Croatica* se ponosi i nizom izdanja na novim medijima, što potvrđuje činjenicu da je uhvatila korak s digitalnom erom čovječanstva. Taj korak očekuje i ostale nakladnike koji djeluju među Hrvatima izvan Republike Hrvatske. U *Croatici* se uređuje *Hrvatski glasnik* (glavna i odgovorna urednica: Branka Pavić Blažetin), *Hrvatski kalendar*, a od ove godine preuzela je i tiskanje tjednika *Nijemaca* u Mađarskoj, te časopisa za manjine *Barátság*. ■

ENG A multifunctional building owned by Hungarian-based Croatian publisher Croatia has been opened in Budapest for various culture projects, from radio, TV, film, music, the stage, the visual arts to a world of books.

Uručene stipendije fondacije "Libertas"

Ovogodišnji stipendisti

DUBROVNIK - Zahvaljujući fondaciji "Libertas" iz kalifornijskog San Pedra, deset učenika stručno-obrtničkih zanimanja iz Dubrovnika dobili su ovog rujna, kao i prethodnih godina, stipendije iz Fonda "Ante i Evelyn Mrgudić". Inače, ovaj stipendijski fond utemeljen je 2002. godine u sklopu "Libertas fondacije" i u sklopu svojih programa financijski pomaže učenicima stručno-obrtničkih škola Du-

brovačko-neretvanske županije. U nazočnosti predstavnika Fondacije iz San Pedra, hrvatskih iseljenika, predstavnika dubrovačkih institucija i udruga, te učenika i roditelja, u prostoru udruge *Deša* u Lazaretima pozdravnu riječ uputila je Janny Hansal.

Predsjednik zaklade *Libertas Foundation* Niko Hazdovac s članovima odbora Fonda "Ante i Evelyn Mrgudić", Lucy Hazdovac i Vladom Lonzom, uručio je stipendije za školsku godinu 2010./2011.

Ovo je osma godina zaredom kako *Libertas Foundation* pomaže učenicima strukovnih škola iz Dubrovačko-neretvanske županije. Cilj stipendije je poticanje mladih ljudi na ostanak u ruralnim dijelovima županije, motivacija za bolje učenje te financijska pomoć obiteljima lošijega imovinskog stanja. Ove godine stipendije su dobili budući obrtnici iz Stona, Konavala, Mljeta, Dubrovnika, Trstenoga, Pelješca i Korčule: Ana Antunica, Nikoleta Car, Dario Lazar, Mija Majčica, Ivana Matković, Mario Milić, Nikolina Mijač, Fani Milat, Filip Romić, Jure Tuka, koji se školuju za trgovce, konobare, frizere, stolare i kuhare. (*Maja Mozara*)

PROSLAVA UZVIŠENJA SV. KRIŽA U HAMILTONU

KANADA - Središnju misu na svetkovinu Uzvišenja sv. Križa, kome je posvećena hrvatska župa i crkva u Hamiltonu, 12. rujna predvodio je gost iz Hrvatske župe Presv. Trojstva u Oakvillu, mons. Ivan Vukšić, svećenik Mostarske biskupije,

a koncelebrirao je domaći župnik Marijan Mihoković. Liturgijski prostor uredila je pastoralna suradnica Ana Juraj, pjevanje je predvodio mješoviti župni zbor pod ravnanjem Andreje Mahovlich-Rački, sudjelovala je počasna garda župnog ogranka Kolumbovih vitezova i članovi Hrvatskog sela, župne folklorne skupine, u hrvatskim narodnim nošnjama. Na kraju mise župnik domaćin je zahvalio gostima i svima nazočnima te pozvao u župnu dvoranu na memorijalni objed koji svake godine tom prigodom u čast pok. mons. Šprajca priređuju župne udruge Kolumbovi vitezovi i Hrvatska katolička žena. (*IKA*)

PIKNIK U RICMONDU

KANADA - Piknik za predškolu koja djeluje u sastavu hrvatske župe u Vancouveru organizirali su ljubitelji boćanja i prijatelji željni dobre hrane i zabave. Piknik za predškolu održan je na crkvenom zemljištu u Ricmondu. Osim tradicionalnoga krumpira i domaćih kobasica, našao se tu i teleći gulaš i teletina ispod peke. Sav prihod darovan je za troškove i edukaciju djece u predškoli. Djecu su darovali: HSS-Vancouver, Croatia SC Vancouver, Hrvatski radio Vancouver, Klub prijatelja boćanja i VIS Crvena ruža.

HRVATSKI DAN U COKEBURGU

SAD - Pedesettreći Hrvatski dan u Cokeburgu, u američkoj državi Pennsylvaniji, proslavljen je u radnom i narodnom ozračju. Pokrovitelj, Odsjek 354 "St. George" i organizator Omladinski zbor "St. George" učinili su sve da se svi gosti osjećaju ugodno i zabavno. Proslava je obilovala bogatim sadržajima uz bogat kulturno-umjetnički program. U paviljonu je svirao Odrasli tamburaški zbor "St. George", u vatrogasnoj dvorani "Key Stone Tamburitans", a u glavnom paviljonu "Barabe" i "Trzalice". Bilo je to pravo narodno veselje u rodnome mjestu predsjednika HBZ-a Bernarda Luketicha. (*F. Bertović*)

OPROŠTAJ DUŠOBRIZNIKA FRA IVICE ERCEGA

NJEMAČKA - Dušobrižnik u Hrvatskoj katoličkoj župi o. Ante Antića u Frankfurtu na Majni fra Ivica Erceg nakon četiri godine pastoralnog djelovanja oprostio se u nedjelju 5. rujna od zajednice i odlazi na mjesto voditelja Hrvatske katoličke zajednice Sindelfingen, a na njegovo mjesto je došao fra Ivan Čikara iz Splita, koji će započeti djelovanje u Frankfurtu u nedjelju 12. rujna, kada će se predstaviti zajednici. (*IKA*)

Tradicionalno druženje Hrvata u Pittsburghu

Razglasnim uređajima prostranog i zabavnog parka širi se gotovo cijelog dana hrvatska glazba, a na istaknutijim mjestima sviraju tamburaški zborovi i igraju se kola

Predsjednik HBZ Bernard Luketich s veleposlanicom Kolindom Grabar Kitarović i njenom obitelji

Napisao: **Franjo Bertović** Snimio: **Ivan Begg**

Početkom rujna održan je Hrvatski dan u poznatom zabavištu "Kennywood Parku" u istočnom dijelu Pittsburgha. Ovaj tradicionalni Dan i skup Hrvata i njihovih prijatelja održava se već 79 godina zaredom pod pokroviteljstvom Hrvatske bratske zajednice u Americi i njezinih tzv. engleskih odsjeka. Ovogodišnjim skupom obilježena je 116. obljetnica rada i djelovanja ove velike i ugledne hrvatske ustanove u svijetu.

U ovome poznatom zabavištu za djecu i odrasle tijekom ljeta gostuju mnoge etničke zajednice kojima grad i zabavište pružaju mogućnost predstavljanja kulture i pučkih običaja svojih predaka. Tako su se i naši Hrvati organizirali pod okriljem Hrvatske bratske zajednice i 'rezervirali' prvi vikend u rujnu za svoj Dan. Toga se vikenda ovdje obilježava i Dan rada tako da dulji vikend pruža mogućnost dolaska članova Zajednice i njezinih prijatelja iz mnogih udaljenijih gradova i mjesta na ovu proslavu. Razglasnim uređajima prostranog i zabavnog parka širi se gotovo cijelog dana hrvatska glazba, a na istaknutijim mjestima sviraju tamburaški zborovi i igraju se kola. Posjetiteljima parka, uz spomenuto, pruža se i mogućnost kušanja specijaliteta naše domaće hrvatske kuhinje, posebno janjetine i odojka s ražnja što je, i Amerikancima i našim američkim Hrvatima, poseban specijalitet i poslastica.

Organizatori vode računa da svake godine dovedu po nekoliko poznatih kulturno-umjetničkih društava koji zabavljaju posjetitelje ovoga parka, a poslijepodne nastupaju u glavnom paviljonu i sudjeluju u 'finalu'. Tako su ovdje, tijekom prošlih 79 godina, nastupila i mnoga tamburaška i folklorna društva iz domovine Hrvatske te mnoga solistička imena hrvatske estrade. Na žalost, već drugu godinu zaredom odgođena je turneja HBZ Ka-

nadom i Amerikom i gostujućih glazbenih udruga i pjevača iz Republike Hrvatske zbog loše gospodarske situacije. Stoga Zajednica nadzire svoje troškove i pričuva radi zaštite svog članstva.

U ovogodišnjem programu nastupili su: *St. Lawrence Adult Tamburitzans* iz Steeltona, PA, *Duquesne Junior Tamburitzans* iz Duquesne, PA, *Veseli Tamburitzans* iz Brookfielda sa 'zlatnim glasom' Rose Husnik i Marilyn Repasky. Prisutne je zabavljao tamburaški sastav "Bijela ruža" iz McKeesporta, PA i "Ljubav Tamburitzans", orkestar, također iz Pennsylvanije. Na početku programa blagoslov i riječi dobrodošlice uputio je velečasni Matthew Ruyechan. Riječi dobrodošlice, pozdrava i zahvale organizatorima i prisutnima uputila je veleposlanica Republike Hrvatske iz Washingtona Kolinda Grabar-Kitarović te glavni predsjednik HBZ-a Bernard M. Luketich.

Proslavi Hrvatskog dana nazočili su i ostali članovi Glavne uprave Zajednice i uglednici društvenog i kulturnog života grada Pittsburgha i okolice. Odbor proslave na čelu s Charlsom Leskom i Mikeom Ricci zaslužuje pohvale i zahvale za dobro organiziran skup kojim smo svi bili ponosni. Proslava je nastavljena drugog dana, u nedjelju, u crkvi sv. Marije u Rankinu sv. misom koju je služio vlč. Matthew Ruyechan, a uz tamburaški i pjevački zbor "Svete Marije". U blizini crkve nalazi se i Hrvatski dom gdje je nastavljeno narodno veselje i zabava duboko u noć. A o dobroj glazbi i zabavi brinuli su se "Trzalice" iz Pittsburgha i "Radost" iz McKeesporta.

Otišli smo zadovoljni i obogaćeni prisjećanjem na naše kulturne korijene te s mislima na naše djedove i pradjedove koji su nam podarili HBZ i ovaj narodni skup. ■

ENG Croatian Day was celebrated in early September at the famed Kennywood amusement park in eastern Pittsburgh. This traditional celebration and gathering of Croatians and their friends has been held for the past 79 years under the auspices of the Croatian Fraternal Union in America.

Od Ćićarije do Anda

Znanstveni interes istraživačice Sonie Sincich, mlade argentinske profesorice povijesti hrvatskih korijena, usmjeren je na fenomen lančane migracije iz istarskog sela Prapoća u Argentinu

Sonja Sinčić

Napisala: **Vesna Kukavica**

Snimke: **Snježana Radoš i zbirka Sonje Sinčić**

S obronaka Ćićarije putovalo se brodom mjesecima do obala Južne Amerike, a zatim dani-ma do rudarskih regija središ-nje Argentine, kamo je vodio put mnoge siromašne mladiće iz Pra-poća. Odlazilo se trbuhom za kruhom sa sunčanih obronaka mediteranskoga istarskog poluotoka u utrobu zemlje u podnožju Anda kao u obećanu zemlju, najčešće u dva poznata rudnika vapna La Caleri i Dumesnil u blizini Malagueña, koji su bili pretežno u vlasništvu tvrtke *Nasljednici (Sucesores)* dr. Martína Ferreyra, vodećeg argentinskog proizvođača vapnenačke rude.

Tim je putem stotinu godina kasni-je krenula istraživačica Sonia Sincich, mlada argentinska profesorica povijesti i docentica na tamošnjem Nacionalnom sveučilištu. Njezin je znanstveni interes bio usmjeren na fenomen lančane mi-

gracije iz sela Prapoće, ruralnog bisera istarske planine Ćićarije...

Sa željom da taj istraživački rad pre-zentira široj javnosti, Hrvatska matica iseljenika priredila je znanstveno-stručni kolokvij pod nazivom *Hrvati u Malague-nu, provincia Córdoba, Argentina (Croa-tas en Malagueño, provincia de Córdoba, Argentina)*, koji je održan u Zagrebu 4. listopada. U nazočnosti mnogobrojnih uzvanika iz našega javnog života, među kojima su bili stručnjaci za migracije i studenti etnologije te antropologije, glav-no predavanje je održala na španjolsko-me jeziku gošća predavačica iz Argenti-ne Sonia/Sonja Sincich/Sinčić.

Prigodne pozdravne govore održali su ravnateljica HMI-ja Katarina Fuček i Neven Mikac, načelnik Općine Lanišće, u čijem je okrilju danas raseljeno selo Prapoće, u kojem je ostalo svega 28 ljudi.

SUDBINA 15 HRVATSKIH TEŽAKIH OBITELJI

Kako je tema kolokvija bila usmjerena na izazove integracije hrvatske zajednice

u argentinsko društvo u dijelu razdoblja rane industrijalizacije Argentine i to od 1924. do 1930., radu znanstvenog skupa poseban je doprinos dao stručni koordi-nator, komentator te prevoditelj Doma-goj Ante Petrić - koji je i sam dugo živio u toj južnoameričkoj zemlji. Predavanje o migrantima iz argentinskih rudnika prije Prve svjetske depresije pobudilo je iznimno zanimanje nazočnih, na čija pitanja je odgovarala docentica Sincich i gospodin Domagoj Ante Petrić.

Profesorica Sincich načinila je migra-cijsku bilancu iz koje je razvidna sudbina 15 hrvatskih teških obitelji podrijetlom iz sela Prapoće, koje je 1910. godine ima-lo 352 stanovnika, a koji su se iselili tr-buhom za kruhom od 1924. do 1930. s istarske Ćićarije pretežno u Malagueñu u središnjem dijelu Argentine.

Na temelju skupljene arhivske gra-đe iz matičnih knjiga i drugih izvora, te uz pomoć usmene predaje izvornih kazivača poput iseljenice Ivane Žudić i sačuvane etnografske baštine, kao i vjerskih običaja, istraživačica je rekon-

Sonja Sinčić predaje povelju zahvalnosti načelniku općine Lanišće Nevenu Mikcu

struirala život i običaje hrvatskih doseljenika u Malagueño.

RUDNICI VAPNA U MALAGUEŃU

Migracijske etape Prapoćana u dva argentinska rudnika vapna u Malagueñu, La Caleri i Dumesnil, rekonstruirane su i uz pomoć evidencije radnika te čvrstih rodbinskih veza tih argentinskih rudarskih obitelji sličnih prezimena pa i nadimaka, koje su bile plod endogamnih brakova karakterističnih za migrante toga doba. Tako je svaki drugi stanovnik Malagueña Šverko, Sinčić, Žudić, i sl.

Prapoćani su se započeli iseljavati, u sklopu poznatih velikih migracijskih valova iz Europe u prekooceanske zemlje potkraj 19. i početkom 20. stoljeća sve do kasnih tridesetih godina.

Poput svojih sunarodnjaka iz ostalih krajeva Sjeverne i Južne Amerike, iz vremena rane industrijalizacije svijeta koji je štitio i osiguravao radništvo, Prapoćani osnivaju *Delavsko potporno društvo Slavija*, koje je djelovalo punih 11 godina i to od 1931. do 1942.

Ova mlada profesorica povijesti, uz odličnu mentoricu, uglednu sveučilišnu profesoricu hrvatskih korijena dr. Branku Tanodi, uspjela je odgonetnuti fenomen lančane migracije iz Prapoća – što se zorno moglo uočiti razgledajući istoimenu prigodnu izložbu dokumentarnih fotografija, čija je autorica također Sonia Sincich. Izložba dokumentarnih fotografija razotkriva autentičan život

istarskih rudarskih obitelji iz Prapoća u Argentini koji se može sažeti u tri riječi: krv, znoj i suze. Bio je to kruh sa sedam kora, pečalba iz koje mnogi nisu dočekali svoje najmilije, već su vječno ostali u Malagueñu.

I naša profesorica Sonia će kročiti, srećom, prvi put u životu stazama svojih baka i djedova. Vidjet će pusta dvorišta i kuće svojih raseljenih rođaka u općini Lanišće, danas u neovisnoj Republici

ci Hrvatskoj. Većina potomaka tih naših iseljenika iz Malagueña nikada nije posjetila domovinu unatoč žarkoj želji da vide to bajkovito seoce na Čičariji – za koje znaju iz večernjih priča svojih baka. Te su priče u njihovoj memoriji utisnute kao najljepše uspavanke – koje su ih samo u snovima odvodile na čudesnu sunčanu istarsku zemlju, magičnu *terru incognitu*.

POVELJA ZAHVALNOSTI

U znak trajnog sjećanja na ishodišnu točku vrijednih useljenika, i želje za razvijanjem međusobnog prijateljstva, načelnik Malagueña Pedro P. Cíarez poslao je *Povelju zahvalnosti* s prigodnim pismom, koje je profesorica Sonia Sincich uručila načelniku Prapoća iz općine Lanišće Nevenu Mikcu, a koji je dar uzvratio iskrenom zahvalnošću i nadom u razvitak prijateljskih veza s gradom koji je postao novi dom iseljenim Prapoćanima.

Znanstveno-stručni kolokvij pod nazivom *Hrvati u Malagueni, provincija Córdoba, Argentina* oteo je zaboravu još jedan biser naše etnografske baštine koji je sačuvan u hrvatskim iseljeničkim obiteljima u dalekim Andama.

Suradnici u prezentaciji bili su: Darko Mažuranić, Snježana Đuričković i Srebrenka Šeravić, koja je organizirala znanstveno-stručni kolokvij. ■

Slika s izložbe: Petar Šverko; Jakov Šverko; Rudolf Šverko. Malagueño 1932.

ENG An expert symposium on *The Croatians of Malguena, Córdoba province, Argentina*, with a lecture by Professor Sonia Sincich of Argentina, was held recently at CHF headquarters.

Dan hrvatske kulture u Jevišovki

ČEŠKA - U organizaciji Udruge građana hrvatske narodnosti u Češkoj Republici i pod pokroviteljstvom Veleposlanstva RH u Pragu 5. rujna je u Jevišovki/Frielištofu održan 19. dan hrvatske kulture naše manjine. Na proslavi se okupilo dvjestotinjak pripadnika hrvatske manjine koji žive raseljeni po Češkoj i Austriji i njihovi gosti, gradišćanski Hrvati iz Austrije te pripadnici hrvatske manjine iz Slovačke i Mađarske. Svečanosti je nazočio veleposlanik mr. Frane Krnić te savjetnik za pitanja hrvatske manjine Držislav Škeljo, a u ime češke vlade tajnik Vijeća za nacionalne manjine Vlade RH dr. Milan Pospíšil i načelnik Odjela za regionalne i narodne kulture u Ministarstvu kulture ČR dr. Václav Appl. U Jevišovki su bili i Juraj Cvečko, predsjednik Hrvatskoga kulturnog saveza u Slovačkoj, Petar Tyran, urednik gradišćanskih "Hrvatskih novina" te mnogi drugi aktivni članovi hrvatske manjine s područja Češke, Slovačke i Austrije. Svečanost je tradicionalno započela sve-

tom misom na hrvatskome, češkome i njemačkome jeziku u crkvi sv. Kunigunde. Ove godine misu je služio glavni vikar Brnske biskupije mons. Jiri Mikulašek uz suslavlje patera Ferdinanda Takača iz Slovačke, patera Branka Kornfeinda iz Austrije te župnika Jevišovke, Jirija Komareka. Nakon svete mise povorka se uputila prema spomeniku doseljenja Hrvata na ova područja južne Moravske. Limena glazba odsvirala je hrvatsku himnu, a predsjednik Udruge građana hrvatske narodnosti Jan Kopriva i veleposlanik Frane Krnić održali su pozdravne govore. Zatim se povorka uputila prema spomeniku južnomoravskim Hrvatima poginulim u Prvome i Drugome svjetskom ratu te na mjesno groblje. Proslava se poslijepodne nastavila nastupom folklornih skupina: češke NS Palava (Mikulov, ČR) koja njeguje i moravskohrvatske narodne pjesme i plesove, te hrvatskih manjinskih "Hatsko kolo" iz Novog Sela (Neudorf) u Austriji i KUD-a "Čakavci" iz Mađarske. (VRH Prag)

Jan Kopriva, predsjednik Udruge građana hrvatske narodnosti u Češkoj, veleposlanik Frane Krnić i Lenka Koprivova, zamjenica predsjednika Udruge

ŠKOLA HRVATSKOGA JEZIKA U CRNOJ GORI

CRNA GORA - Školska godina počela je početkom rujna u Školi hrvatskog jezika i kulture koja već sedmu godinu zaredom funkcionira u Boki kotorskoj. U suradnji s crnogorskim obrazovnim vlastima, školskim ustanovama u Tivtu i Kotoru, te tamošnjim hrvatskim udruženjima, hrvatsku školu u najvećoj mjeri financira i organizira Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH, a njezini polaznici su djeca Hrvata koji žive u Crnoj Gori. "Školu trenutno pohađa više od 40 učenika, ali upis svih zainteresiranih još je moguć. Predavanja se održavaju jedanput tjedno u trajanju od dva školska sata i to petkom poslijepodne u Tivtu, odnosno srijedom poslijepodne u Kotoru", rekla je rukovoditeljica hrvatske škole, profesorica Marina Bastašić.

HRVATSKO KULTURNO DRUŠTVO POMURJE NA 'LENDAVSKOJ TRGATVI'

SLOVENIJA - Ove godine Hrvatsko kulturno društvo Pomurje iz Lendave sudjelovalo je na tamošnjoj tradicionalnoj manifestaciji u povodu berbe grožđa "Lendavske trgatve". Društvo je sudjelovalo u povorci gradom te je prikazalo na glavnome trgu na svome štandu običaj pečenja rakije koja se mogla odmah kušati. U glazbenom programu nastupile su mnogobrojne skupine iz Međimurja: mažoretkinje, limena glazba, folkloraši iz Murskoga Središća, Žiškova i Vratišinca.

Neraskidive veze Buševčana i sunarodnjaka iz inozemstva

Pod pokroviteljstvom HMI-ja organiziran je okrugli stol na temu "Položaj hrvatskih manjina u svijetu". Na njemu su sudjelovali predstavnici nadležnih hrvatskih tijela i institucija, predstavnici lokalnih vlasti te predstavnici hrvatskih manjina iz Mađarske, Austrije i Rumunjske

Sudionici proslave 90. obljetnice Ogranka "Seljačka sloga" Buševac

Napisala: **Marija Hećimović**

Snimke: **Arhiva Ogranka "Seljačke sloge" Buševac**

Kulturno-umjetničko društvo Ogranak "Seljačke sloge" Buševac iz Buševca, nedaleko od Velike Gorice, ove godine slavi 90. obljetnicu svojega osnutka i rada. Obljetnica se obilježava cijele godine, a svaki mje-

sec posvećen je jednoj od mnogobrojnih djelatnosti Ogranka. Rujan je posvećen kulturnoj suradnji s Hrvatima koji žive izvan granica Hrvatske. Najdugotrajnija suradnja ostvarena je s autohtonim hrvatskim manjinama koje žive u Austriji, Mađarskoj, Rumunjskoj i Slovačkoj. Pohvalno je da se ove godine slavi četrdeseta obljetnica te suradnje.

O tome možemo detaljno saznati u prekrasnoj monografiji Ogranak "Seljač-

ke sloge" Buševac, autora Ivana Rožića, u kojoj je zabilježeno da početak suradnje seže u davnu 1968. godinu kada su uspostavljeni prvi kontakti s gradišćanskim Hrvatima iz sela Trajštofa u Austriji.

DAVNI POČECI USPJEŠNE SURADNJE

Zatim je slijedio kontakt s folklornim društvom iz hrvatskoga mjesta Koljnofa (Mađarska) 1977. godine, prilikom obilježavanja desete godišnjice suradnje Buševčana s hrvatskim folklornim društvima iz inozemstva. Te godine zapravo je započela njihova dugogodišnja uspješna suradnja, koja se održala do današnjih dana. Potpisali su i Povelju o suradnji kako bi osigurali daljnu budućnost dosadašnjih gostovanja. Na temelju Povelje, suradnja je proširena i na učenike hrvatske osnovne škole iz Koljnofa, koji su dolazili u Buševac, a domaće i koljnofske učiteljice radile su s njima prema hrvatskome nastavnom programu. Djeca su bila smještena u buševčkim obiteljima te su tako lakše učili hrvatski jezik. Uslijedila je razmjena pedagoških iskustava i hrvatske literature, a održani su i športski susreti, proslave dana škola te druge manifestacije.

Nastup Hrvatskoga društva iz Koljnofa (Mađarska)

Sudionici Okruglog stola o "Položaju hrvatskih manjina u svijetu"

Hrvati iz Klokotića u Buševcu 1975. godine

Zanimljiv je način na koji je došlo do suradnje s Hrvatima iz Klokotića u Rumunjskoj. Vodeći članovi Društva iz Buševca saznali su iz knjige "Hrvati izvan domovine" Većeslava Holjevca da u rumunjskom selu Keči živi hrvatska manjina podrijetlom iz Turopolja, točnije iz okolice Lukavca. U želji da uspostave vezu s turopoljskim potomcima, pronašli su u Keči jednoga od rijetkih potomaka lukavečke obitelji. Kako tu nije postojala kulturna udruga, uputio ih je u Klokotić u kojem je djelovalo kulturno-umjet-

ničko društvo karaševskih Hrvata. Nakon komplicirane procedure rumunjskih vlasti, suradnja je započela 1973. godine nastupom gostiju iz Klokotića sa svadbenim običajem *Krašovanska svadba*. Redovite razmjene gostovanja pridonijele su pojačanom zanimanju mladih iz Klokotića za učenje hrvatskoga jezika, koji je bio prilično zanemaren iako se učio u školi. Naime, hrvatski jezik i folklor bili su im (a u znatnoj mjeri su i danas) pod jakim utjecajem zemljopisno bliže Srbije i njezinih televizijskih i radijskih

programa. Suradnja i razmjena s Buševcem pridonijela je temeljitijem bavljenju hrvatskim književnim jezikom i hrvatskom kulturnom baštinom.

DRUŽENJE SA SUNARODNJACIMA

Lijepu suradnju Buševac ima i s Folklornim ansamblom gradišćanskih Hrvata *Kolo slavuj* iz Beča, kao i s Hrvatskim kulturnim savezom u Slovačkoj te s hrvatskim kulturnim udrugama iz Kanade, Njemačke i dr. Ovaj mali pregled iz monografije doveo nas je do ovogodiš-

Gosti iz Koljnofa u obilasku turopoljskih kurija (70-e godine prošlog stoljeća)

nje obljetnice koja je svoj program od 3. do 5. rujna posvetila isključivo hrvatskim manjinskim zajednicama. Svoje iskustvo o asimilaciji, kojoj su izloženi Hrvati u tim zajednicama, domaćini su željeli iznijeti javnosti i potaknuti ih na pružanje pomoći za njezino ublažavanje. Stoga su pod pokroviteljstvom Hrvatske matice iseljenika organizirali Okrugli stol na temu "Položaj hrvatskih manjina u svijetu". Na njega su pozvali predstavnike nadležnih hrvatskih tijela i institucija koji se u sklopu svoje djelatnosti skrbe o Hrvatima izvan granica Hrvatske, predstavnike lokalnih vlasti koji su i dosad pridonijeli očuvanju ove duge tradicije te predstavnike iz Koljnofa, Klokotića i Beča.

Predstavnici manjinskih zajednica izvijestili su prisutne o svim problemima s kojima se suočavaju u svojoj neravnopravnoj bitci s asimilacijom i iznijeli prijedloge kako smanjiti taj utjecaj. Osobito su naglasili da njihov opstanak kao nacionalne manjine uvelike ovisi o matičnom narodu i državnim institucijama i ustanovama u Republici Hrvatskoj.

FOLKLORNI I TAMBURAŠKI PROGRAM

Apelirali su na predstavnike Ministarstva vanjskih poslova i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa te Hrvatsku maticu iseljenika da se zauzmu za učinkovitiju pomoć, na što su prisutni predstavnici hrvatskih tijela i institucija izrazili spremnost da to učine. Predsjednik Ogranka Nenad Rožić predložio je da se suradnja i pomoć i dalje nastavi, da se povežu hrvatska mjesta s obje strane granica, da se pomogne u financiranju dolazaka gostiju, da županija i gradovi Zagreb i Velika Gorica pozivaju manjinske predstavnike na svoje manifestacije i tako im i gospodarski pomognu te da se izrade novi programi koji bi bili atraktivni mlađim naraštajima.

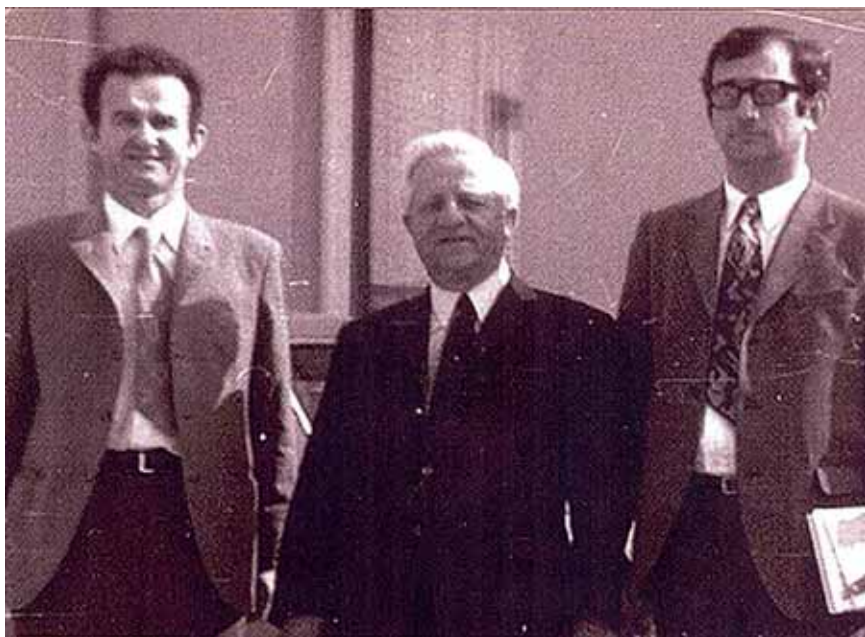
U večernjim satima gosti su izveli lijepi folklorni i tamburaški program. Hrvatsko koljnofsko društvo predstavilo se domaćoj publici hrvatskim i mađarskim pjesmama, plesovima i tamburaškim točkama, dok su članovi Doma kulture Klokotić pjesmom i plesom predstavili narodne običaje karaševskih Hrvata iz Rumunjske. Mnogobrojna publika pljeskom je popratila ovaj program. Usljedilo je zajedničko druženje koje je neza-

Članovi Doma kulture Klokotić pjesmom i plesom predstavili su narodne običaje karaševskih Hrvata iz Rumunjske

obilazni dio ovakvih susreta, a kojem se i domaćini i gosti vesele. Osim domaćega sastava, veselom raspoloženju osobito je pridonio svima dobro znani dr. Franjo Pajrić sa svojom tamburaškom skupinom iz Koljnofa, koja je izvela niz hr-

vatskih pjesama te osobito dragu pjesmu našim Hrvatima izvan domovine *Croatijo, iz duše te ljubim*. Zabava je trajala duboko u noć uz bogatu večeru te uz nadu da će se ovakvi susreti ponoviti. ■

Suradnja s gradišćanskim Hrvatima: Josip Vinter, Alfons Kornfeind i Stjepan Robić (početkom 70-ih godina prošlog stoljeća)

ENG The Culture & Arts Society of the Seljačka Sloga association's branch in Buševac, a settlement not far from the town of Velika Gorica, recently celebrated its 90th anniversary in the company of fellow Croatians from Austria, Hungary and Romania, with whom they have collaborated for many years.

“Zauvijek ću vas nositi u svom srcu”

Nakon deset godina rada u Sindelfingenu, a prije toga 19 godina u Stuttgartu, fra Marinko Vukman napušta pokrajinu Baden-Württemberg i odlazi u Hrvatsku katoličku župu Main-Taunus/Hochtaunus sa sjedištem u Kelkheimu kraj Frankfurta

Fra Marinko Vukman
predvodi misno slavlje

Napisao i snimio: **Adolf Polegubić**

Hrvatska katolička zajednica (HKZ) Sindelfingen proslavila je u nedjelju 19. rujna blagdan Gospe Velikoga hrvatskoga krsnog zavjeta, a desetogodišnji voditelj zajednice fra Marinko Vukman toga se dana oprostio od zajednice i uskoro odlazi na mjesto župnika Hrvatske katoličke župe Main-Taunus/Hochtaunus nedaleko od Frankfurta na Majni.

Svečano misno slavlje tom prigodom predvodio je o. Vukman u punoj crkvi Presvetoga Trojstva u tome njemačkom gradu, poznatom po tvornici Mercedes-a. Misnom slavlju prethodio je ophod od misijskih prostorija do crkve u kojemu su mladi odjeveni u hrvatske narodne nošnje nosili lik Gospe Velikoga hrvatskoga krsnog zavjeta i položili ga ispred oltara. U koncelebraciji su bili dekan dekanata Böblingen - Karl Kaufmann, gvardijan franjevačkog samostana sv. Gabrijela u Münchenu - fra Ante Buljan Vuk, voditelj HKZ Stuttgart centar - fra Nediljko Brečić, voditelj HKZ Reutlin-

gen - vlč. Ivica Komadina te dr. fra Ante Akrap, koji je ujedno i propovijedao, i još pet svećenika, a uz asistenciju stalnog đakona Ivana Jeleča. Misnom slavlju nazočio je i generalni konzul Generalnog konzulata RH u Stuttgartu Ante Cicvarić, a tijekom popodnevno programa pridružio se i gradonačelnik Sindelfingena dr. Bernd Vöhringer.

GOSPA VELIKOGA HRVATSKOG ZAVJETA

Fra Marinko je na početku sve pozdravio te istaknuo: “Poznato je da svaki dio naše zemlje, svaka naša pokrajina ima svoje omiljeno Gospino svetište. Sjetimo se Gospe Sinjske, Bistričke, Trsatske, Aljmaške, Voćinske, Tekijske, Olovske, Komušinske, Širokobriježske, Međugorske, Škrpelske. Ali lik Gospe Velikoga hrvatskog zavjeta stariji je od svih njezinih zavjetnih i čudotvornih slika i kipova u svim tim crkvama. Tim likom označena je sva hrvatska crkvena povijest u znaku Marije. Zvonimirova Gospa koja je devet stoljeća bila zaboravljena pod ruševinama u biskupiji kraj Knina, u ruševinama po kojima su gazili svi tuđinski osvaja-

či i krvnici, postala je znak buđenja hrvatske katoličke samosvijesti, osobito u prošlom stoljeću. Evo nas i ove godine na tradicionalnom slavlju naše zaštitnice Gospe Velikoga hrvatskog zavjeta. Okupljeni oko žrtvenika Kristova, oko časnog lika Gospe Velikoga hrvatskog zavjeta, želeći biti u duhu vjere uz našu krsnu rijeku Jadro, želimo i danas u Sindelfingenu obnoviti, produbiti i učvrstiti našu odanu pobožnost prema Gospi. Želimo danas pred nju kleknuti i zahvaliti joj i moliti je za svoje danas i svoje sutra. Reći joj o svojim teškoćama, o djeци koja su ginula s njezinom krunicom o vratu, o obiteljima koje su prognali, o svetištima koje su spalili. Moliti je da pomogne našem narodu, onome kojeg tjeraju iz Bosne i Hercegovine, onome koji traži svoje nestale sinove, onima njezinima što pate po tamnicama diljem svijeta od Haaga do svih drugih.”

POŠAST NESAVJESNOSTI I NEPRAVDE

O. Akrap je u propovijedi rekao kako je danas kriza vidljiva na svim područjima ljudskog djelovanja. “Vlada kaos na po-

dručju moralnih normi, dolazi do raskola mnogih brakova i obitelji, više je lijepo nego kolijevki, pošast nesavjesnosti i nepravde, porast nasilja i ubojstava. Sve to pokazuje da su moralne rezerve jednoga naroda ograničene. Slabljenje vjere svaku našu nadu pretvara u ispraznu i neostvarenu želju. Stoga su kršćani pozvani da budu jako odgovorni i savjesni u svome vladanju, življenju i postupanju u svijetu. Slaveći današnje slavlje, slaveći Blaženu Djevicu Mariju kao zaštitnicu i kraljicu Hrvata, mi se s ponosom prisjećamo svoje vlastite prošlosti”, rekao je o. Akrap.

Fra Marinko je izmolio posvetnu molitvu hrvatskoga naroda Gospi Velikoga hrvatskoga krsnog zavjeta. Tijekom misnog slavlja i u prigodnom programu u dvorani, fra Marinku su zahvalili na desetogodišnjem djelovanju u toj zajednici i zaželjeli mu Božji blagoslov u budućem pastoralnom djelovanju u Hrvatskoj katoličkoj župi Main-Taunus/Hochtaunus: dekan Kaufman, gvardijan o. Buljan, vlč. Slavko Majić, predstavnici njemačke župe Presvetoga Trojstva u Sindelfingenu, predstavnici pastoralnih vijeća hrvatskih zajednica iz Sindelfingena, Leonberga i Herrenberga, skupina djece koja su mu simbolično darovala lizaljke koje je on godinama njima darivao, gradonačelnik dr. Vöhringer, dr. Adolf Polegubić u ime delegata fra Josipa Bebića, generalni konzul Cicvarić, referent za katolike drugih materinskih jezika u biskupiji Rottenburg-Stuttgart Ulrich Reif i o. Jo iz Indije.

MIJEŠAJU SE TUGA I RADOST

Fra Marinko je u zaključnoj riječi rekao: “U našem životu događaju se razne promjene. Zapravo, život je nezamisliv bez promjena, pa bile one bolje ili gore, bile one ružne ili lijepe. I u Crkvi se događaju promjene: dolaze novi biskupi, svećenici, župnici. Evo, i ovdje u Sindelfingenu učinjena je promjena. Ove promjene svi mi koji se premještamo i vi od kojih se opraštamo, i oni kojima dolazimo – doživljavamo na različite načine. U nama se miješaju i tuga i radost, zahvalnost, nedar, prihvaćanje i neprihvatanje, strah i optimizam. Ljudi smo, nismo hladni kamen ili drveni kip. Živjeti na jednome mjestu, srasti s mjestom i ljudima, pustiti korijenje, a onda biti presađen, to nalikuje čupanju – i

nije baš lako. Nakon deset godina rada u ovoj zajednici, prije toga 19 godina u Stuttgartu, ukupno 29 godina u ovoj biskupiji i pokrajini Baden-Württemberg, odlazim na novo radno mjesto u pokrajinu Hessen u Hrvatsku katoličku župu Main-Taunus/Hochtaunus sa sjedištem u Kelkheimu kraj Frankfurta. Odlazim obogaćen našim zajedništvom, ali vi znate da ću vas zauvijek nositi u svom srcu. Radosno ću se sjećati godina provedenih u ovoj sredini. Vjerovali smo i ljubili – iz vjere i ljubavi smo djelovali. Poslovi su se nametali, zadatke smo rješavali – osluškivali što se u domovini događa, veselili se uspjesima i trpjeli zbog neuspjeha. Ali ova je zajednica – to sad želim glasno posvjedočiti – postala i osta-

je veliki hrvatski uspjeh. U svakidašnjim pothvatima naučili smo što nam zapravo znači Isus Krist i što nam vrijedi jedna i jedina domovina. Ona je s nama i s Isusom jednostavno sam život, svaki-danjsnja ljubav na djelu, u patnji i radosti. Nemoguće je nabrojiti sve prigode u kojima ste pomagali i sve vas koji ste pomagali i koji ste se žrtvovali za dobro ove zajednice. Neka Gospodin nagradi vašu nesebičnost i ljubav. Hvala kolegama svećenicima i mojim fratrima na izvrsnoj suradnji! Ostanite vjerni svome Bogu i svojoj Crkvi i domovini, suradjujući s ovom mjesnom crkvom. Ne dajte da vas išta razjedini, čuvajte zajedništvo i budite odani svojim svećenicima, časnim sestrama Bogoljubi Jurić i Bernadeti Tomić. Ostanite mi pod zaštitom Gospe Velikoga hrvatskoga krsnog zavjeta. Uvijek ćete biti u mojim molitvama i u mom srcu i znajte da vas neću zaboraviti ma gdje god bio.”

Na kraju su okupljeni u znak zahvalnosti fra Marinku otpjevali Domjanićevu pjesmu “Fala”.

Misno slavlje skladnim su pjevanjem uveličali mješoviti zbor zajednice pod vodstvom s. Bernadete i zbor mladih zajednice “Salve angeli” pod vodstvom Natalije Poljak.

Nakon misnog slavlja svi su pozvani na domjenak u misijskim prostorijama. U programu su nastupili zbor mladih, dječji zbor i zbor odraslih, te folklorna skupina zajednice. U zabavnom dijelu nastupio je Tamburaški sastav “Plavi Dunav”. ■

Mladi u narodnim nošnjama unose lik Gospe Velikoga hrvatskoga krsnog zavjeta

ENG The Croatian Catholic community of Sindelfingen celebrated Our Lady of the Great Croatian Baptismal Pledge this September 19th. It was also an opportunity for a farewell to Fra' Marinko Vukman, who had led the community for the past ten years.

EKO ETNO8.

HRVATSKA
EUROPA
TOUR

MEĐUNARODNI SAJAM PROIZVODA I
USLUGA RURALNIH PODRUČJA
13.- 17.10.2010.
ŠC VIŠNJI, ZADAR

baština
gospodarstvo
turizam
gastronomija
zabava i rekreacija
ocjenjivanja i nagrade
humanitarna akcija
svečano finale

**Posjetite najljepšu
manifestaciju
na sajmišnoj sceni**

www.ekoetno-sajam.com

Organizatori:

HRVATSKI FARMER d.d.

Medijski partneri:

Večernji list

VIŠE od IGRE

B1 PLAKATI

Aquaviva

Nasadi d.o.o.
Zadar

FOND ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I
ENERGETSKU UČINKOVITOST

Medijski pokrovitelji:

SVIJET ČAŠI

vecernji.hr

Poslovni dnevnik

privredni vjesnik

poslovni.hr

VJESNIK

MATIČA

logitur
www.logitur.hr

Zagreb

tportal.hr

zagreb.hr

gospodarski list

turizaminfo
časopis za turizam i ugostiteljstvo

metro
PORTAL

057

ZVONO

Srce Dalmacije

U reljefnom pogledu ova velika županija jedna je od najraznovrsnijih i prirodnim ljepotama jedna od najbogatijih u Hrvatskoj. Sastoji se od triju različitih prirodnih cjelina: kontinentalnog zaleđa, priobalja te niza srednjodalmatinskih otoka

Biokovo

Piše: **Zvonko Ranogajec**

Splitsko-dalmatinska županija XVII. je po službenom redoslijedu među hrvatskim županijama, a naziv je dobila kao i većina županija prema glavnome središtu županije Splitu i povijesnoj hrvatskoj regiji Dalmaciji.

Ova županija je prema površini i stanovništvu druga među hrvatskim županijama, dok je peta po gustoći naseljenosti. Površinom od 4.524 četvorna kilometra svrstava se na drugo mjesto, nakon Ličko-senjske županije, dok je sa 463.676 stanovnika prema zadnjem popisu iz 2001. godine druga nakon Grada Zagreba. Prema gustoći naseljenosti ona je peta sa 102 stanovnika po četvornom kilometru, a demografski pokazatelji su najpovoljniji u ovoj županiji u Hrvatskoj. Prirodni prirast je 1,27 promila tako da je ova županija jedna od rijetkih svijetlih točaka hrvatske demografske stvarnosti. Prosječna starost u Splitsko-dalmatinskoj županiji je 38 godina, po čemu je najmlađa u Hrvatskoj.

Gradskog stanovništva je čak 56,4 posto po čemu je ona nakon Grada Zagreba najurbaniziranija među županijama što govori o dugoj tradiciji življenja

u gradovima još od antičkog razdoblja, grčkog (Vis, Hvar) ili rimskog (Solin, Split, Trogir). S druge strane, poljoprivrednog stanovništva ima samo 1,7 posto. Obrazovna struktura je vrlo povoljna jer je visokoobrazovanog stanovništva 8 posto. Hrvati čine 96 posto stanovnika.

BOGATSTVO PRIRODNIH LJEPOTA

U reljefnom pogledu ova velika županija jedna je od najraznovrsnijih i prirodnim ljepotama jedna od najbogatijih u Hrvatskoj. Graniči sa Šibensko-kninskom županijom na sjeverozapadu, Dubrovačko-neretvanskom na jugoistoku i

Imotski – Modro jezero

Bosnom i Hercegovinom na sjeveroistoku. Sastoji se od triju različitih prirodnih cjelina, površinom najvećega kontinentalnog zaleđa, uskog priobalja te niza velikih srednjodalmatinskih otoka. Kontinentalno zaleđe omeđeno je na granici s BiH planinama Dinarom i Kamešnicom, dok priobalnu granicu čine Kozjak, Mosor, Biokovo i Rilić. Biokovo je s vrhom Sv. Jure od 1.762 metra najviša priobalna planina u Hrvatskoj.

Unutrašnjost je u zapadnom dijelu dio suhe krške zaravni Zagore, dok središnji i južni dio čine plodna polja u kršu u porječju Cetine i ponornica kraj Imotskog i Vrgorca. Sinjsko polje je sa 64 četvorna kilometra peto po veličini u Hrvatskoj i ima značajne agrarne resurse u porječju krške ljepotice Cetine. U jugoistočnom dijelu je oko ponornice Vrljike veliko Imotsko polje, najveće u Dalmaciji, s 95 četvornih kilometara. Konačno, na krajnjem jugoistoku županije je Vrgoračko polje. Zbog povoljne submediteranske klime ova su polja važna u uzgoju povrtlarskih kultura te voća, masline i vinove loze.

BOGATA POVIJEST

Uski obalni prostor demografski je najnapučeniji dio županije s koncentracijom gradova i gospodarskih aktivnosti. Agrarno su značajne flišne zone Kaštelanskog i poljičkog primorja. Treći otočni dio županije čine veliki srednjodal-

16 gradova i 39 općina

Splitsko-dalmatinska županija sastoji se od 16 gradova i 39 općina. Gradovi su Split sa 175.140 stanovnika 2001. godine, Solin s 15.850 st., Makarska s 13.381 st., Sinj s 11.468 st., Trogir s 10.907 st., Omiš sa 6.565 st., Kaštela (K. Sućurac) sa 6.448, Imotski s 4.347, Hvar s 3.672, Supetar s 3.016, Trilj s 2.381, Vrgorac s 2.188, Stari Grad s 1.906, Vis s 1.776, Komiza s 1.523 i Vrljica s 959. Općine su Baška Voda, Bol, Brela, Cista Provo, Dicmo, Dugi Rat, Dugopolje, Gradac, Hrvace, Jelsa, Klis, Lećevica, Lokvičići, Lovreć, Marina, Milna, Muć, Nerežišća, Okrug, Otok, Podbablje, Podgora, Podstrana, Postira, Prgomet, Primorski Dolac, Proložac, Pučišća, Runovići, Seget, Selca, Sućuraj, Sutivan, Šestanovac, Šolta, Tučepi, Zadarvarje, Zagvozd i Zmijavci.

Grad Hvar

matinski otoci Brač, Hvar, Vis, Šolta i Čiovo, kao i manji otoci Drvenik Veli, Drvenik Mali, Šćedro, Biševo i Svetac. Otoci su tijekom povijesti bili značajan prostor gospodarskih aktivnosti, pomorstva, ribarstva i vinogradarstva, dok je danas turizam uz mediteransku poljoprivredu glavni kotač zamašnjak gospodarskog razvoja.

Povijest ove županije neizostavno je vezana uz povijest hrvatske države jer su ovdje udareni temelji hrvatske ranokršćanske kulture, državnosti i kršćanstva. Iz još ranijih razdoblja značajni su tra-

govci materijalne kulture Grka i Rimljana koji su ostali do današnjih dana i koji ovaj prostor čine prvorazrednim s obzirom na očuvanost tragova materijalne kulture. Gradska jezgra Trogira, Dioklecijanova palača u Splitu i Starogradsko polje na Hvaru pod zaštitom su UNESCO-a, a značajni su ostaci antičke Salone, tvrđave Klis, crkve Blažene Gospe u Vrboskoj, utvrde Prozor iznad Vrljike. Također, Splitsko-dalmatinska županija ima parkove prirode Biokovo, značajne krajolike poput kanjona Cetine, Vidovu goru na Braču, Paklene otoke kraj

Hvara, spomenike prirode Zlatni rat na Braču, Modru špilju na Biševu, Modro i Crveno jezero kraj Imotskog, vulkanske otoke Jabuku i Brusnik koji uz očuvano more i stotine kilometara plaža čine prvorazredni resurs u turističkoj ponudi.

GRAD SPLIT

Split je s oko 180.000 stanovnika drugi hrvatski grad po veličini i političko, gospodarsko i kulturno središte županije kao i čitave Dalmacije - južne Hrvatske. Nastao je na temeljima grčkog Aspalathosa odnosno kasnije oko rimske Dioklecijanove palače na početku 4. stoljeća. Spomenuta palača najbolje je očuvana kasnoantička palača na svijetu koju je izgradio "osnivač" Splita, rimski car Dioklecijan. Carev mauzolej s vremenom je pretvoren u katedralu zaštitnika Splita, rimskog mučenika sv. Dujma. Bizant, hrvatski knezovi, Mlečani, Austro-Ugarska, napoleonska Francuska mijenjali su se kao vladari Splita i Dalmacije. Split počinje intenzivnije rasti kada se željezničkom prugom 1912. povezuje s kontinentalnim zaleđem odnosno nakon 1. svj. rata kada se konačno veže s ostatkom Hrvatske u sklopu Kraljevine SHS. Za druge Jugoslavije grad doživljava ubrzan gospodarski rast koji je usporen Domovinskim ratom i srbočetničkom agresijom. Mnoge velike industrije propadaju, a posljednjih desetljeća grad polako izlazi iz krize, što se očituje u jednoj od najaktivnijih industrijskih zona u Dugopolju koja je vezana i uz izgrađenu auto-cestu prema Zagrebu. Split je središte kulture, znanosti, kao i športa.

TURISTIČKA SREDIŠTA

Solin je jedno od najstarijih naselja u Hrvatskoj nastao još u 3. st. p. Kr. kao grčka kolonija Salona. Nalazi se na ušću rječice Jadro koja zbog prvih pokrštanja ima mitski značaja za Hrvatsku, kao naš Jordan. U njemu je okrunjen kralj Zvonimir, a kraljica Jelena je podignula dvije crkve. Grad je središte industrije cementa. Makarska je jedan od glavnih središta turizma na makarskoj rivijeri poznatoj po predivnim šljunčanim plažama podno monumentalnog Biokova, gdje ima čitav niz eminentnih središta kupališnog turizma. Trogir je grad povijesti s gradskom jezgrom pod zaštitom UNESCO-a, a sa Splitom ga spaja sedam naselja Kaštela. Sinj je najveće središte kontinen-

Split – Zvonik katedrale sv. Duje

Sinjska alka

talne unutrašnjosti županije poznat po viteškoj igri Sinjskoj alci, ali na žalost i posrnuoj tekstilnoj industriji. Imotski je grad Tina Ujevića i mnogobrojnih značajnih osoba hrvatske povijesti, a njegovi "brandovi" su poljoprivredni: maslina, vinova loza i piće loza, kivi, smokve i pršut. Vrgorac je rodno mjesto Tina Ujevića i središte poljoprivrede, voćarstva i vinogradarstva u Vrgoračkom polju.

Otok Brač je značajan po turizmu, posebno u elitnom središtu Bolu s pla-

žom Zlatnim ratom, ali i Supetrom u sjevernom dijelu otoka nasuprot Splitu. Pučišća su značajna po odličnom mramoru, a otok Brač ima i manju zračnu luku. Hvar je središte elitnog turizma u Hvaru, Starom Gradu i Jelsi i posebno nautičkom turizmu. Vis je od turistički izoliranog otoka za vrijeme Jugoslavije nakon Domovinskog rata ozbiljnije ušao u turističke vode sa svojim ekološki očuvanim resursima. Turizam je značajan za Šoltu i Čiovo. ■

ENG Split-Dalmatia County is the second largest Croatian county by size and population. Its terrain is one of the most diverse in the country, featuring a great wealth of natural beauty.

GIMNAZIJALCI IZ AUSTRIJSKOG GRADIŠĆA BORAVILI U DUBROVNIKU

DUBROVNIK - Maturanti Savezne realne gimnazije iz Gornje Pulje (Oberpullendorf) u austrijskom Gradišću ovih dana boravili su u Dubrovniku sa svojom profesoricom Giselom Csenar.

Njihov osmodnevni program bio je sadržajan i raznolik. Bili su smješteni, kao i prethodnih godina, u sjemeništu Klasične gimnazije Ruđera Boškovića, gdje su nazočili nastavi hrvatskog jezika.

Također su posjetili dva koncerta: Folklornog ansambla Linđo te dubrovačkoga Simfonijskog orkestra u Kneževu dvoru. Uz razgledanje Grada i gradskih zidina te izlete na Lokrum gdje su uživali u moru i suncu, posjetili su područni ured Hrvatske matice iseljenika u Dubrovniku te uz 'tratament', na 'skalinima' ispred Matičina ureda, zapjevali nekoliko gradišćanskih pjesama te izazvali veliko zanimanje gostiju iz obližnjih restorana, šetača, a također i obližnjih stanara. Da Grad cijeni hrvatske iseljenike i hrvatske manjine u susjednim zemljama dokazuje i prijam u Uredu gradonačelnika. Goste je pozdravila i zaželjela im dobrodošlicu pročelnica Ureda za kulturu, Ana Hilje Čagalj. Uz razmjenu prigodnih darova, zapjevali su i u Maloj vijećnici grada Dubrovnika, na veliko oduševljenje zaposlenika u gradskoj upravi. Posjetili su i Dubrovačku kuću gospođe Lucije Orešić.

Također je u Koncertnoj dvorani "Luka Sorkočević" organi-

Na skalinima ispred Matičina područnog ureda u Dubrovniku

ziran 'Koncert prijateljstva' s učenicima Umjetničke škole Luke Sorkočevića iz Dubrovnika.

Simpatični Gradišćanci i njihova profesorica posjetili su Međugorje i Mostar te otok Mljet. Imali su prigodu boraviti na otočiću sv. Marije te razgledati svekolike ljepote Nacionalnog parka Mljeta.

Za njihov ugodan i sadržajan boravak pobrinuli su se dubrovački područni ured Hrvatske matice iseljenika, Klasična gimnazija Ruđera Boškovića i njezin ravnatelj don Bernard Pleše, te predsjednica Hrvatsko-austrijskog društva Branka Martinović Vuković. *(Maja Mozara)*

Treća ekonomska konferencija ZSEM-a 2010

**Reakcija ekonomske politike
na krizu u Srednjoj i Istočnoj Europi**

U znak sjećanja na Antu Čičin-Šaina

Četvrtak, 04. studenog 2010.

Dvorana Antuna Bauera, Jordanovac 110, Zagreb

The third ZSEM Economics Conference 2010

**Policy reaction to crisis
in Central and Eastern Europe**

In memory of Ante Čičin-Šain

Thursday, November 4th, 2010

Hall Antun Bauer, Jordanovac 110, Zagreb

Uspostavljena trajna povezanost

Sve je započelo prije nekoliko godina na putu za Trogir kada je Lajoš Škrapić ugledao natpis mjesta Škrapići. Poželio ga je posjetiti očekujući da će tamo naći svoje prezimenjake, a možda i daljnje rođake

Škrapići iz Petrova Sela, hrvatskog naselja u zapadnoj Mađarskoj, posjetili su svoje prezimenjake u mjestu Škrapići u Hrvatskoj

Pripremila: **Marija Hećimović**
Snimke: **Hrvatski glasnik**

Ovoga ljeta došlo je do vrlo zanimljivog susreta ljudi koji nose prezime Škrapić, a žive oko 800 kilometara udaljeni jedi od drugih i dijeli ih državna granica. Tražeći svoje stare korijene u Dalmaciji, Škrapići iz Petrova Sela, hrvatskog naselja u zapadnoj Mađarskoj, posjetili su svoje prezimenjake u mjestu Škrapići u Hrvatskoj, u šibenskom zaleđu. Ideja za ovaj posjet potekla je od dr. Lajoša Škrapića, koji je rodom iz Petrova Sela iz kojega zapravo potječu svi Škrapići u Mađarskoj. U Petrovu Selu i okolnim hrvatskim selima danas živi od 150 do 200 osoba s tim prezimenom.

Sve je započelo prije nekoliko godina na putu za Trogir kada je Lajoš Škrapić ugledao natpis mjesta Škrapići. Poželio ga je posjetiti očekujući da će tamo naći svoje prezimenjake, a možda i daljnje rođake. Očekivanja su se ostvarila te je uspostavljen prvi kontakt s mještani-

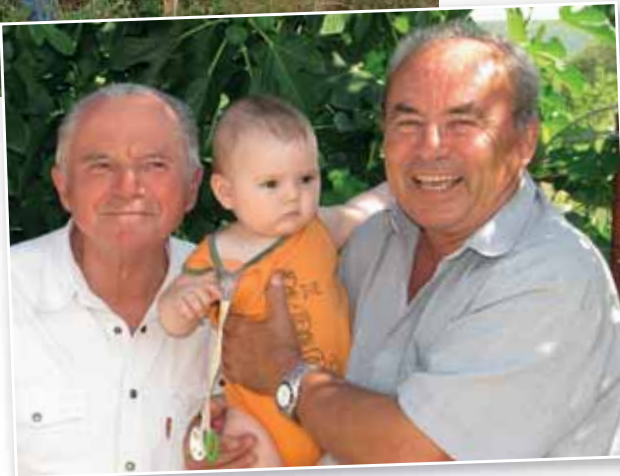
nestrpljivo iščekivali predstojeći susret krateći ga gostoprimstvom Vlade Škrapića u njegovu pansionu u mjestu Brodarici blizu Šibenika.

Susret u Škrapićima bio je izniman i ostat će u trajnom sjećanju jer su se gosti osjećali kao da su se sreli s davno izgubljenim rođacima. Domaćini iz samoga mjesta i Škrapići koji su za ovu prigodu došli iz Splita i Šibenika dijelili su iste osjećaje i nisu mogli vjerovati da u Mađarskoj žive mnogobrojni Škrapići. Bili su ugodno iznenađeni time što su mogli dobro razumjeti arhaični hrvatski jezik kakav se govori u Petrovu Selu. Iako pouzdanih podataka o srodstvu nemaju, Lajoš Škrapić je uvjeren da su im korijeni isti jer su vrlo slični jed-

ni drugima, kao što je i sam rekao: "Siguran sam da smo iz jednoga korena, kad pogledate nas i naše rođake, svi mi imamo istu tu kruglu glavu i iste oči, dakle i ovo svidiće da smo iz istog korena." Dogovoren je i uzvratni susret u Petrovu Selu kako bi se odužili svojim domaćinima i uspostavili trajnu povezanost kakva je možda postojala u davnoj prošlosti.

Gosti iz Mađarske

obišli su cijelo selo u kojem danas živi samo dvadesetak osoba s prezimenom Škrapić, a uglavnom su to stariji stanovnici jer su mladi otišli u Split i Šibenik. Uživali su u ljepoti i zvucima maloga mjesta, kamenju i maslinama te mirisima primorskoga raslinja. Nisu zaobišli niti groblje na kojem se zapravo nalazi najviše Škrapića jer je duga povijest Škrapića na ovim prostorima. ■

Lajoš Škrapić i Vlado Škrapić s unukom

nom Vladom Škrapićem, koji je učinio sve da do ovoga susreta u Škrapićima dođe. Kako je ovoga ljeta dolazila i rođakinja Lajoša Škrapića iz New Yorka koja je također željela posjetiti prezimenjake u Dalmaciji, brzo se okupilo društvo za put. Putovanje do mjesta Škrapići bilo je puno lijepih događaja. Posjetili su Plitvička jezera, Šibenik i Skradin te

ENG This summer saw an interesting visit — the Škrapić's of Petrovo Selo, an ethnic Croatian settlement in western Hungary, visited their namesakes in the Croatian hamlet of Škrapići, situated in the Šibenik hinterland.

Nagrađene Ana Bačić i Ružica Vujčić

Hrvatsko-kanadska gospodarska komora uručila je sponzorstvo knjižnici u vrijednosti od 2.500 kanadskih dolara. Ček je primila Diana Alpeza, supredsjedateljica Hrvatsko-kanadske knjižnice

Ružica Vujčić,
Diana Alpeza i
Ana Bačić

Hrvatsko-kanadska gospodarska
komora uručila je sponzorstvo Knjižnici
u vrijednosti od 2.500 kanadskih dolara

Napisale: A. Bačić, R. Vujčić, V. Pavlovec

Krajem kolovoza mnogobrojni Hrvati okupili su se u četvrti Streetsville u Mississaugi gdje se nalazi *Hrvatski park Father Kamber*. Za tu prigodu došli su iz Toronta, Hamiltona te Oakville, a mahom su članovi hrvatskih organizacija, udruga i klubova. Prvi put okupile su se 22 hrvatske organizacije u tom dijelu Kanade, a razloga je bilo puno.

Hrvatski park Father Kamber dan je na upravljanje dvjema hrvatskim župama i to: župi Hrvatskih mučenika iz Mississauga i župi Naše Gospe kraljice

Hrvata. U sklopu Parka nalaze se dvije zgrade, kapelica, bazen i još neki sadržaji, te je to postalo mjesto na kojem se okupljaju Hrvati s tog područja u raznim prigodama. Ovog puta Upravni odbor *Hrvatskog parka*, zajedno s ostalim hrvatskim klubovima i organizacijama, pripremio je zajednički piknik, a sav prihod namijenjen je obnovi bazena koji se nalazi u Parku. No i drugi, ne manje važan povod za okupljanje, bilo je svečano otvorenje novog doma Hrvatsko-kanadske knjižnice koja je smještena u dijelu zgrade koja se nalazi u Parku.

Slavlje je započelo nakon nedjeljne svete mise koju je predvodio župnik iz župe Hrvatskih mučenika iz Mississau-

ge, vlč. Ivica Reparinac.

U ime hrvatskog konzulata prisutne je pozdravio generalni konzul RH u Mississaugi Ljubinko Matešić. Predstavnici Hrvatsko-kanadske gospodarske komore John Marion i Joe Draganjac uručili su ček u vrijednosti od 2.500 kanadskih dolara Diani Alpezi, supredsjedateljici Hrvatsko-kanadske knjižnice. Bila je to njihova sponzorska donacija. Ova knjižnica postoji već deset godina i nastavlja tradiciju dobrovoljnog rada okupljajući članove hrvatske zajednice Južnog Ontarija.

Uslijedio je program dodjele nagrada zaslužnim djelatnicama hrvatske zajednice. Tom su prigodom uručene dvije nagrade Hrvatske matice iseljenika, podružnice Rijeka. Prva profesorici Ružici Vujčić za njezin doprinos u radu s učenicima - sudionicima *Zlatne ribice*, literarnog natječaja za djecu. Druga, *Plakatu S. S. Kranjčevića* za prozu dobila je u istoimenom natječaju za literarno stvaralaštvo profesorica Ana Bačić.

RAZLIČITI KULTURNI I OBRAZOVNI PROGRAMI

Ideju o potrebi osnivanja hrvatske knjižnice pokrenuo je 2000. godine Ivica Pu-

Učenici Hrvatske
škole kardinal
A. Stepinac

ZLATNA RIBICA U TORONTU

"Zlatna ribica" - natječaj literarnih i novinarskih radova za učenike hrvatske nastave u inozemstvu riječka podružnica HMI-ja utemeljila je prije sedam godina. Otad iz godine u godinu raste broj učenika koji sa svojim učiteljima sudjeluju u *Zlatnoj ribici*. Ove godine pristiglo je 580 radova učenika iz 16 zemalja. Prve radove iz Kanade dobili smo prije četiri godine i to iz Ottawe, a poslala ih je profesorica Sanda Kušević, zatim su se na natječaj javili i iz Oakville i Hrvatske škole kardinala Alojzija Stepinca iz Toronta. Već pri prvom javljanju na natječaj istaknuli su se svojim radovima učenici Ružice Vujčić, a 11-godišnji Mateo Menalo iz Toronta osvojio je drugu nagradu s temom "Moja baka". Povjerenstvo je tada uočilo da je učiteljica Ružica Vujčić učenike koji su sudjelovali u natječaju dobro vodila zadanim temama. Ove godine također je uočeno da mentorica temeljito i poticajno djeluje na učenike te širi njihova obzorja u pismenom izražavanju. Sudjelovanje većeg broja njezinih učenika stvorilo je dvojbu koga nagraditi u nizu dobrih rado-

va, a nagrada je ove godine pripala 10-godišnjem Luki Lekić. Ružica Vujčić diplomirala je sociologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Nakon toga radila je u srednjoj školi, ali sa suprugom se doseljava 1993. godine u Kanadu. U novoj sredini uključuje se u rad hrvatske zajednice te otad predaje u hrvatskoj školi. Aktivna je i u drugim organizacijama, a uz Dianu Alpezu supredsjednica je Hrvatsko-kanadske knjižnice u Mississaugi. Specijalizirala je gerontologiju te obnaša jednu od vodećih dužnosti u Centru za socijalnu skrb u Torontu. Povjerenstvo je uočilo da se neke sredine u kojima je organizirana hrvatska nastava i njihovi učitelji posebno ističu kvalitetom svojega rada i postignućima u radu s učenicima najmlađe školske dobi. Odlučilo je stoga utemeljiti Priznanje za mentora/icu i za hrvatsku nastavu. Ove godine prvi put je dodijeljeno takvo priznanje i to Hrvatskoj školi kardinala Alojzija Stepinca u Torontu i učiteljici Ružici Vujčić, te Hrvatskoj školi u Götteborgu i učiteljici Biserki Maletić, za očuvanje i njegovanje hrvatskog jezika i kulture. (Vanja Pavlovec)

halo. Uz veliko zalaganje mnogih volontera, hrvatska knjižnica otvorena je u Streetsvillu 2005. godine. Ivica Puhalo ili "Mr. Library", nadimak koji je pritom dobio, bio je neumoran zalagatelj u ostvarenju svoje ideje te je proglašen doživotnim počasnim predsjednikom ove knjižnice. Mnogi vrijedni volonteri daju veliki doprinos kako bi knjižnica napredovala i proširivala svoju djelatnost.

Hrvatsko-kanadska knjižnica ima više od 6.000 naslova na hrvatskom jeziku i zbirku časopisa koji su izlazili u hrvatskom iseljeništvu. U knjižnici se održavaju kulturni i obrazovni programi. Knjižnica ima programe za najmlađe i različite jezične radionice, prikazuju se dječji filmovi na hrvatskom jeziku kako bi se najmlađima približio jezik njihovih roditelja ili djedova i baka.

Uz to, knjižnica je i mjesto gdje se održavaju razni seminari i predavanja, prikazuju hrvatski filmovi i za odrasle,

Svečano otvorenje novog doma Hrvatsko-kanadske knjižnice u Torontu

gleda hrvatski satelitski program. Tijekom tjedna različite sekcije i udruge dolaze igrati stolni tenis ili šah, a uskoro će se promovirati i programi za treću dob. Uprava knjižnice također održava zanimljivu i sadržajnu internetsku stranicu: www.crocanlibrary.ca

'VREMEMPLOV' - ROMAN ZA MLADJE

Generalni konzul RH u Mississaugi Ljubinko Matešić uručio je HMI-jevu *Plaketu S. S. Kranjčevića* profesorici Bačić za njezin roman za mlade *Vremeplov*. Ana Bačić radi kao redovita profesorica u Kanadskoj srednjoj školi te u hrvatskoj srednjoj školi, a aktivna je i u hrvatskoj zajednici. U Hrvatsko-kanadskoj gospodarskoj komori članica je uprave. Ana Bačić diplomirala je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu smjer kroatistike, a u Kanadi je

magistrirala pedagogiju na York sveučilištu u Torontu. Zajednici je poznata svojim pedagoškim radom, ali i novinarskim priložima u *Croatian Chronicleu* i *Matici*.

Novela *Vremeplov* izlazi ove jeseni u Izdavačkom centru Rijeka nakon što je dobila ovo značajno priznanje Matice. Suvremenim sadržajem i napetom fabulom *Vremeplov* potiče zanimanje za hrvatsku nacionalnu povijest. Autoričina ideja bila je da se među mladima populariziraju likovi hrvatskih velikana Frana Krste Frankopana i Petra Zrinskoga. U romanu se vješto isprepliću elementi stvarnosti i mašte tako da sudionici ovoga romana odlaze u prošlost u vrijeme Zrinsko-Frankopanske urote. Izdavanje knjige sponzoriraju pojedinci i udruge iz Ontarija. Ana Bačić s obitelji, sinovima Nikom i Lukom i suprugom Zdravkom, živi u Torontu. ■

Drugonagrađeni Luka Lekić, Mateo Menalo i učiteljica Ružica Vujčić

ENG The new home of Toronto's Croatian-Canadian Library saw its gala opening in late August. The occasion was also an opportunity to present CHF literary awards to Ana Bačić and Ružica Vujčić.

Život Hrvata na prostoru nekadašnje Austro-Ugarske

Ovogodišnji dvodnevni interdisciplinarni znanstveni skup bavio se hrvatskim tragovima na panonskom prostoru, izvan današnjih hrvatskih državnih granica

Sudionici drugog međunarodnog interdisciplinarnog znanstvenog skupa u Beču

Napisao i snimio: Zlatko Žužić

U Hrvatskome povijesnom institutu u Beču (*Institutum historicum Croaticum vindobonense*) održan je 9. i 10. rujna drugi po redu Međunarodni interdisciplinarni znanstveni skup "Croatia Austro-Hungarica". S obzirom na činjenicu da je osnovna tema tih znanstvenih skupova život Hrvata na prostoru nekadašnje Austro-Ugarske, i ovogodišnji dvodnevni interdisciplinarni znanstveni skup bavio se hrvatskim tragovima na panonskom prostoru, izvan današnjih hrvatskih državnih granica.

O najnovijim istraživanjima i znanstvenim spoznajama izlagali su ugledni znanstvenici iz Hrvatske, Austrije i Mađarske: prof. dr. sc. Ernest Barić, akademik Nikola Benčić, prof. Tanja Brešan, mr. sc. Sandra Cvikić, dr. sc. Andrea Zorka Kinda-Berlakovich, doc. dr. sc. Katarina Koprek, dr. sc. Ivica Martinović, doc. dr. sc. Davor Piskač, prof. dr. sc. Marijan Steiner S. J., doc. dr. sc. Dinko Šokčević i doc. dr. sc. Sanja Vulić.

Pozdravnu riječ i uvodno slovo održala je predsjednica Organizacijskog odbora i voditeljica Hrvatskoga povijesnog instituta dr. Sanja Vulić, podsjetivši da je prvi takav skup održan početkom rujna prošle godine u Peču.

"U ovoj je godini Hrvatski povijesni institut uspostavio intenzivnu suradnju s Hrvatskim centrom u Beču. Organizirana su gostujuća predavanja hrvatskih znanstvenika i kulturnih djelatnika, a većina predavanja također je bila posvećena Hrvatima na prostoru nekadašnje Austro-Ugarske Monarhije", rekla je dr. Vulić.

ODNOSI GRADIŠĆANSKIH HRVATA I MATIČNE ZEMLJE

Prvog dana skupa akademik Nikola Benčić, sveučilišni profesor, jezikoslovac, povjesničar, pedagog, književnik, vodeći stručnjak za literaturu i kulturu gradišćanskohrvatske manjinske zajednice, održao je predavanje "Rub i sredina – uzajamni odnosi gradišćanskih Hrvata i matične zemlje", u kojem je ustvrdio da su gradišćanski Hrvati specifična manjinska skupina koja je, pod stalnim pritiskom tuđih društvenih utjecaja, stoljećima izložena i tuđem kulturnom utjecaju u svojoj novoj domovini.

Dr. Andrea Zorka Kinda-Berlakovich s Instituta za slavenske jezike Sveučilišta u Beču održala je predavanje na temu "Od klimpuškog misala do gramatike i pravopisa" u kojem je govorila o razvoju književnog jezika gradišćanskih Hrvata od prvoga zapisa iz 1564. godine do prvog pravopisa gradišćanskohrvatskoga književnog jezika 2009. godine, književnoj tradiciji staroj pola tisućljeća.

Doc. dr. sc. Katarina Koprek s Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu obradila je temu "Tragovi hrvatske pučke crkvene popijevke na panonskom prostoru" u kojem je izložila povijesni pregled razvoja gradišćanskohrvatske crkvene popijevke (jačke) od povijesnoga egzodusa Hrvata tijekom 16. i 17. stoljeća u krajeve zapadne Ugarske, Donje Austrije, Slovačke i južne Moravske, a u dijelu toga područja oni još i danas žive.

Dr. sc. Ivica Martinović sa zagrebačkog Instituta za filozofiju održao je predavanje "Filozofske teme u Filipa Vezdina od djela 'Systema brahmanicum' (1791.) do rječnika 'Amara-

Znanstveni skup održan je u Hrvatskom povijesnom institutu u Beču

Nakladničku djelatnost Hrvata istočnog Srijema predstavili su Zlatko Žužić i dr. Sanja Vulić

sinha' (1798.)" u kojem je pokazao kako je opseg filozofskog štiva u proučenim četirima Vezdinovim djelima velik i tako raznovrstan da hrvatsku filozofsku baštinu 18. stoljeća obogaćuje za cijelu jednu dragocjenu, dosad neuočenu dimenziju.

Doc. dr. sc. Davor Piskač s Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Odjela za kroatologiju, za svoje predavanje izabrao je temu "Zabranjena zbirka pjesama 'Prestružnjaki' Mate Meršića Miloradića", dok je doc. dr. sc. Dinko Šokčević s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu obradio temu "Hrvati u mađarskim putopisima na početku 20. stoljeća".

HRVATI U ISTOČNOM SRIJEMU

U večernjem dijelu programa nakladničku djelatnost Hrvata iz istočnog Srijema predstavili su dr. Sanja Vulić i Zlatko Žužić, glavni tajnik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, urednik Biblioteke "Srijemski Hrvat" i glavni urednik časopisa "Zov Srijema".

U prvom dijelu predavljanja Zlatko Žužić je govorio općenito o nakladničkoj djelatnosti Hrvata iz istočnog Srijema, a u drugom dijelu je predstavio tri najnovije knjige o Srijemu: "Župe Beška i Maradić" vlč. *Antuna Devića*, "Uz baku je raslo moje djetinjstvo" *Ljubice Kolarić Dumić* i "Surčin kroz povijest" vlč. *Marka Kljajića*. Dr. Vulić je predstavila knjigu *Ilije Žarkovića* "Govor golubinačkog kraja" i "Svršetak vražjeg stoljeća" *Vladimira Bošnjaka*.

Drugi dan drugoga Međunarodnoga interdisciplinarnoga znanstvenog skupa započeo je prof. dr. Marijan Steiner S. J. s Filozofskog fakulteta Družbe Isusove (Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu) predavanjem "Vinko Žganec i Albe Vidaković – istraživači hrvatske pučke glazbe u Bačkoj" u kojem je predstavio najznačajnijega hrvatskoga etnomuzikologa i melografa Vinka Žganca (1890. - 1976.) koji je skupljao i obrađivao narodno glazbeno blago među Hrvatima u raznim krajevima domovine i u dijaspori.

Mr. Sandra Cvikić iz Instituta društvenih znanosti "Ivo Pilar", Područnog centra Vukovar, predstavila je svoj rad "Položaj i ostvarena prava Hrvata kao nacionalne manjine u Republici Srbiji danas" u kojem je obradila položaj i ostvarena prava Hrvata kao nacionalne manjine u Republici Srbiji, kao specifično ishodište sociološke analize kojom se problematizira zakonodavni okvir u posljednjih 20 godina. Važnost očuvanja nacionalnoga identiteta Hrvata u statusu nacionalne manjine

mr. Cvikić promatra kroz kritički protokol uporabne domene zakonodavnoga okvira, ostvarenih prava i razine integriranosti u suvremenoj društveno-gospodarskoj strukturi Srbije danas.

Doc. dr. sc. Sanja Vulić s Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Odjela za kroatologiju, svoje predavanje održala je na temu "Iz današnjega govora Hrvata u Keči". To mjesto se nalazi u istočnom dijelu Banata, u današnjoj Rumunjskoj, u neposrednoj blizini rumunjsko-srpske državne granice.

TOPONIMIJI JUŽNOG ZADUNAVLJA U MAĐARSKOJ

Prof. dr. sc. Ernest Barić s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu održao je predavanje na temu "Tragovi migracije Hrvata u toponimiji i mikrotoponimiji južnog Zadunavlja u Mađarskoj" u kojem je pokazao kako su tijekom 19. i 20. stoljeća, ali i prije toga, potpuno asimilirana mnogobrojna mjesta u Mađarskoj u kojima su živjeli Hrvati, a tragove njihova nekadašnjeg postojanja pokazuju tek onomastička istraživanja. Podrobnija antroponomastička istraživanja znatnim dijelom otkrivaju sustavno pomađarivanje hrvatskih imena, ali i prezimena, osobito u pojedinim povijesnim razdobljima, dok u toponomastici još uvijek nalazimo znatne hrvatske tragove.

Zadnji dan ovoga skupa zaključila je prof. Tanja Brešan s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, Odsjeka za kroatistiku, predstavivši svoj rad "Njemački jezik u Dalmaciji početkom 20. stoljeća – jezični pogledi namjesnika Erazma Handela".

Drugi međunarodni interdisciplinarni znanstveni skup u Beču završio je zajedničkim posjetom svih sudionika mjestima Željezno i Zagersdorf/Cogrštof u Gradišću. ■

U posjetu dvorcu Esternazy u Željeznom, u Gradišću

ENG The second international interdisciplinary Croatica Austro-Hungarica symposium was held at the Croatian Historical Institute in Vienna, looking into the traces of Croatian habitation in the Pannonian area outside of Croatia's present day borders.

45. međunarodna smotra folklor, Zagreb, 20. - 24. 7. 2011.

Smotra posvećena Hrvatima koji žive izvan Hrvatske

Sljedeće godine u Zagrebu će se održati 45. međunarodna smotra folklor. Središnji program Smotre bit će posvećen Hrvatima koji žive izvan Hrvatske, a na Smotri će nastupiti i folklorna društva iz Hrvatske i iz drugih zemalja. Uz nastupe na pozornicama, bit će organizirane i popratne priredbe (izložbe, glazbene i plesne radionice, koncerti crkvene pučke glazbe i etnoglazbe).

45. međunarodna smotra folklor priprema se u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika. U središnjem/službenom programu 45. međunarodne smotre folklor predstaviti će folklorna društva i skupine iseljenih Hrvata s drugih kontinenata i Hrvati iz europskih zemalja različite načine njegovanja i predstavljanja glazbene i plesne baštine. Osobita pozornost bit će posvećena doticajima naroda i kultura, odnosno međusobnim utjecajima i specifičnim oblicima koji nastaju u novome okruženju u preplitanju useljeničke kulture s kulturom starijih ili pripadnika drugih useljeničkih skupina.

Sudionike službenog i popratnog programa 45. međunarodne smotre folklor odabrat će stručni savjet Smotre na osnovi pristiglih prijava. Organizator nije u mogućnosti snositi troškove putovanja, a samo za dio sudionika službenog programa odnosno za male ansamble snositi će dio troškova boravka i prehrane u Zagrebu sa smještajem u Studentskom domu. Organizator će na zahtjev sudionika popratnog programa i posjetitelja Smotre posredovati pri rezervacijama za smještaj u Studentskom domu.

Poznato je da u hrvatskom iseljeništvu djeluju mnogobrojna zavičajna i folklorna društva, glazbeni i plesni ansambli, koji se međusobno znatno razlikuju po članstvu, repertoaru i načinima organizacije. Mnoga folklorna društva hrvatskog iseljenništva djeluju po uzoru na hrvatski amaterski folklor, pa mnogi i surađuju s glazbenim i plesnim voditeljima i pedagogima iz Hrvatske i/ili u Hrvatskoj educiraju buduće vlastite voditelje/stručnjake. Tako se djelomice prenosi i repertoar koji nerijetko nastoji prikazati raznolikost glazbenih i plesnih tradicija iz cijele Hrvatske, što je poželjno kada su članovi društva podrijetlom iz različitih hrvatskih krajeva, a možda pripadaju i različitim naraštajima hrvatskog iseljenništva. Neka iseljenička društva imaju zavičajni značaj jer okupljaju članove iz određenog kraja ili užeg zavičaja pa im je i repertoar često usredotočen na tradicije kraja iz kojega su potekli. Glazbeni i plesni amaterizam, posebice folklorni, nerijetko okuplja useljenike različitog podrijetla, etničke i kulturne pripadnosti, pa se tako u sklopu zajedničke nove domovine razmjenjuju kulturni utjecaji i stvaraju novi oblici amaterskog bavljenja kulturom.

45. međunarodna smotra folklor u Zagrebu želi istaknuti odnose hrvatskog iseljenništva prema zemlji i kulturi iz koje su poniknuli te uklapanje u društvo i kulturu nove domovine. Organizator Smotre se nada da će uz sudionike službenog programa okupiti u Zagrebu i mnogobrojne članove drugih iseljeničkih folklornih društava koji će uz scenski program Smotre moći sudjelovati i u glazbenim i plesnim radionicama. Stoga pozivamo sve koji su planirali sljedeće godine posjetiti Hrvatsku da dođu u Zagreb u vrijeme održavanja 45. međunarodne smotre folklor.

Poziv folklornim ansamblima iseljenih Hrvata

Organizator Smotre poziva sve zainteresirane folklorne ansamble iseljenih Hrvata koji žele sudjelovati u 45. međunarodnoj smotri folklor u Zagrebu i nastupiti u njezinu popratnom programu, a u mogućnosti su snositi troškove putovanja i boravka u Zagrebu, da se što prije, a najkasnije do 31. 1. 2011., prijave na adresu:

Koncertna direkcija Zagreb
International Folklore Festival
Ul. kneza Mislava 18
10 000 ZAGREB
HRVATSKA

tel: +385/1/ 4501 194, 4501 200

fax: +385/1/ 4611 807

E-mail: msf@msf.hr

Web: www.msf.hr

Tko će financirati hrvatsku dopunsku nastavu?

Ako njemačka mjerodavna tijela ne budu željela financirati nastavu, a Hrvatska to ne bude mogla, ostaje jedina mogućnost da ubuduće nastavu financiraju sami roditelji

Napisao i snimio: **Zoran Paškov**

Nastavi na hrvatskom jeziku u Hofheimu, Kelkheimu, Ruesselsheimu i susjednim mjestima nadomak Frankfurtu, gdje živi nekoliko tisuća Hrvata, početkom ove školske godine zaprijetilo je gašenje. To je u Hofheimu inicirao odlazak dugogodišnjeg učitelja u mirovinu, a s druge strane na njegovo mjesto odgovorne njemačke institucije ne žele postaviti nasljednika odnosno financirati dopunsku nastavu na hrvatskom jeziku.

Odgovorne njemačke institucije, koje su proteklih godina financirale dopunsku nastavu na hrvatskom jeziku, to žele u budućnosti prenijeti na Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, a ponegdje i na hrvatska diplomatsko-konzularna predstavništva i to uglavnom zbog financijskih razloga, mjera štednje koje se provode u njemačkom društvu.

Hrvatska, koja je također u teškoj gospodarskoj krizi, teško da će pronaći sredstva za daljnje financiranje nastave iako bi to trebao bio logičan slijed događaja jer je u interesu naše zemlje da njezini iseljenici ostanu vjerni rodnoj grudi, a osnova za to je znanje materinskoga hrvatskog jezika. Što se tiče financiranja i organiziranja nastave na hrvatskom jeziku u Njemačkoj, ona se razlikuje od pokrajine do pokrajine.

No, činjenica je da se njezina organizacija sve više prepušta stranim zajednicama i njihovim institucijama.

Ako njemačka mjerodavna tijela ne budu željela financirati nastavu, a Hrvatska to ne bude mogla zbog financijskih razloga, ostaje jedina mogućnost da ubuduće nastavu financiraju sami roditelji, kojima bi trebalo biti u interesu da njihova djeca nauče govoriti i pisati hrvatskim jezikom i to zbog nekoliko ra-

Mladi žele učiti hrvatski...

zloga, od domoljubnih do poslovnih. Mladi ljudi koji su rođeni u Njemačkoj često poslovnu sreću u ovo globalizacijsko vrijeme traže na hrvatskom tržištu.

U Hofheimu je održan sastanak s roditeljima koji su zainteresirani da njihova djeca početkom ove školske godine započnu pohađati dopunsku nastavu na materinskom jeziku.

- To je u našem interesu da djeca uče materinski jezik pa smo i nazočili sastanku s učiteljicom koja je spremna učiti našu djecu. Pošto sredstva za njezino plaćanje više ne osigurava njemačka strana, a Hrvatska to nije riješila sa svoje strane, ostala je jedina mogućnost da zainteresirani roditelji financiraju pla-

ćanje učitelja. Vjerujem da su roditelji spremni i na taj korak - kaže nam Tanja Kadoić iz Hofheima čija djeca žele učiti hrvatski.

Po svemu sudeći, roditelji su ti koji bi ubuduće trebali snositi troškove plaćanja učitelja i mnogi su spremni to prihvatiti zbog dobrobiti svoje djece, ali se također pitaju što radi Hrvatska da podupre jednu tako značajnu komponentu iseljeničkog života i budućnosti svojih mladih iseljenika. Istina, roditelji su ti koji se najviše brinu za svoju djecu. No, ni društvo ne bi trebalo stavljati glavu u pijesak kada su u pitanju širi i daleko-sežniji društveni interesi - kao što je to očuvanje hrvatskog jezika! ■

ENG Croatian supplementary education in settlements near Frankfurt, home to several thousand Croatians, may be forced to shut down this school year.

Čast i zahvalnost Hansu-Dietrichu Genscheru i Josipu Moricu

Njemačko-hrvatsko društvo sa sjedištem u Bonnu nagradilo je Hansa-Dietricha Genschera i Josipa Morica, za njihov izniman rad i angažman u pomoći Hrvatskoj tijekom Domovinskog rata i nakon njega

Napisala i snimila: **Sonja Breljak**

Radom na promidžbi koja u pozitivni kontekst stavlja osnovne životne postavke suvremenoga političkoga, gospodarskoga i kulturnog života i ponašanja, postižu se zavidni efekti u održavanju kontinuiteta odnosno jačanja ugleda naše zemlje u državi poput Njemačke. Ove napatke vrlo dobro je shvatilo i prihvatilo Njemačko-hrvatsko društvo sa sjedištem u Bonnu. Naime, tri godine zaredom su dodjeljivali Nagradu "Franjo Basić" u Berlinu. A ove godine su, prije redovite godišnje nagrade, upriličili dodjelu i predaju Posebne nagrade "Franjo Basić". Posebna nagrada pripala je Hansu-Dietrichu Genscheru, a zahvalnica Josipu Moricu za njihov izniman rad i angažman na prevladavanju granica, spajanju ljudi i kultura, izgradnji i unapređenju struktura civilnoga društva, odnosno nesebičnoj humanitarnoj pomoći Hrvatskoj u vrijeme rata i nakon njega. Svečanost predaje Nagrade i Zahvalnice "Franjo Basić" upriličena je u centrali Deutsche Telekomu u Bonnu pred oko 200 gostiju među kojima su bili uglednici iz njemačkoga i hrvatskoga društvenog života.

EUROPSKE INTEGRACIJE

Pozdravne riječi ovom je prigodom ponajprije izrekao Guido Kerkhoff iz uprave Deutsche Telekomu za Europu navodeći kako je Deutsche Telekom prisutan i u Hrvatskoj te kako se s vremenom prometnuo u tamošnjega najomiljenijeg poslodavca. Zatim je riječ dobio Andrej Plenković, državni tajnik u Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija RH koji

je podnio svojevršno izvješće pred ulazak Hrvatske u Europsku uniju o područjima i dijelovima na kojima još uvijek treba intenzivno raditi, kao što je područje pravosuđa ili korupcija, pritom označivši 2011. godinu kao godinu ulaska Hrvatske u EU.

Nakon ovih pozdravnih i uvodnih riječi, na pozornici dvorane Telekomu priređena je rasprava odnosno dijalog sudionika na temu: Prevladavanje konflikta

S rasprave na temu: Prevladavanje konflikta istok-zapad, Jugoistočna Europa i europske integracije

istok-zapad, Jugoistočna Europa i europske integracije. Ovaj razgovor vodio je i usmjeravao Volker Hermann iz uprave Njemačko-hrvatskog društva. Njegova pitanja bila su upućena dr. Hansu-Dietrichu Genscheru i dr. Klausu Kinkelu, nekadašnjim ministrima vanjskih poslova Njemačke, zatim dr. Verneru Hoyeru, državnim tajniku u njemačkom Ministarstvu vanjskih poslova te svojevrsnom domaćinu večeri, Danielu Glunčiću, predsjedniku Njemačko-hrvatskog društva.

OSOBNOSTI DOŽIVLJAJI I SJEĆANJA

Sve promjene sugovornika tijekom ove diskusije ili dijelove između govora i dodjele nagrade upotpunila je muška klapa "Berlin" iz Berlina. Pjevali su tradicionalne pjesme i izvedbe poput *Projdoh kroz pasike*, neke novije kao *Ružo moja crvena* ili *Da Hrvatske nije*. Nakon razgovora u kojem su sudionici iznijeli svoje doživljaje i sjećanja kao svjedoci tog vremena u kojem su se u Njemačkoj donosile važne odluke i za Hrvatsku, za govornicom se našao i dr. Andreas Pinkwart, zamjenik predsjednika FDP-a Njemačke. Nagradu "Franjo Basić" zatim je Hansu-Dietrichu Genscheru uručio predsjednik Njemačko-hrvatskog društva, Daniel Glunčić. Nakon riječi zahvalnosti tijekom kojih je Genscher izrazio zadovoljstvo dobivenom nagradom, uputio je pozdrav Hrvatskoj - Dobrodošla u Europsku uniju! Zatim je na pozornicu stupio i veleposlanik RH u Njemačkoj, dr. Miro Kovač. On je u kratkim crtama iznio značenje događaja te čestitao organizatorima, pokroviteljima i sudionicima na izvedbi i ostvarenoj razini, a posebno Njemačko-hrvatskom društvu i njegovu predsjedniku Danielu Glunčiću. Dr. Kovač je nakon toga predao Zahvalnicu Josipu Moricu, koji je na taj način po-

stao simbol odnosno personifikacija svih Hrvata u Njemačkoj koji su mnogobrojnim dobrotvornim aktivnostima nesebično pomagali svojoj zemlji u vrijeme rata, ne žaleći truda i novca.

NIJE PRERANO - VEĆ PREKASNO

Na konferenciji za novinare, koja je priređena poslije dodjele Nagrade, Hans-Dietrich Genscher govorio je o vremenu u kojemu je važnim odlukama inicirao priznanje Hrvatske te je ustvrdio bez imalo premišljanja kako bi i danas učinio isto jer je ta odluka pridonijela smirivanju situacije i prestanku ratovanja. - Nismo je donijeli prerano, kako neki tvrde, već prekasno. Njezino donošenje zaustavilo bi i prije ratne događaje - rekao je, među ostalim, Genscher odgovarajući na novinarska pitanja. Ugodno druženje nakon završetka službenog dijela večeri nastavljeno je pod krovom Telekoma uz sir, pršut i dobra hrvatska vina te pjesmu izvrsne klapa iz Berlina koja je Genschera ugodno iznenadila izvedbom njegove omiljene pjesme iz njegova rodnog grada Hallea, "Na svijetloj obali rijeke Saale". - Bilo mi je zadovoljstvo predstavljati Vladu i Ministarstvo na ovom događaju i uručivanju nagrade Genscheru, koji je za Hrvatsku zaista ključna osoba. Drago mi je da je događaj organiziran na ovakvoj razini, s važnim i utjecajnim ljudima. Želio sam svojim govorom odaslati poruku potrebe jačanja hrvatsko-njemačkog prijateljstva. A ono je na djelu. Ovo mi je potvrdio i odličan rad ovog društva. Sve je organizirano na najvišoj razini. Istina, potvrđivati ponovno neupitno prijateljstvo Genschera prema Hrvatskoj je na-

oko možda nepotrebno, ali je ugodno i jako lijepo iskustvo - rekao je gost iz Zagreba, državni tajnik Andrej Plenković. - Mislim da je sve proteklo vrlo dostojanstveno. Genscher je tu nagradu uzeo s ponosom, nagradu koja je rezultat onoga što je i pokojni Basić činio. Oni su se poznavali i njemu je bila čast dobiti ovu nagradu. To je i na novinskoj konferenciji potvrdio. Organizacija je bila odlična, Telekom je puno učinio. Ja sam želio u govoru istaknuti da je Genscher na svoj način pridonio stvaranju Hrvatske i Europe, a Josip Moric je to učinio na svoj način. Genscher je s jedne strane, a Moric s druge strane. Povezati ih može riječ zahvalnost, naša zahvalnost da smo ih imali i da su djelovali među nama - rekao je Daniel Glunčić, predsjednik Hrvatsko-njemačkog društva potvrđivši nam kako je Josipa Morica poznavao otprije, iz vremena zajedničkog rada na dobrotvornim aktivnostima. - On je istaknuti primjer svih onih Hrvata kojima se nije stiglo nikada reći - hvala! Radili su tiho i nisu se posebno isticali. Josip Moric je zato dobio tu zahvalnicu. Prema najavi, dodjela redovite godišnje Nagrade "Franjo Basić" bit će održana 16. prosinca u Berlinu. Nagrada će tada biti uručena nogometašu Niki Kovaču i poduzetniku Kristianu Engelu. - Potrebno je to. Ponavljam, politikom se ne može stvarati kultura, ali može kulturom politika. To je izrekao Theodor Heus, liberal. To bi mogao biti i moto ovoga društva - zaključio je Glunčić nakon izvrsne manifestacije u kojoj su uživali svi pozvani Nijemci i svi Hrvati. Zajedno, kako i priliči organizatoru, Njemačko-hrvatskom društvu. ■

ENG The German-Croatian Association, based in Bonn, has presented commendations to former German Foreign Minister Hans Dietrich Genscher and Josip Moric for their exceptional work and contribution to Croatia during and after the Homeland War of Independence.

NOVI PREDSEDNIK HD SYDNEY U PUNCHBOWLU

AUSTRALIJA - Ivan Špehar nedavno je izabran za predsjednika HD "Sydney" u Punchbowlu, na sastanku članova Odbora, koji su na nedavnome izvanrednom godišnjem saboru odlukom članova počeli s radom u interesu očuvanja ove hrvatske kuće. Ivan Špehar je poznat u hrvatskoj zajednici, i to ne samo Sydneya već i Australije. Optimistički gleda na budućnost Društva i nada se da će Hrvati shvatiti njegovu poruku. Kako nam je rekao, a to je naglasio i na izvanrednome godišnjem saboru, Odbor ne želi kupiti klub jer se društvene prostorije neće prodavati, već će se koristiti za aktivnosti i biti u vlasništvu hrvatske zajednice. *(Nova Hrvatska)*

ĐIKIĆ POSTAO ČLAN NJEMAČKE AKADEMIJE ZNANOSTI

NJEMAČKA - Jedan od najuglednijih mladih znanstvenika, prof. dr. Ivan Đikić (44), direktor Frankfurtskog instituta izvrsnosti (FMLS) i Instituta za biokemiju II na Götheovu sveučilištu, postao je redoviti član ugledne Njemačke akademije znanosti, popularne Leopoldine. Time je, uz drugoga našega mladog znanstvenika, profesora Nenada Bana, postao drugi najmlađi član u dugoj povijesti te ugledne akademske ustanove. Predsjednik Frankfurtskog sveučilišta Werner Müller-Esterl čestitao je Đikiću na njegovim zaslugama u znanosti, poglavito na izvrsnim rezultatima u istraživanjima tumora.

Hrvatski pjesnici u dijaspori i članovi KLD

"REŠETARAČKI SUSRET PJESNIKA", Rešetari, objavljuje Natječaj za XIV. Zbornik pjesama hrvatskih pjesnika koji žive u dijaspori i članova Književne sekcije KLD "Rešetari" iz Rešetara.

Svaki pjesnik može sudjelovati s tri pjesme. Pjesme trebaju biti napisane standardnim hrvatskim jezikom ili dijalektom hrvatskog jezika kojim se govori u kraju gdje živi pjesnik. Također trebaju biti napisane na kompjutoru i dostavljene na e-mail adresu ili snimljene na CD te tako poslane ili pak napisane pisaćim strojem na papiru A 4 formata (jedna pjesma na jednoj stranici) te poslane poštom. Broj objavljenih pjesama u zbirci isključivo ovisi o kvaliteti dostavljenih pjesama. Radovi koji svojom kvalitetom ne zadovolje postavljene kriterije, neće biti objavljeni. Radovi poslani na ovaj natječaj, neće biti vraćeni. Uz pjesme, svaki autor treba poslati kratki životopis.

Radove možete poslati na adresu:

KLD "REŠETARI"
Vladimira Nazora 30
35 403 REŠETARI
HRVATSKA

Rok predaje radova je: 1. siječnja 2011.

Predstavljanje knjige i "XIV. rešetarački susret pjesnika" održat će se: 1. listopada 2011.

Pokrovitelji Zbornika pjesama su Hrvatska matica iseljenika i Brodsko-posavska županija, a supokrovitelj Poglavarstvo općine Rešetari.
Izdavač: KLD "Rešetari", Rešetari.
Urednik Zbornika pjesama: Ivan De Villa.
Radove će odabrati: mr. Ivan Slišurić, prof., književnik, Nova Gradiška; mr. Stipan Blažetin, prof., književnik, Pečuh; prof. Đuro Vidmarević, književnik, Zagreb.

Kontakt:
Ivan De Villa
Fax: 00 385 35 333 111
Telefon: ++ 385 (0) 98 16 75 765
E-mail: devillaivan@gmail.com

Misija u Nici proslavila 40 godina postojanja

FRANCUSKA - Hrvati na Azurnoj obali proslavili su 26. rujna veliki jubilej, 40 godina kako se službeno okuplja u Hrvatskoj katoličkoj misiji sa svim pravima personalne župe, koja je počela djelovati 1970. godine po dekretu kardinala Kuharića i Francuske biskupske konferencije koja prima vlč. Josipa Grošića u službu za vjernike Hrvate u Nici. Do danas su se izmijenili trojica svećenika misionara u toj misiji, a danas djeluje četvrti, dok su sva četvorića iz Zagrebačke nadbiskupije.

Svečanost su pripremili vjernici Hrvati s njihovim sadašnjim svećenikom vlč. Stjepanom Čukmanom. Slavlje je uvećao biskup mons. dr. Valentin Požaić, pomoćni zagrebački biskup, koji je predvodio misno slavlje i uputio riječi čestitke, zahvale i poticaj na daljnju ustrajnost.

Uz biskupa i mnoštvo vjernika Hrvata, svetu misu su slavili i mons. Vladimir Stanković, kanonik zagrebačkog kap-

tola i dugogodišnji ravnatelj Hrvatske inozemne pastve, zatim prvi misionar u Nici preč. Josip Grošić, varaždinski kanonik te prečasni Josip Čukman, župnik župe Zlatar, uz sadašnjeg misionara svećenika Stjepana Čukmana. Biskup Nice mons. Louis Sankale čestitao je Hrvatima svoje biskupije na jubileju i izrazio žaljenje što nije mogao biti na svečanosti pa je u znak poštovanja prema hrvatskoj Misiji poslao svoga zamje-

nika, generalnog vikara mons. Terrancla. Poslije sv. mise slavlje se nastavilo za obiteljskim stolom u župskoj dvorani, uz kulturni program u kojem su sudjelovala djeca i mladi. Proslavi jubileja odazvalo se više od stotinu Hrvata, a tom prilikom je promovirana i prva monografija o Hrvatima na jugu Francuske koju je pripremio sadašnji voditelj Misije vlč. Stjepan Čukman, u izdanju Glasa koncila. (IKA)

Broj Hrvata u Njemačkoj 2009.

NJEMAČKA - Prema podacima koje je objavio ovih dana Savezni statistički ured iz Wiesbadena, Njemačka je 31. prosinca 2009. godine imala 81,842 milijuna stanovnika. Broj stranaca iznosio je 7,146 milijuna, dok je ukupan broj osoba s migracijskom pozadinom dosegao 16,048 milijuna, tj. 19,6% svih građana.

Broj hrvatskih državljana krajem prošle godine u ovoj zemlji iznosio je 221.222 (107.464 muškarca, 113.758 žena). U odnosu na prethodnu godinu smanjen je za 1.834, a u odnosu na 2002. godinu za čak 9.765 osoba. Broj Hrvata, uključujući i one s hrvatskom migracijskom pozadinom, iznosi 367.000 (178.000 muškaraca, 189.000 žena). Iz BiH s migracijskom pozadinom je 240.000 osoba, a iz svih zemalja bivše Jugoslavije 1.339 osoba. Prosječna starost naših građana iznosila je 45,2 godine (muškarci 45,3, žene 45,1). Od svih Hrvata u Njemačkoj 22,2% ih je tu rođeno (49.011). Kod muškaraca ta je kvota 23,1%, a kod žena 21,2%. Najveći broj Hrvata je u dobi od 25 do 65 godina (160.872), maloljetnih je 16.468, od 18 do 21 godinu je 4.972, od 21 do 25 godina je 8.715, dok je 30.195 osoba starijih od 65 godina.

U Njemačku se doselilo 2009. godine 4.985 hrvatskih državljana (3.633 muškarca, 1.352 žene), a odselilo se 7.845 (5.671 muškarac, 2.174 žene). Dužina prosječnog boravka od 27,7 godina jedna je među najvećom u strancima. S neriješenim statusom boravka živi 3.907 Hrvata.

U braku se nalazi 112.806 osoba, a od tog broja je 17.320 s njemačkim partnerom. Njih 68.771 je navedeno kao neoženjen/neudana, 14.254 je rastavljeno, 6.512 su udovci/udo-

Broj hrvatskih državljana krajem prošle godine u Njemačkoj iznosio je 221.222.

vici, a za 18.879 osoba stanje je nepoznato.

Najviše naših državljana živi u sljedećim njemačkim saveznom pokrajinama/zemljama (s migracijskom pozadinom): Baden-Württemberg 72.986 (119.000), Bavarska (Bayern) 50.594 (82.000), Sjeverna Rajna-Vestfalija (Nordrhein-Westfalen) 36.324 (65.000) i Hessen 29.806 (48.000). U razdoblju od 1995. do 2009. uzela su 30.042 Hrvata njemačko državljanstvo. Prošle godine su to učinile 542 (iz BiH 1.733) osobe, što je skoro upola manje nego godinu dana prije ili samo oko 14% u odnosu na 'rekordnu' 2001. godinu (3.931). Hrvatsko državljanstvo zadržalo je 56 ili 10,3% osoba. Zanimljivo je da 9.000 Hrvata ima dvojno državljanstvo, iako njemački zakonodavac svim načinima pokušava spriječiti ovu pojavu. (Autor: Pisma iz Njemačke)

Listopadska diploma prije 150 godina

Hrvatski sabor je po tom aktu mogao rješavati samo predmete u opsegu pokrajinske autonomije, a i pri tome je vladaru ostavljeno važno pravo predlaganja i potvrđivanja zakona

Habsburška Monarhija

Car i kralj Franjo Josip

Piše: **Željko Holjevac**

Car Franjo Josip obratio se iz Beča 20. listopada 1860. posebnim proglasom narodima Habsburške Monarhije, među njima i Hrvatima. Konstatirajući da je sjeo na prijestolje potkraj 1848. kad je Monarhija bila "silovito uzdermana" revolucijom i pokušajem Mađara da s oružjem u rukama stvore vlastitu državu, vladar je pokušao opravdati oblik vladavine u prethodnom razdoblju time što je ustvrdio da je poslije unutarnjih borbi u državi "zahtjevala javna korist i sigurnost većine mirnih stanovnikah" da se Silvestarskim patentom 1851. uvede otvorena "sila vlade", tj. novi apsolutizam. Unatoč značajnom gospodarskom napretku, novim apsolutizmom nisu bili zadovoljni ni Hrvati ni ostali habsburški narodi jer su se sve odluke donosile u Beču, a službeni jezik u cijeloj državi

bio je njemački. Poštujući stajališta koja mu je prethodno preporučilo "umnoženo državno vijeće", Franjo Josip je objavio da proglašava posebnu "povelju" kao pravni akt koji vrijedi u cijeloj državi, tumačeći kako time ispunjava "svoju dužnost vladarsku" u smislu povezivanja želja i zahtjeva "Mojih zemaljah i narodah" s onim što je osobno smatrao "pravim potrebama Moje monarkije".

NEOPOZIVA SUVREMENA POSTIGNUĆA

Uz tekst navedenog proglasa Franjo Josip je 20. listopada 1860. izdao najavljenju "povelju" za "uredjenje državno-pravnih razmiera monarkije", tj. preustroj unutarnjih odnosa u podunavskoj zajednici zemalja i naroda, dokument koji se u literaturi obično naziva Listopadskom diplomom. Diplomu je najprije objavio *Wiener Zeitung*, a zatim su je prenijele (u prijevodu) i ostale novine u habsburškoj državi, uključujući i zagrebačke *Narodne novine*.

Pozivajući se u "interesu Naše kuće i Naših podanikah" na dvorsku *Pragmatičku sankciju* ili kućni red (*Hausordnung*) Karla VI. od 19. travnja 1713., kao temelj "opredjeljenoga reda o nasliedovanju" prijestolja te "nerazdieljivosti i neodciepljivosti" habsburških zemalja, vladar je naglasio svoju dužnost da "jasno i nedvoumno ustanovljenim pravnim razmierima" raznolikih zemalja u sklopu habsburške cjeline kao njihove "kripeke sveze" sačuva mjesto "što ga austrijsanska monarkija zauzima među ostalim silama". Uz to što je prihvatio pojedina neopoziva suvremena postignuća kao što su jednakost pred zakonom, sloboda vjere te ukidanje tlake i unutarnjih carina, Franjo Josip namjeravao je Listopadskom diplomom u prvome redu izjednačiti "različitosti obstojavše među Našim kraljevinama i zemljama" u svrhu "shodno uredjenoga učestvovanja Naših podanikah kod zakonotvorstva i uprave" pa je "na temelju pragmatične sank-

cije i krepostju Naše nestegnute vlasti” kao “postojan i neopozivan državni temeljni zakon” utvrdio sljedeće:

zakone donosi i mijenja vladar uz sudjelovanje “zakonito sakupljenih zemaljskih saborah” i središnjega “državnoga vieća” u koje zemaljski sabori šalju određeni broj svojih predstavnika;

pravo na pretresanje poslova koji su “svim našim kraljevinama i zemljama zajednički” (vanjski poslovi, financije, komunikacije, vojska i sl.) pripada isključivo središnjem “državnom vieću”;

predmeti u opsegu pokrajinskih autonomija rješavaju se u zemaljskim saborima (u Hrvatskoj i Ugarskoj “u smislu njihovih prijašnjih ustava”, a u ostalim habsburškim pokrajinama “polag njihovih zemaljskih redova”).

KLJUČNE KOMPETENCIJE

Ključne kompetencije, npr. vanjski poslovi, ostale su i nakon Listopadske diplome u rukama vladara, a on je i u svemu ostalom imao posljednju riječ. Određene ovlasti na državnoj razini prenesene su na Carevinsko vijeće (Reichsrat) kao zajedničko predstavničko tijelo svih zemalja Habsburške Monarhije, dok su manje važne stvari prepuštene pokrajinskim ustanovama. U skladu s federalističkim “načelom krunovine” iz vremena novog apsolutizma priznane su kao “povijesno-političke osobnosti” sa skromnim samoupravnim ovlastima, ali je istovremenim

Hrvatski ban Josip Šokčević

Državni ministar Agenor Goluchowski

naglašavanjem razlika između zemalja ugarske krune i ostalih habsburških pokrajina inaugurirana bitna pretpostavka za kasnije funkcioniranje Habsburške Monarhije kao dvojne države. To je predstavljalo značajan otklon od prakse iz doba novog apsolutizma jer su tada sve “krunovine” na isti način bile neposredno podčinjene bečkom središtu. Prema ocjeni historiografije, Listopadskom diplomom uzdignuta je u Habsburškoj Monarhiji, poslije desetljeća otvorenog apsolutizma, na pijedestal neodređena kombinacija apsolutizma i ustavnosti, eksperimentalna mješavina centralizma i unitarizma s federalizmom i dualizmom te svojevrсна kompromisna (polu)ravnoteža između liberalnih načela i vladareve sklonosti autokratizmu. Znakovito je u tom smislu bilo očitovanje koje je Franjo Josip tada iznio u pismu svojoj majci, nadvojvotkinji Sofiji: “Istina, dobit ćemo nešto parlamentarizma, no vlast će ostati u mojim rukama.”

Uz objavu Listopadske diplome donesene su odluke potrebne za provedbu promjena koje je ona unosila u javni život. Stvorene su pretpostavke za obnovu starih ili osnivanje novih pokrajinskih sabora u habsburškim zemljama, a u Hrvatskoj se prišlo obnovi tradicionalnih županija, ukinutih u doba novog

apsolutizma. Do bitnih promjena došlo je i u središnjoj bečkoj vladi. Za “državnog ministra” postavljen je grof Agenor Goluchowski, dotadašnji ministar unutarnjih poslova. Grof Rechberg ostao je ministar vanjskih poslova, a grof Szécsen imenovan je mađarskim ministrom bez portfelja. Istodobno su najavljene značajne promjene u Hrvatskoj. Ručnim pismom od 20. listopada 1860. vladar je naredio banu Josipu Šokčeviću da u suglasju s odabranim prvacima hrvatsko-slavonskoga stanovništva predloži oblik i sastav “zastupstva” (tj. Sabora) kraljevina Hrvatske i Slavonije kao tijela koje bi se trebalo što prije sastati i razmotriti “pitanje odnosa ovih zemalja prema Kraljevini Ugarskoj”. Uz to je i u Hrvatskoj, kao i u susjednoj Ugarskoj, trebalo ubrzo pristupiti obnovi županijskoga ustroja, što je u pismu Šokčeviću od 23. studenoga 1860. neposredno inicirao državni ministar Goluchowski.

PRAVA USTAVNOST

U pismu Šokčeviću Goluchowski je napisao da je “u smislu previšnjih odluka od 20. listopada t. g. utvrđeno da Kraljevine Hrvatska i Slavonija, jednako kao i Ugarska, ponovno stječu ranija ustavna prava i ustanove prema odredbama car. diplome od 20. listopada t. g.”. Raspravljajući 1861. o odnosu Hrvatske prema Ugarskoj i Austriji, Hrvatski sabor je ipak ocijenio da Listopadska diploma nije pravi ustav nego samo “čin vladarske dužnosti, kojim bi se dokinut imao nezakonito postojavši 12 godišnji absolutizam”.

Pažljivom analizom teksta Listopadske diplome može se utvrditi da vladar njome doista ništa ne obnavlja, a još manje bilo što uvodi. Hrvatski sabor je po tom aktu mogao rješavati samo predmete u opsegu pokrajinske autonomije, a i pri tome je vladaru ostavljeno važno pravo predlaganja i potvrđivanja zakona. Ustavno stanje bilo je Listopadskom diplomom 1860. zapravo tek nagoviješteno. Prava ustavnost u habsburškome okviru zaživjela je tek poslije nagodbe vladara s mađarskim prvacima 1867. i Hrvatsko-ugarske nagodbe 1868. kao hrvatskoga ustava koji je bio na snazi do sloma Austro-Ugarske 1918. godine. ■

ENG The October Diploma was a constitutional document adopted by Emperor Franz Joseph on October 20th 1860 that reinstated a constitution to the peoples of the Habsburg Monarchy, and ended a decade of absolutism.

“Što človik rado djela - djela dobro”

“Obitelj je za mene otok mira, razumivanja, ljubavi i odmaranja. Sva naša dica a i žena su, ili su bili, aktivni člani TOP-a. A na putu do mogega zeredjenja za diakona me svi ohrabruju i podupiraju”

Vili Jandrišić

Razgovarala: **Marija Hećimović**

Snimke: **Album V. Jandrišića**

Magistar filozofije Vili Jandrišić, gradišćanski Hrvat iz austrijskog sela Pinkovca (Güttenbach) u južnom Gradišću, dobro je poznat po svom vrijednom i dugogodišnjem radu u hrvatskoj zajednici. Aktivan je na društvenom, kulturnom i duhovnom području, a nadasve kao borac za opstanak hrvatskoga jezika. Na postavljena pitanja rado nam je o tome govorio na gradišćanskohrvatskom jeziku koji u cjelini objavljujemo.

Javnosti ste dobro poznati kao voditelj TOP-a, Tamburaškog orkestra Pinkovac, koji spada među najbolje tamburaške sastave u Austriji. Možete li nam ga ukratko predstaviti?

- Tradicija tamburice počela je u Pinkovcu ljeta 1960. kad je pinkovska osnovna škola dostala od Hrvatskoga kulturnoga društva tamburice za školske potreboće. Prvi peljač i učitelj tamburice je bio učitelj Marlović i to do 1964. Od 1964. do 1977. motor tamburaške kulture je farnik Ferdinand Sinković, ki je

uspješno udomaćio tamburicu kod katoličanske mladine. 1987. ljeta utemeljen je mišani jačkarni zbor, ki je prvi put pjevao pri imenovanju našega sela trgovišćem 1987. U jeseni 1989. ljeta odlučio je odbor našega društva upeljati tamburicu kvartnim sistemom. Za ov projekt i za novoga peljača pjevačkoga zbora zaposlilo je društvo u jeseni 1989. Zagrepčana prof. Vjekoslava Vilu. Potporom Saveznog kancelarstva 1993. ljeta u jeseni mogli su se angažirati novi učitelji: Vlado Šincek i Dragutin Matišić iz Varaždina. Od konca 2009. imamo novoga dirigenta Borisa Novaka iz Čakovca.

Inicirali ste osnivanje Tamburaške muzičke škole jug (TMŠJ) prije 20 godina. Koliko je važno njezino postojanje za mladi naraštaj i za članstvo TOP-a?

- Tamburaška muzička škola jug postoji od jeseni 1993. ljeta, kada su Hrvati u Gradišću dobili pineznu potporu od Saveznoga kancelarstva. TMŠJ nudi nam mogućnost zacipiti dicit i mladini ljubav za jezik i muziku. Ovom institucijom mogle su se obdržati grupe u mnogi seli na jugu Gradišća, jer se u TMŠJ naobrazuje tamburaški naraštaj. U TOP-u kao i u drugi već napomenuti seoski društvi su dobro muzikalno i jezično naobraženi tamburaši garancija kvalitete naših društav i garancija opstanka hrvatske komunikacije i općega socijalnoga ponašanja mlade generacije.

Imali ste dugogodišnju učiteljsku karijeru u raznim školama. Možete li nam reći gdje ste sve predavali i koje predmete?

- Kao učitelj sam počeo podučavati na Glavnoj školi sv. Mihalja. Ovde smo moja žena i ja upeljali hrvatski kao slobodni predmet. Kasnije nam se je ugodalo hrvatski jezik upeljati kao nastav-

ni jezik u dvojezičnom podučavanju. Uz hrvatski, podučavao sam na glavnoj školi zemljopis, tjelovježbu, ručni rad i vjeronauk. Od 1992. ljeta podučavao sam paralelno i na Dvojezičnoj saveznoj gimnaziji u Borti tjelovježbu, zemljopis, hrvatski, ručni rad i tamburicu, a na Trgovačkoj akademiji u Santaleku hrvatski. 1999. prešao sam sasvim na Dvojezičnu saveznu gimnaziju i Trgovačku akademiju. Povremeno, podučavao sam i na gimnaziji u Novom Gradu (Güssing) hrvatski jezik.

Cijeli Vaš radni vijek zapravo je obilježen zalaganjem za dvojezično podučavanje u školama u Gradišću. Koliko ste imali uspjeha u svojim nastojanjima?

- Rijetko sam bio zadovoljan s dostignutimi rezultatima u školi. Mislim ali da nije najbitnije za učitelja da predstavi učenikom čim opširnije znanje da bi ga oni reproducirali. Bitno je da se gane u dicit želja za znanjem i da ga škola ospo-

Vili Jandrišić na prezentaciji knjige Joška Preča "Ispunjen ljubavlju" u Pinkovcu

sobi na samostalno pridobivanje znanja. Puno bitnije nego posredovanje znanja su socijalne kompetencije. Budi u tvom životu najprvo čovik a još nek onda učitelj, direktor, svećenik, djelač... Ljudske vridnosti ne moru se miriti. Ako je mlad čovik u školi još nije prisvojio, moguće da će je prisvojiti kasnije u životu. Dok smo se mi hrvatski učitelji u mladi ljeti morali boriti za podučavanje hrvatskog jezika u školi (podučavali smo i ujutro prije regularnoga podučavanja i popodne) sam imao čut, da se je po vrjmenu priznalo naše trsenje i da je hrvatski jezik bio sve već i već cijenjen od Školskoga zemaljskoga savjeta i od naroda. Danas je samorazumljivo da se i u nimški osnovni škola nudja a i primi hrvatski kao drugi strani jezik uz engleski.

Nedavno ste završili studij slavistike i teologije u Grazu. Što Vas je potaknulo na studij u "ozbiljnim" godinama i koliko će to pridonijeti Vašemu daljnjem radu?

- Kad sam išao 2000. ljeta na studije slavistike i teologije htio sam napraviti korak unapred i učvrstiti svoje jezično znanje a u teologiji sam iskao odgovor na važna životna pitanja. Uz jedan i drugi predmet sam emocionalno čvrsto vezan. Meni je bilo ovo vrime studija prem, puno stresa, veliko zadovoljstvo i veselje. Bio sam, koliko je meni poznato, prvi na Slavistici u Gracu, ki je pisao svoje dipl. djelo na gradišćanskohrvatskom jeziku. A teologija sprohadja me u svakidanjem životi i mi je jako u korist, jer se trenutno pripravljam na stalni diaconat.

U 2012. godini pripremate se za zaređenje za stalnoga đakona. Koje su ovlasti i zaduženja đakona?

- Diakoni ne moru zaminiti ili nadomistiti svećenika. Oni mu neka budu upomoć pri peljanju farske zajednice. Njihovo težišće djela neka bude na karitativnom i socijalnom području, posebno u brigi za stare, siromahe, ljude na rubu društva, od neke sudbine pogodjene i u organizaciji farske zajednice da bi se čim bolje razvijala u kršćanskom duhu. Kad diacon ovo zgora napomenuto sve ispu- ne onda more služiti i kod oltara, glasi- ti rič Božju, krstiti, peljati pogrebe i biti svidok Crikve kod vjenčanja.

Tema diplomskog rada bio je pokojni farnik iz Pinkovca, Ferdinand Sinković. Koji su Vas razlozi potaknuli na odabir teme i jezika?

- Farnik Sinković bio je angažiran svećenik, rodoljub i učitelj naroda. Da bi se njegovo zalaganje "ovjekovječilo" od- brao sam ja njegov život i njegovo djelo u službi naroda i Crikve za temu mojega diplomskog djela. Ja cijenim njega kao čovika, svećenika i rodoljuba.

Kao kulturni djelatnik i borac za opstanak hrvatskoga jezika aktivni ste na društvenom, kulturnom i duhovnom području. Kako stignete sve to obavljati?

- Nijedan čovik ne more djelati dva ili tri posle najednoč. Ni ja ne. Ali more napraviti jedan posao za drugim. Ako

čovik stalno djela, a to i s pauzami, more puno svega napraviti. Važan je ali i inte- res. Čoviku mora biti posao zadovoljstvo onda će biti i uspješan. Samo što čovik rado djela, djela dobro.

Imate li potporu u obitelji za svoje mnogobrojne aktivnosti i je li i obitelj uključena u njih?

- Čovik ki nima podupiranja od obitelji ne more u svojem poslu biti uspješan. Ne more se boriti i protiv obi- telji i djelati za društvo, narod, Crikvu i školu gje ima dosta problema i po- teškoć. Obitelj je za mene otok mira, razumivanja, ljubavi i odmaranja. Sva naša dica a i žena su, ili su bili aktivni člani TOP-a. A na putu do mojega ze- redjenja za diakona me svi ohrabruju i podupiraju.

U kolovozu ste otišli u učiteljsku mirovinu, no to nije kraj Vašim iznimnim aktivnostima kako u Pinkovcu tako i u cijeloj gradišćanskohrvatskoj zajednici, a o njima znamo i u Hrvatskoj matici iseljenika s obzirom na Vaše sudjelovanje u našim mnogobrojnim programima. Rado bismo čuli kakvi su Vam daljnji planovi?

- Svakako kanim manje djelati. Ka- nim se već odmarati i se već posvetiti mojoj ženi, dci i unukom. Dva puluda- na u tajeđu posvetit ću mladim tam- burašem u sklopu TMŠJ-a i TOP-a kao predsjednik. Nešto vrimenta trebam i za diakonačku naobrazbu. ■

ENG An interview with Vili Jandrišić, a long-time Croatian activist in Austria's south Gradišće (Burgenland) region. Working in education, he is particularly active in the fields of music and religion.

Orašje postalo filmski grad

Svake godine traži se stolac više, pa i prostor za stajanje, na premijeri filmskoga festivala, a niti u najoptimističnijim očekivanjima organizator se nije nadao baš tolikom broju gostiju

Napisala: **Nada Koturić**

Orašje je otvorilo još jednu stranicu svoje filmske priče koja traje već petnaest godina. Ivo Gregurević darovao je u prepoznatljivom stilu svojoj Bosanskoj Posavini i ove godine za 15. godišnjicu festivala samo kvalitetne i birane sadržaje dostojne takvog jubileja. Njegovi prijatelji glumci, stotinjak filmaša, najveća imena hrvatskoga glumišta, ali i filmske zvijezde iz BiH i Srbije, stigli su u Orašje kako bi skupa s Ivom obilježili veliku feštu.

Prije svih, kao i proteklih godina, u Orašje je stigla predstavica Hrvatske matice iseljenika Nives Antoljak. Najvrjedniji poklon svake godine donosi Nives - role filmova! To su oni isti filmovi koje je odgledala pulska publika, a sada tu čast imaju Posavci. Zagreb i ostale filmske prijestolnice još će pričekati te filmove. Nives je zadovoljna dugotrajnošću festivala i svake godine ne može, kaže nam, a da ne vrati unatrag filmsku priču oraškog festivala i vremena kada je s Ivom role prevozila skelom ili čamcima. Sada to čine preko novoga mosta i u posve drukčijem ambijentu koji je Orašje pretvorio u 'malu Pulu'. - U Orašju se osjećam kao doma, kao i čitava glumačka ekipa koja dođe Ivi u goste. Posavina je jedinstvena po gostoljubivosti pa nije teško osjećati se ugodno i sretno u ovome ambijentu - kaže nam Nives.

Antun Vrdoljak
prima priznanje

"UVIJEK OSTANEM ZATEČENA"

Bina je bila pretijesna za sve glumce koji su se poklonili oraškoj publici, a pokazali su poštovanje prema projektu koji Ivo s puno ljubavi vodi zajedno s prijateljem Iljom Benkovićem. Visoki dužnosnici potvrdili su svojim dolaskom važnost najveće manifestacije Bosanske Posavine, ali odavno i šire regije. Među gostima je bila visoka pokroviteljica festivala, predsjednica FBiH Borjana Krišto.

Među ostalim, na premijeri u Orašju bili su visoki dužnosnici iz RH i BiH, Bariša Čolak - ministar pravde u Vijeću ministara BiH, Nevenko Herceg - ministar u Vladi FBiH i dopredsjednik RS-a - Davor Čordaš, generalni konzul RH u BiH - Josip Juras, državni tajnik u Ministarstvu RH - Želimir Janjić. Uoči premijere čule

su se samo riječi hvale na račun festivala, ali ne one protokolarne već ispisane najtoplijim tonovima iskrene potpore jednome filmskom projektu.

U ime Hrvatske matice iseljenika, kao suorganizatora velike posavske manifestacije, uzvanicima se obratila Nives Antoljak koja je podsjetila na prve dane male smotre koja se razvila u veliku manifestaciju. - Uvijek ostanem zatečena koliko se izgradilo i napredovalo i kako svake godine festival raste. Posavska iskrena dobrodošlica nama je dovoljan razlog za ponovni dolazak. Budite ponosni na ovaj festival - istaknula je Nives.

Županijski ministar prosvjete Marijan Živković emotivno je govorio o Ivi kao glumcu, čovjeku, prijatelju, sumještenu. - Ivo je najveći glumac hrvatskoga glumišta, ali i veliki

Uvijek prepuno
gledalište u Orašju

- Imam zadovoljstvo što već četiri godine u Orašju s Vama dijelim radost ove velike filmske manifestacije s prepoznatljivim pozitivnim ozračjem, gostoprимstvom, toplinom prijma. Ova je obljetnica vrijedna poštovanja i hvala prije svega Ivi Gregureviću i Ilji Benkoviću koji skupa sa svojim timom organiziraju ovu etabliranu kulturnu manifestaciju koja ne samo da prelazi okvire Posavine, već i BiH. Čestitam Vam na entuzijazmu, radu, bezuvjetnom zalaganju jer ste nam uspjeli u ovo vrijeme različitih teškoća upriличiti pozornicu hrvatskih filmskih ostvarenja i osigurati spektar filmskoga, kulturnoga i drugoga umjetničkog stvaralaštva, rekla je na otvorenju festivala pokroviteljica manifestacije Dani hrvatskoga filma Borjana Krišto, predsjednica FBiH.

čovjek. Svoj rodni kraj nikada nije zaboravio, nego je uvijek pokušavao pomoći i u najtežim vremenima i danas. Ponosni smo na festival i na Ivu koji nam je donosio dašak kulture u vrijeme kada smo skelom čekali njegove filmove, kada kulture gotovo nije bilo. Ivo nam pomaže kao najveći kulturni poslanik ovoga kraja - rekao je Živković.

Tijekom svečanosti otvorenja festivala uručene su posebne nagrade jer je i posavski filmski festival poseban. Zlatne dukate u postolju od abonasa izradio je Hrvoje Benković. Za poseban doprinos filmu nagrade su primili Zlatko Vitez, Joško Juvančić i Antun Vrdoljak. Zlatne dukate su uručili Borjana Krišto - predsjednica FBiH, Matan Žarić (JP Elektroprivreda HZ HB) - generalni sponzor festivala i Nevenko Herceg - ministar u Vladi FBiH.

U DJELO PROVEDENA ODLIČNA IDEJA

Tijekom pozdravnih riječi pročitao je i brzojav predsjednice Vlade RH Jadranke Kosor s čestitkama u povodu manifestacije, a upućen Ivi Gregureviću. - Želim zahvaliti i Vama osobno i Vašim suradnicima na naporima kojima ste proveli u djelo jednu odličnu ideju, predstavljajući publici i svim ljubiteljima filma i kulture najveća imena hrvatskoga glumišta - naglasila je premijerka Kosor. Filmski festival službeno je otvorio načelnik općine Orašje Đuro Topić i još jednom zaželio svim gostima dobrodošlicu tijekom festivalskih dana.

Gregurević je na 15. filmskom festivalu uspio spojiti zvuk tamburica i mandolina, donijeti u Posavinu zvuk Mediterana, spojiti pjesmu najboljih slavonskih tamburaša s dalmatinskim klapama koje su se odlično uklopile u ambijent uz rijeku Savu. Čula se tu i operna skladba, zvuk bubnjeva i pjesma Indijanaca, a sve je bilo popraćeno spektakularnim vatrometom. Do jutarnjih sati odzvanjalo je pjesma na lokaciji uz Savu i ribarsku kuću gdje se nakon premijere slila rijeka gostiju i Posavaca. Put je bio označen bakljama, ali nije ga bilo teško pronaći nedaleko od Orašja jer je sve mirisalo na domaće posavske delicije.

FILMAŠKA FEŠTA NA SAVI

Svake godine traži se stolac više, pa i prostor za stajanje, na premijeri filmskoga festivala, ali ni u najoptimističnijim očekivanjima organizator se nije nadao baš tolikom broju gostiju, tolikoj posjećenosti. Orašje je doslovce pretvoren u filmski grad. U svim ulicama i uličicama je gužva, Klub 92 je polazi-

šte kamo dalje i gdje se sve okupljaju glumci, a hoteli Rivijera, Antunović, Derby i ostali posavski smještajni kapaciteti popunjeni su do posljednjeg mjesta pa su i ovoga puta Posavci rado otvorili svoje domove za drage filmske goste. Oldtimeri dali su poseban 'štih' filmskoj priči. - Sve je besprijekorno funkcioniralo pa nas to više veseli što smo pokazali da i mali tim može učiniti uspješnim ovakav zahtjevan projekt - kažu nam zadovoljna dva Ive. ■

Uzvanici su se zabavljali na splavi

ENG The 15th Days of Croatian Film were held in Orašje. As always the top celebrity at the festival was Croatian actor Ivo Gregurević, who hails from this town in the Bosanska Posavina region.

Čipa poginuo, stop

Čim je poštari Risto stupio na Ilijino guvno, svi su se okamenili od straha pretpostavljajući da nosi žalosnu vijest. Jer, poštari nije običavao dolaziti u selo popodne, osim ako se radilo o brzopjavi. A pošto brzopjavom nikada u selo nisu slane vesele vijesti kao što su čestitke, to je moglo značiti samo to da je opet netko stradao. Još kad je Risto, držeći brzopjav u ruci promrsio uobičajenu rečenicu "Šta ti je čovik, danas jesi, sutra nisi", nazočni se šutke pogledaše, strahujući svatko za svoju čeljad koja su bila u svijetu.

- Za Klecu, promrsi poštari i nestade.

Nazočni se zgledaše, pa pošto utvrdiše da tu nema nikoga iz Klecine kuće, proslidjеше papir do Zelčine, jedinoga pismenog čovjeka među tim starcima.

- Čipa je poginuo stop, dotrat ćemo ga kad odobri policija, stop, firma vajs-frajtag i gale, proslavka Zelčina.

Pošto svi poluglasno predaše pokoji duši Čipinoj, nastala kratka stanka koju prekide Zelčina svojim prijedlogom.

- More bit da bi najbolje bilo sakrit brzopjav od Klece i njegove čeljadi. Jerbo, svi znamo da mrtvac dugo putuju iz Njemačke, jebem ti ja Njemačku i naše manite glave. Sve će ti dotrat u sanduku, ne izdrži Zelčina, a da uz sav pijetet prema mrtvacu, ne iskaže likovanje što nije otišao tamo odakle stižu mladi mrtvaci.

- U pravu je Zelčina, složi se stari Juriša. Eno, pokojni je Martin putova nedilju dana. A Vrano iz Doca svi deset.

- Lako je u Njemačkoj umrit, ali je teško to potvrdit, pa dotrat čovika i ukopat, složi se Grgo.

- I jopet im se potkrade greška, podsjetiti Jakiša. Jesu li pokojnoga Šimuna zamislili s jednim Turčinom, pa ajde vrati mrtvacu. Šimun je, duša mu se raja napojila, više proputova mrtav nego živ.

Zelčinov prijedlog o skrivanju bi usvojeno, te Ilija stavi brzopjav u džep.

- Imat će se jedna čeljad kad isplakat. A vako, nek barem dvi-tri noći još mirno prispavaju, zaključiti Ilija na odlasku.

I dok su Glavičani u žalosti razgovarali o brzopjavi, naš je Čipa, živ i zdrav,

kunjao u vlaku München-Split, razmišljajući o učincima brzopjave.

Ovdje valja podsjetiti da je Rodijaka Čipu naprosto ojadilo Andino pitanje: "Dođe li Zelčina?", prilikom posljednjeg šaputanja na jastuku s vlastitom ženom. Pokosilo ga do te mjere da je odmah po povratku u München odlučio otići u javnu kuću i tu utopiti tugu. No, kao kurvar početnik, a uz to opterećen ljubavnim jadima, plaćeno ili ograničeno vrijeme za radnju u javnoj kući Rodijak je proveo u razgovoru, pričajući svoju tužbalicu i objašnjavajući gologuzoj curi što ga je snašlo, tko je Zelčina i što je Andra pitala, kako mu je Kata izmakla, a djed mu našao drugu, kako bi volio da i Zelčina dođe u Njemačku, jerbo tko zna što on tamo radi itd. Ravnodušno je djevojka promatrala Rodijaka sve dok nije iscurilo plaćeno vrijeme. A onda je zvonice podsjetilo izbacivače da u sobi 24 nešto nije u redu. Izbacili su Rodijaka na ulicu dok je on pokušavao objasniti stvar.

- Čekajte, rodijaci, ako Boga znate. Nisam je pipnuo, neko Boga vidio. Ruka mi savenula ako sam curu kreno. Samo sam joj pokušao objasniti. Polako, rodijaci. Evo, idem sam. A prikinuli ste me u po priče. Bogarca mu poljubim, što ste nedokazali, kukao je Rodijak dok su ga izbacivači vukli niz stubište.

Sve je to Rodijak ispričao svome velikom prijatelju Gali koji mu je potom besplatno ponudio jednu od svojih brojnih prijateljica, što je bilo kratkoročno rješenje, a onda nabavio lutku Lusi, najnoviji proizvod neke američke tvrtke što je reklamiran kao prava koža ili echtes Leder, kako bi kazali Nijemci. Rodijak se pokušao "sprijateljiti" s Lusi jedne nedjelje kad su svi iz njegove barake izašli u gostionicu. Napuhao je lutku, pa se prepao. Bolje kazati, posramio pred njom kad se ukazala u svoj svojoj ljepoti. Izvukao je čep, a lutka je splasnula pretvorivši se u običnu kožetinu koju je Rodijak stavio u novi kufer, pa se opet vratio svojim turobnim razmišljanjima o Andi i njezinu pitanju.

Trajalo je to sve do predbožićnih dana kad se Rodijak spremao ići doma. Tada mu još jače proradiše sve žlijezde, a u glavu na-

vališe dvojbe da ga Andra ne voli, jer kako bi joj inače na pamet palo ono pitanje, da ga ni djed ne voli, već samo traži novac, da ga zapravo nitko ne želi. Zato opet požali što se umjesto njega nije rodio netko bolji, pametniji i korisniji. Tada mu pade na pamet ideja o brzopjavi. Računao je kako će na taj način provjeriti voli li ga Andra, voli li ga djed, žele li ga i žale li ga ukućani. Uzdao se kako će naći Andru uplakano, kako će mu se baciti u zagrljaj kad ga ugleda živoga, pa još žešće zaplakati, ali ovaj put od radosti što je živ. Uostalom, zbog toga je i poslao brzopjav o vlastitoj smrti. Previše je ona lijepa za tebe, govorio mu je neki vrag. Stoga se plašio da će se Andra poveseliti njegovoj smrti, pa se naljutiti kad se pojavi živ. Možda će iza njegovih leđa namigivati Zelčini.

U nekim je trenucima Rodijak razmišljao da se ubije, da skoči sa skele, samo zato da provjeri neke stvari, da se uvjeri u ljubav žene, djeda i ostalih ukućana. Ali nije bio siguran da će s neba sve dobro vidjeti. To je bio jedini razlog što se odlučio za brzopjav o smrti, a ne samu smrt. I opet požali što se rodio. Jer, da se nije rodio, svih tih nevolja ne bi bilo.

U takvom je raspoloženju stigao u selo i već od Ilijine pojate ugledao Andru kako rublje stere po dračama ispred kuće. Presiječe ga njezina odjeća. Nije bila u crni, već u finoj bluzi i džemperu, te plisiranih ki koju joj je prošle godine donio. Ipak, hrabro krenu dalje. Ako ništa, sve će joj skresati u lice.

Ugledavši Čipu, Andra krenu prema njemu veselo se smijući. Rodijak zastade.

- Tako, znači! Ja pogino, a ti se smiješ, viknu Čipa i brzomice se vrati niz ulicu.

- Ko je pogino, ja ti jadna, vikala je Andra za njim.

- Ja sam pogino! Ja sam mrtav! A ti se i dalje smij, crkla od smija.

- Kako ćeš poginut kad te ja vidim živa?!

- Zato i jesi đava. Ja mrtav, a ti me vidiš živa. Ali me više nećeš vidit, viknu Rodijak i ubrza korak prema autobusnom kolodvoru u Docu.

Pismo

Pisma iz zavičaja bila su gotovo jedina radost za glavičku kolonu u kojoj su radili Rodijak Čipa, Jerko, Guto i Joskan. Svi su se veselili svačijem pismu, jer su to bila dosta precizna izvješća o stanju i zbivanjima u cijelom selu. Naravno, kakvo će pismo biti, ovih silo je o onome tko piše. Nemaštoviti

seoski pisari pisama, poput poljara Ilije, potrošili bi čitavu dvolisnicu na puke fraze i tek pokoju nejasnu informaciju. Evo jednog takvog pisma koje sam pro našao u arhivu Rodijaka Čipe.

- U prvom redu moga pisma Valjen Isus i Marija to je Rič najstarija Dragi naš

Čipa mi smo Vala Bogu dobro i zdravo što i vama želimo od Boga i Srca svoga. Nikoga ne boli osim što je strina Kreza oćorila na jedno oko. Krava se oćelila i triba nam para pa ako neko od naših pođe vamo ti pošalji a umrla je Anđuša pokoj joj njezinoj lipoj duši i duša joj se raja napojila nek je se kotarisala ovog svita Godina dobro nosi a kumpire smo posadili u Bili Dolac Toliko u ovome Pismu mi ti želimo sve najbolje Pozdrav od Boga i srca našega svima vami koji ste tute u istoj baraki Pozdravi Peru ako ga vidiš pozdravi Jerku Joskana i Gutu koji su tute s tobom i kaži da su i njihovi dobro i zdravo vala dragom Bogu

Piši nam dragi Čipa uvijek kad moreš i uvatiš vrimenta jerbo mi volimo znat kako zarađujete molim brzi Odgovor.

Bilo je i drukčijih pisama, kao što je ovo o kojem ćemo nešto više kazati i koje je javilo jednu uznemirujuću vijest. Bilo je to pismo koje je svojeručno pisala Čipina žena Anđa. Pošto Rodijak nije mogao pročitati pismo ni za nekoliko sati, dao ga je na javno čitanje svome radnom kolegi Guti.

- Dragi naš Čipa u prvom redu našeg pisma Valjen Isus i Marija to je rič najstarija. Ovo ti zajedno pišu tvoja žena Anđe i did Kleco. Nismo se tili drugog molit, pa ja pišem jerbo nisam slipa kod svojoj očiju. Mi smo svi Bogu vala dobro i zdravo Kuću smo završili, a stoku pritrnali u novu pojatu. Did kaže da mu je draža pojata nego kuća jerbo je sad svakome široko. Moga bi do Božića doć i put u naše selo. Mi smo svoju dionicu završili, ali ima i oni što nisu. Svaki dan neko radi na putu i dovozi stine. Put ide priko naše njive Rebrine. Did kaže da je to velika šćeta, ali su drugi dali i više. Juriša smeta i ne da priko svoje njive a njemu je put najpotrebniji kaže did Kleco Po selu odaju neki ljudi i traže pare za struju. Kažu da će i kod nas prosvitlit ako dadnemo po dvi iljade maraka. Neko kaže da je to dobro, a neko kaže da to nesrića i da struja more ubit živo ćeljade Bože saćuvaj. U selo je doša Lovre i zaposlio se u Bu-

kovici za učitelja. Neko se veseli a neko nije, a Lovre kaže da dobra i struja i put i da triba dat marke svako i on kaže da bi tribalo praviti školu i u našem selu a to opet triba pitat vas koji tamo zarađujete. Ja mislim da je to dobro da dica idu u školu u svoje selo. Sorila se naša ćuprija i to kad su vode nadošle a tu su svratili doćanski konji što su prigonili kukuruz iz Slavonije. Pet konja odnili voda. Konji su isplivali kod Gudeljeve prizide a kukuruz voda odnili. Ko zna oće li ikad doć do njega. Sada se nemere prić priko Rićine pa ljudi govore da bi tribalo praviti ćupriju pošto vlast nema para a vlasti i ne triba nego nami. Dragi naš Čipa did kaže da mu triba poslat maraka za kuću, more bit da bi i dicu tribalo prisvuć, udaje se moja sestra a ti bi moga bit kum, tribalo bi i meni kupiti štogod lipo za obuć ali nemam para a sve žene imaju triba još dat za struju i put i ako se bude pravila škola pa did kaže da bi bilo dobro ako ti pošalješ maraka po nekom od naših ljudi koji idu otamo i on kaže da ne šalješ po nepoznatim.

- Gospe moja, ovo nije ljubavno pismo već tribovanje, zavapi Rodijak Čipa.

Dalje dragi naš Čipa, nastavi Guto s čitanjem, vuk je zakla našu ovcu Čoru a did kaže da mu je drago i da Čoru nikad nije volio a da nije ćorava ne bi je vuk ni zakla kaže did. Markan je kupio svitli namišćaj, oni zeleni kredenac što smo ga gledali u gradu imaš šta i vidit a Markan je kupio sviću što troši petrulju a svitli ka letrka i ko zna koliko petrulje potroši kaže did. U selu više nema ništa nova samo što ti je umrla tetka Luca pokoj joj duši a iza nje ostalo petero dice pa bi se i ti triba spomenut svojoj tetkića svojoj maćića. Sve je u Njemačkoj u ovo vrime osim žena dice i didova. Samo je Zelćina tute, đava ga lina odnija i on priti nama ženam da će kupiti magarca Sivalja iz bukovice a mi kažemo kojeg će mu đavla magarac. Toliko za ovi put

Pročitavši posljednju rećenicu Guto zastade u ćudu, a ostala trojica, ustajuć sa stolicu, u glas zavikaše:

- Zelćina će kupiti magarca?! ■

ZANEMARENA OBLJETNICA

Dobro nam je svima poznato koliko je vlastiti jezik važan za očuvanje nacionalne samobitnosti pojedinog naroda. To je bilo jasno i Hrvatima prije više od pola tisućljeća, pa su stoga riječ *jazik* / *jezik* rabili i u značenju *narod*. Tako je hrvatski pop Martinac, u svom glasovitom zapisu nakon tragične Krbavske bitke 1493., s velikom tugom izvijestio kako Turci *nalegoše na jazik hrvacki*, tj. navališe na hrvatski narod.

I danas je hrvatski jezik, kao i njegov položaj u svijetu, iznimno važan za hrvatski narod i hrvatsku državu. Stoga je i te kako bitno kakav će biti položaj hrvatskoga jezika u Europskoj uniji. Ne bismo nipošto smjeli popustiti navodnoj "ekonomičnosti", pa dopustiti službenu uporabu nekakvoga srpsko-hrvatsko-bošnjačkoga, ili neku sličnu nakaradnu kombinaciju.

Na žalost, hrvatski čovjek, svakodnevno obeshrabrivan i demoraliziran crnim vijestima koje mu se sustavno nameću putem medija, pomalo prestaje biti svjestan važnosti odlučnoga zalaganja za sve istinske vrijednosti, pa tako i važnosti očuvanja samostalnosti vlastitoga jezika i njegova položaja u svijetu. Tako se dogodilo da je jedna, za hrvatski jezik iznimno važna obljetnica, prošla gotovo nezabilježena. A od toga značajnoga događaja, kojemu je prethodila duga i uporna bitka za hrvatski jezik, prošlo je tek dvije godine. Naime, prije dva desetljeća, tj. 1990., Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu podnijela je molbu nadležnoj međunarodnoj ustanovi

Piše: Sanja Vulić

da se, umjesto zajedničke oznake *scr* za srpski i hrvatski jezik, uvedu dvije zasebne oznake. S tom je molbom bila suglasna i Narodna biblioteka Srbije. Za hrvatski je jezik predložena oznaka *hrv*. Slijedila je duga i uporna hrvatska bitka sa stranim činovništvom, neraspoloženim za promjenu. Njihov je otpor bio dodatno potkrijepljen činjenicom što su brojni strani jezikoslovci, tzv. serbokroatisti, stekli svoj znanstveni ugled i položaj upravo preko tzv. serbokroatistike, pa stoga ne žele priznati samosvojnost hrvatskoga jezika.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, sa svojim ravnateljem prof. dr. sc. Tihomilom Maštrovićem, ponovila je početkom 2008. zahtjev nadležnim međunarodnim ustanovama da se hrvatski jezik konačno međunarodno prizna. Tomu se zahtjevu pridružio i Hrvatski zavod za normu s ravnateljem dr. sc. Dragutinom Fundom, a složile su se i odgovarajuće srpske ustanove,

Konačno, 17. lipnja 2008., nakon 18. godina ustrajnih nastojanja, donesena je službena odluka da će se za hrvatski jezik početi primjenjivati oznaka *hrv*, i to od 1. rujna iste godine. Tako je hrvatski jezik konačno dobio svoju nacionalnu oznaku. Bilo je to veliko međunarodno priznanje hrvatskomu jeziku, kojemu je tako omogućeno unošenje u sve svjetske baze podataka, u bibliografije i kataloge svih svjetskih knjižnica. Unatoč važnosti, taj događaj nije dovoljno istican ni tada, a ni kasnije, pa je druga obljetnica međunarodnoga priznanja hrvatskoga jezika prošla gotovo nezapaženo. ■

MATIČIN FOTOALBUM

Fotografije Lucasa Dela Torre Damianovica

Ja se zovem Lucas Dela Torre Damianovic, živim u dalekom Čileu, u gradu Punta Arenasu. Hrvatski sam učio s knjigom moje prane, a išao sam često na tečaj u naš Hrvatski dom. Šaljem Vam slike mojih predaka. Oni su Bračani iz Škripa, Nerežišća i Pučišća. Oni su došli u Čile tražeći zlato.

Djevojačka večer Nede Mikacic, rodice moje none Danke

Hrvatski piknik godine 1945. Na slici su moj nono, moje prane i moje pra-prane (Grgo Martić iz Škripa, Paulina Dasenčić iz Nerežišća itd.)

Imate li sliku za Matičin foto-album?

Ukoliko imate zanimljive fotografije iz života hrvatskog iseljeničtva potpišite ih i pošaljite na e-mail adresu: casopis.matica@gmail.com

Sve fotografije koje zadovoljavaju našim stručnim i tehničkim kriterijima bit će objavljene u Matici. Ujedno ćemo fotografije pohraniti u foto-arhivi Muzeja hrvatskog iseljeničtva u osnivanju.

"NE ODI NIDER" PJESME STIPE CVITANA

Nedavno je izašla iz tiska knjiga pjesama autora Stipe Cvitana *Ne odi nider*, u nakladi Hrvatskog društva ISTRA PIRAN. Stipe Cvitan rođen je 1928. godine u Tribunju, nedaleko od Šibenika. Još u ranoj mladosti želio je ploviti. Želja mu se ispunila i postao je pomorac. Tako je, kao kapetan obalne plovidbe, znao svaku luku, rt i zaljev, sve otoke i svjetionike na jadranskoj obali. Dugi niz godina živio je u Piranu, a posljednjih trideset živi u slovenskoj Luciji kraj Portoroža. Sve to je opisao u svojim pjesmama. Prve pjesme počeo je pisati u mlađim godinama, ali tada još nije razmišljao o tome kako bi ih sačuvao ili redovito bilježio. Pjesme je konačno zapisao i pripremio za tisak tek posljednjih godina. Svoju prvu knjigu "Maslina u ledini" tiskao je u vlastitoj nakladi 2007. godine. Vjerujemo da će i druga Stipina knjiga "Ne odi nider" mnoge iznenaditi, razveseliti, duhovno obogatiti i potaknuti na razmišljanje i divljenje, kao i na zaključak da nikad nije kasno ni za što.

"KNJIŽEVNOST GRADIŠČANSKIH HRVATA OD 1921. DO DANAS" N. BENČIČA

Drugo prošireno izdanje knjige povjesničara književnosti Nikole Benčića "Književnost gradišćanskih Hrvata od 1921. do danas" predstavljeno je na tribini Hrvatsko slovo uživo u Hrvatskoj kulturnoj zakladi u Zagrebu. O knjizi su govorili gradišćanski jezikoslovci Ivo Sučić, Sabine Pavišić, urednik "Panonskog ljetopisa" Robert Hajszan, publicist Stjepan Šulek, književnik Stjepan Šešelj i autor Nikola Benčić. Autor Nikola Benčić istaknuo je kako je knjiga poziv matičnoj državi da joj u sjećanju ostanu gradišćanski Hrvati. Napomenuo je da je u njoj obradio kulturnu i književnu djelatnost Hrvata koji žive u Slovačkoj, Moravskoj, Mađarskoj i Austriji. U knjigu je uvrstio samo kulturne prinose gradišćanskih Hrvata objavljene na hrvatskom jeziku. Knjigu "Književnost gradišćanskih Hrvata od 1921. do danas" (397 str.) objavio je Znanstveni institut Gradišćanskih Hrvatov (ZIGH) iz Trajštofa.

HRVATSKA KATOLIČKA MISIJA U DARMSTADTU 1969. - 2009.

Monografiju "Hrvatska katolička misija u Darmstadtu 1969. - 2009. - Četrdeset ljeta pastoralnog djelovanja" u povodu 40. obljetnice HKM Darmstadt uredio je fra Josip Klarić, a izdale su je Franjevačka provincija Presvetoga otkupitelja - Zbornik "Kačić" i HKM u Darmstadtu. Monografija je posvećena hrvatskim vjernicima koji su u Darmstadtu četrdeset godina svjedočili svoju kršćansku vjeru i predstavljali svoju domovinu i njemačkim sugrađanima koji su ih prihvatili kao kršćansku braću i sestre. U monografiji se ističu župnici koji su djelovali u misiji, fra Roko Romac, fra Frano Bilokapić, fra Nediljko Budimir Bekan, fra Ivan Vidović i aktualni župnik fra Josip Klarić. Tu su i pastoralne suradnice, školske sestre franjevke Krista kralja Provincije presvetoga srca Isusova u Splitu (s. Božena Duvnjak, s. Vitalija Križan, Rozarija Župić i aktualne s. Damjana Damjanović i s. Anđela Milas). Također se može pratiti župna statistika: krštenici, prvopričešnici, krizmanici, vjenčani i umrli. (Adolf Polegubić)

Novi album violončelista Stjepana Hausera

Izašao je novi album svjetski priznatog violončelista Stjepana Hausera u nakladi *Meridian Recordsa*, ugledne britanske diskografske kuće za klasičnu glazbu. Naziv CD-a je "Stjepan Hauser – Portrait", a na njemu se nalaze djela Boccherinija, Faurea, Rachmaninova, Ligetija, Poppera i Brahmsa. Na albumu uz Stjepana svira i japanska pijanistica Yoko Misumi.

Premda tek u svojim ranim dvadesetima, hrvatski violončelist Stjepan Hauser već je nastupao s mnogim velikim orkestrima u najvećim i najcjenjenijim auditorijima diljem Europe. Izvršne izvedbe u Hrvatskoj, Sloveniji, Nizozemskoj, Irskoj, Belgiji, Austriji, Albaniji, Njemačkoj, Francuskoj, Italiji, Španjolskoj, Švicarskoj, Južnoj Africi, Novom Zelandu, SAD-u i Velikoj Britaniji sa senzacionalnim prvimjencima u amsterdamskom Concertgebouwu, Royal Albert Hallu, Wigmore Hallu, St. Martin in the Fieldsu, King's Placeu i St. John's Smith Squareu svjedoče njegovu neusporedivu muzikalnost i umjetnički duh. (Željka Lešić)

Gibonni u Gradišću

Ovogodišnji 38. po redu Dan mladine, tradicionalna manifestacija gradišćanskohrvatske mladeži, koju organizira Hrvatski akademski klub iz Beča, održana je od 10. do 12. rujna u selu Čajti, u južnome Gradišću. Raznovrstan program ove najvažnije priredbe mladih gradišćanskih Hrvata bio je u znaku desete obljetnice postavljanja dvojezičnih topografskih natpisa u austrijskom Gradišću. U glazbenom dijelu programa, uz mnogobrojne gradišćanske sastave, nastupio je na oduševljenje mladih Gradišćanaca i gost iz Hrvatske – Zlatan Stipišić Gibonni.

Rođendan u domoljubnom znaku

Izvedbom opere "Nikola Šubić Zrinski" Ivana pl. Zajca u režiji Krešimira Dolenčića obilježena je 150. obljetnica djelovanja Opere Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu. Obnova najizvođenije hrvatske opere događala se usporedno s obilježavanjem 150. rođendana kazališta te

upravo njome i započinje čitava sezona. Praizvedena 1876. godine u Zagrebu, ova opera, kako to navodi Jagoda Martinčević u programskoj knjižici, je domoljubni znak hrvatske opere te "poput generacijskog lanca Zajčev 'Zrinski' slijedi svoj vlastiti put nizom desetljeća u kojima je njegova vrijednost često bivala mjerilom provjere stručnih kriterija, no zadržavajući tijekom cijele svoje duge povijesti domoljubni znak neprijeporne pripadnosti hrvatskoj kulturi".

"Ne damo te pismo naša"

Na poljudskom stadionu u Splitu održan je tradicionalni klapski koncert pod nazivom "Ne damo te pismo naša". U programu koji je trajao dva i pol sata nastupile su najbolje dalmatinske klape čije su izvedbe oduševile petnaestak tisuća gledatelja. U tim nastupima mogli su uživati mnogobrojni poštovatelji tradicionalne a capella klapske pjesme, kao i oni kojima su prihvatljiviji zvukovi suvremene pop dalmatinske pjesme. Ovim glazbenim, klapskim spektaklom započela je proslava stotog rođendana nogometnog kluba Hajduk, osnovanog 13. veljače 1911. godine u Pragu.

Deset dana vrhunskoga baroka

Varaždinske barokne večeri koje slave svoj 40. jubilej svake godine se upisuju velikim slovima na kulturnom zemljovidu Lijepe Naše. Manifestacija koja prepoznaje kako domaću, tako i europsku ostavštinu barokne glazbe okupila je u deset dana, od 24. rujna do 4. listopada, na jednome mjestu atraktivne sastave i soliste koji uspijevaju iz godine u godinu očarati publiku suvremenim izvedbama baroknih skladbi, ali i novootkrivenih djela te je nedvojbeno postala jedan od prvorazrednih kulturnih događaja godine. Osim umjetničkog segmenta, Varaždinske barokne večeri postale su i turistički dragulj županije koja otvara svoja vrata prema ostatku Hrvatske, ali i Europe, a krajnji rezultat toga je da se glas o našoj bogatoj baroknoj baštini čuje daleko izvan hrvatskih granica.

Tereza Kesovija proslavila 50 godina karijere

Hrvatska glazbena diva Tereza Kesovija u povodom 50 godina karijere održala je, uz pratnju Simfonijskog orkestra HRT-a, veliki jubilarni koncert "Još se srce umorilo nije" pred prepunom Koncertnom dvoranom Vatroslava Lisinskog. Dvosatnim koncertom Tereza je zagrebačkoj publici ponudila presjek svoje bogate karijere nizom

prepoznatljivih pjesama Zdenka Runjića, Nikice i Stipice Kalogjere, Arsena Dedića, Kemala Montena i Đele Jusića, uspješnica koje je izvodila na festivalima u Splitu, Opatiji, Zagrebu, Sarajevu i Beogradu. Tereza Kesovija snimila je više od trideset LP-a i više od sedamdeset singl ploča te desetak CD-a, ali i veliki broj pjesama koje se nisu našle na nekom od nosača zvuka. Za svoj umjetnički rad dobila je mnogobrojna priznanja, primjerice Nagradu "Vlaho Paljetak" (1977.), Zlatni Zagreb (1995.) za umjetnički doprinos tom festivalu i Nagradu "Đeki Srbljenović" (2000.) za poseban doprinos Splitskom festivalu.

zabavna

- 1 **Jole** - Bagrem bijeli
Hit Records
- 2 **Jelena Rozga & Željko Samardžić** - Ima nade
Hit Records & Tonika
- 3 **Jasmin Stavros** - Žene
Hit Records
- 4 **Mate Bulić** - Neretva
Hit Records
- 5 **Leo** - Bolji nego ja
Hit Records
- 6 **Sandi Cenov** - Zbog jedne Lane
Hit Records
- 7 **Neda Ukraden** - Da se nađemo na pola puta
Hit Records
- 8 **Jelena Rozga & klapa Iskon** - Ostaviti ću svitlo
Tonika & Hit Records
- 9 **Vedrana Vukojević** - Zabranjeno Nema
- 10 **Zlatko Pejaković** - Siromah sam, nije me sramota
Hit Records

pop&rock

- 1 **Gibonni** - Toleranca
Dallas
- 2 **Toše Proeski** - Još uvijek sanjam da smo zajedno
Hit Records
- 3 **Tony Cetinski** - Dobra ti noć bivša ljubavi
Hit Records
- 4 **Nina Badrić** - Znam te ja
Hit Records
- 5 **Teška industrija** - Dolje južno
Hit Records
- 6 **Maja Vučić** - Bit će ti žao
Menart
- 7 **Franka Batelić** - Na tvojim rukama
Hit Records
- 8 **Feminem** - Lako je sve
Croatia Records/Campus
- 9 **Luka Belani** - Guarded by Angels
Aquarius Records
- 10 **T.B.F.** - Fantastična (unplugged)
Menart

NAŠA KUHINJA

Priprema: Marija Hećimović

Lovranski maruni

Jedan od neupitnih simbola jeseni svakako je kesten, koji rado kušamo pečenoga ili u kolačima i slasticama, a također i kao sastavni dio drugih jela. Osim „običnog“ kestena svima nam je dobro poznat „lovranski marun“, oplemenjena sorta pitomoga kestena nastala cijepljenjem plemkama maruna tj. kestena dubenca. Maruni rastu na obroncima Učke, osobito u okolici Lovrana, Opatije i Mošćeničke Drage. Od „običnog“ pitomog kestena marun se razlikuje jer je krupniji, svjetlije je boje, lakše se guli i na kraju ono najvažnije, puno je slađi.

Zbog svoje nesporne kvalitete maruni su obilježili gastronomiju područja u kojem uspijevaju pa se od davnina koriste za pripremanje različitih jela: juha, umaka, nadjeva, priloga te kolača i slastica. Nadjevom od maruna se pune patke, teleći odresci i lignje. Umaci i prilozi od maruna najčešće se serviraju uz divljač. Od maruna pomiješanih s braš-

nom mijese se kroketi, ravioli i ostale vrste tjestenina, koje se serviraju s umacima od kestena, a najčešće su pomiješani s gljivama. Od slastica se radi marunjača, pite, kolači, rolade, torte, pudinzi i sladoled. Kolači i slastice tradicionalno se zaslađuju medom umjesto šećerom. Manje je poznato da su u prošlosti domaćice pekale marune i mljele ih te koristile kao nadomjestak za kavu.

Stanovnici podno Učke ovaj plod su promovirali u turističke svrhe svojom tradicionalnom Lovranskom marunadom koja se održava u listopadu. Ove godine Marunada je svrstana među deset najboljih europskih jesenskih gastronomskih festivala. Za tu prigodu organizira se bogati program koji uz delicije od maruna sadrži i glazbene, športske, avanturističke i druge programe.

Pridružujemo se i mi toj 'festi od maruna' s receptom za tortu u čiju kremu idu maruni, a dobro će poslužiti i tzv. obični kesteni. Recept i sliku dobili smo iz Kulinarske radionice voditelja Borisa Mihovilića iz Lovrana.

TORTA OD ORAHA I MARUNA

Namirnice za biskvit:

250 g maslaca, 250 g šećera, 6 jaja, 100 g čokolade, 130 g oraha, 130 g brašna, 1 vrećica praška za pecivo, 2 žlice ruma.

Namirnice za kremu:

250 g pasiranih maruna, 250 g maslaca, 130 g šećera, 3 jaja, 0,5 l mlijeka, 100 g otopljenog čokolade, 0,05 l Grand Marnier likera, 2 vrećice šećera od vanilije.

Radni postupak za biskvit:

1. U dobro umućeni maslac postupno dodajemo polovicu šećera. Zatim dodajemo žumanca (jedan po jedan) i miješamo dok ne postane pjenasto.
2. Zatim u smjesu dodamo otopljenu čokoladu, orahe, brašno, prašak za pecivo i rum te sve zajedno dobro miješamo.
3. U drugu posudu stavimo ostatak šećera i bjelanca te napravimo čvrsti snijeg.
4. Spojimo obje smjese te ih lagano promiješamo.
5. Gotovu smjesu stavimo u zamašćeni i pobrašnjeni kalup te pečemo 40 minuta na temperaturi od 175°C.

Radni postupak za kremu od maruna:

1. Jaja dobro umutimo i dodamo 0,25 l mlijeka, 100 g pasiranog maruna i 130 g šećera te izmiješamo.
2. Zakuhamo 0,25 l mlijeka sa šećerom od vanilije te umiješamo smjesu pod rednim brojem 1. i kuhamo 5 - 6 min.
3. Kuhanu smjesu pustimo da se ohladi.
4. Zatim u ohlađenu smjesu dodamo dobro izrađeni maslac, otopljenu i ohlađenu čokoladu i miješamo dok ne postane pjenasta, postupno dodamo ostatak kestena i Grand Marnier liker.
5. Gotovim nadjevom napunimo biskvit.

"Nastupamo posvuda gdje žive Hrvati"

"Vrlo dobre odnose imamo s gradišćanskim Hrvatima u Austriji i Mađarskoj gdje često nastupamo, kao i s Hrvatskom bratskom zajednicom u Americi", naglasio je Dražen Đaković

Razgovarala: **Željka Lešić**

Snimke: **Arhiva TS "Kristali"**

Kada su nastali "Kristali" i tko je njihov osnivač?

- Službeni početak rada "Kristala" dogodio se 1990. godine. Naime, te godine smo izdali svoj prvi nosač zvuka te prvi put javno nastupili na tada obnovljenom festivalu "Zlatne žice Slavonije". Taj naš prvi korak bio je uspješan te nas je ocjenjivački sud nagradio Zlatnom plaketom Večernjeg lista. Prije snimanja albuma, puno vremena smo proveli vježbajući i usavršavajući sviranje tambure u KUD-u Kristal-Sladorana iz Županje. U KUD-u nas je okupio poznati županjski tamburaš Ilija Nikolić-Pranjek. Uz njega prvu postavu "Kristala" čine Franjo Juzbašić, Dražen Đaković, Damir Naglić, Mislav Rosotrunović i Željko Dretvić. Na poticaj Ilije Nikolića 1990. godine izlazimo iz KUD-a i nastavljamo samostalnim radom. Današnju postavu "Kristala" čine Franjo Juzbašić, Dražen Đaković, Damir Naglić (članovi "Kristala" od 1990.), te Marko Sesar, Hrvoje Juzbašić i Goran Filipović.

Koliko ste do sada izdali nosača zvuka?

- Iza nas je osam samostalnih nosača zvuka. Prva tri nosača zvuka bila su na audiokasetama. Jedan od tih triju je album *Hrvatske uskršnje pjesme*. Poseban je po tome što je to prvi uradak takve vrste u svijetu tamburaške glazbe. Naime, mnogi su sastavi snimili niz božićnih albuma, ali uskršne skladbe nitko do tada nije snimio. Na njega smo osobito ponosni. Nakon ovih, slijedi i pet samostalnih CD nosača zvuka. Uz ovih osam nosača zvuka, sudjelovali smo i

na nizu kompilacijskih izdanja. Moram još napomenuti i album Šime Jovanovca "Nema roda do mog roda" koji je bio prvi izdani tamburaški CD u svijetu, a koji smo odsvirali u cjelini. U travnju ove godine na Šiminom slavljeničkom koncertu u povodu 45 godina njegova umjetničkog rada, koji je održan u KD "Vatroslav Lisinski", upravo za taj album dobili smo i platinastu ploču od izdavača Croatia Recordsa.

Kada će izaći novi slavljenički album i hoće li biti odmaka od vaše uobičajene glazbe?

- Krajem kolovoza izlazi novi album pod nazivom "Moram ja bez nje". Promocija albuma održana je 4. rujna u Požegi u sklopu festivala "Zlatne žice Slavonije". Mario Mihaljević, Marina Tucaković, Antonija Šola, Krešimir Stipa Bogutovac, Besim Spahić, Hrvoje Zovko, Tomislav Pejak, Franjo Juzbašić i Hrvoje Juzba-

St. Thomas (Kanada) - Kristali u društvu s B. Luketichem

šić potpisuju 12 skladbi na albumu. Na albumu se nalaze i tri odlične vokalne suradnje s nama dragim gostima - Darusom Despotom (*Tambura bez žica*) i Jasminom Stavrosom (*Neka je šarala*), te dječjim zborom "Vukovarski golubi-ći" u skladbi "Božić bijeli dolazi". Mario Mihaljević, Krešimir Stipa Bogutovac i Hrvoje Zovko su autori s kojima imamo dugogodišnju uspješnu suradnju, dok su Marina Tucaković, Antonija Šola, Besim Spahić, Tomislav Pejak autori s kojima surađujemo prvi put, ali nadamo se ne i zadnji. Franjo i Hrvoje su članovi našeg sastava koji su se potrudili svojim glazbenim radovima pridonijeti kvaliteti albuma. Čast nam je što su ova ugledna autorska imena sudjelovala u nastajanju ovoga albuma. Aranžmane za sve pjesme potpisuje Hrvoje Juzbašić koji je svojim idejama unio svježinu u zvuk "Kristala". Uvjereni smo kako će publika uživati slušajući ovaj nosač zvuka, kao što smo mi uživali snimajući ga. Glazbeni producent albuma je Željko Nikolin, a Croatia Records je izdala album.

Kako ćete proslaviti 20. obljetnicu postojanja i gdje?

- Naravno da je 20 godina rada razlog za slavlje. Županja, grad u kojem smo počeli, najbolje je mjesto za to. Do kraja godine planiramo veliki koncert na kojem će nastupiti mnogobrojni gosti - naši kolege glazbenici. Bit će to jedan

od načina da zahvalimo i gradu, ljudima koji ga vode te građanima na potpori koju nam pružaju svih ovih godina. Moram istaknuti da je Grad Županja uvijek bio uz nas. Bit će to prilika da zahvalimo i županiji iz koje dolazimo - Vukovarsko-srijemskoj, našem županu i svima onima koji vjeruju u nas.

Tijekom glazbenog djelovanja dobili ste mnoga priznanja...

- U bogatoj povijesti "Kristali" su dobili mnogobrojna priznanja i zahvalnice za svoj rad. Sudjelovali smo na mnogobrojnim humanitarnim koncertima. Godine 1992. svirali smo dva mjeseca

u Kanadi kako bismo pomogli u prikupljanju pomoći za tada ratom pogođenu Hrvatsku. Posebno smo ponosni na broj ostvarenih nastupa i turneja diljem Hrvatske, Europe te Kanade i SAD-a, a još više na prijateljstva ostvorena na tim putovanjima. Također moram istaknuti Zahvalnicu Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport Grada Zagreba koju smo dobili kao sudionici Croatian music AID-a, te Srebrni grb Grada Županje za doprinose u kulturi grada. Ipak, ono što nas najviše veseli jest radost na licu onih kojima smo pomogli i osmijeh vjerne publike.

Često ste gostovali u inozemstvu - u kojim zemljama svijeta i s kime ste nastupali?

- Kao što sam napomenuo, 1992. godine bili smo na turneji u Kanadi gdje smo prikupljali pomoć za domovinu. Od 1992. godine do danas obišli smo veliki dio Europe: Francusku, Nizozemsku, Švicarsku, Njemačku... Vrlo dobre odnose imamo s gradišćanskim Hrvatima u Austriji i Mađarskoj gdje često nastupamo. Naši domaćini su folklorno društvo Hajdenjaki iz Donje Pulje (Austrija) i gđa Jelka Perušić. Uvijek nas oduševi ljubav i trud koji ulažu gradišćanski Hrvati u očuvanje tradicijske kulture i jezika. U organizaciji Hrvatske bratske zajednice (čiji smo članovi) 2004. godine posjetili smo Kanadu i Ameriku. Turneja koja je trajala gotovo dva mjeseca donijela nam je mnoga prijateljstva i poznanstva koja i danas traju. Inicijativa HBZ-a u Americi, na čelu s predsjednikom Bernar-

Nastup u Hamiltonu

Snimak s turneje po Austriji

dom Luketićem, o stalnoj organizaciji koncerata za iseljenu Hrvatsku još je jedan od doprinosa u očuvanju identiteta ljudi kojima je domovina uvijek u srcu. Drago nam je što je g. Luketić omogućio i nama da budemo dio ove lijepe priče. Posljednjih nekoliko godina često nastupamo u BiH te Srbiji odnosno posvuda gdje žive Hrvati. Na drugi dio Vašeg pitanja možda bih brže odgovorio ako bih nabrojio one s kojima nismo nastupali. Šima Jovanovac je pjevač s kojim smo ostvarili najveći broj nastupa. Tu su i Vice Vukov, Krunoslav Kićo Slabinac, Vera Svoboda, Blanka Došen, Marta Nikolin, Đuka Čaić, Stjepan Jeršek Štef, Boris Čiro Gašparac, Viktorija Kulišić-Đenka i mnogi drugi. Sve su ovo glazbenici s kojima je uvijek zadovoljstvo nastupati.

Možete li se prisjetiti nekog događaja s mnogobrojnih putovanja koji Vam je posebno ostao u sjećanju prigodom nastupa za iseljene Hrvate?

- Svaki je nastup priča za sebe. Budući da naš repertoar čini glazba iz cijele Hrvatske, bez obzira na to jesu li u publici Slavonci, Dalmatinci, Zagorci, Hercegovci, Ličani, Podravci, Međimurci, uvijek nas čini sretnim zadovoljstvo publike koja je čula glazbu svoga rodno kraja. Sve dok je tako, uistinu ne mogu izdvojiti niti jedan nastup. Možda je zanimljivo to što u svakom kutku svijeta naidemo na Slavonce koji nas tada pitaju poznamo li ovoga ili onoga. Što je još zanimljivije, uvijek netko od nas pozna-

je nekoga za koga oni pitaju.

Što je to što "Kristale" tako dugo drži u vrhu tamburaške glazbe?

- Hvala Vam na ovoj ocjeni. Ono što nas sve ove godine drži je prije svega ljubav prema glazbi, uporan rad i želja da približimo tamburu i tamburašku glazbu što većem broju ljudi. Nadam se da ovih dvadeset godina potvrđuje našu upornost i ljubav, a kada nas kritika i publika pohvali, sigurni smo da dobro radimo. Vjerojatno bi nam bilo teže bez nesebične potpore naših obitelji i na tome im hvala.

Koja bi bila Vaša poruka publici u domovini i izvandomovinstvu?

- Svrha tambure i tamburaške glazbe (barem kako je "Kristali" doživljavaju) nije samo razveseliti ljude, nego i sačuvati tradiciju i kulturu hrvatskog naroda. Moramo znati tko smo, što smo i odakle dolazimo. Znam da se i u domovini i izvandomovinstvu čini sve kako bi se to postiglo, a mi smo tu da svojim nastupima tome pridonesemo. Zahvaljujem vjernoj publici na potpori svih ovih 20 godina i nadam se još mnogim nastupima u domovini i izvan nje. ■

Nastup s Šimom Jovanovcem u Kanadi

ENG We spoke with Dražen Đaković, a member of the tamburitza ensemble Kristali out of Županja, on the 20th of this Croatian band, renowned and respected in the homeland and among Croatians around the world.

Najbolji trenuci Dove Fashion.hr

Na nedavno održanome zagrebačkom Dove Fashion.hr predstavljene su kolekcije za sezonu proljeće/ljeto 2011. Ovogodišnji Dove Fashion.hr obilježen je dolaskom mnogih poznatih lica, među kojima su se svakako istaknule **Petra Nižetić, Jelena Popović Volarić, Lana Jurčević i Nevena Rendeli**. Smisao za odijevanje dokazale su smjelim kombinacijama u kojima su nastojale donijeti nešto novo i drukčije na domaću scenu. Na slici vidimo poznate glumce Marija Mlinarića, Marija Valentića i Duška Modrinića koji su nosili modele Ivice Klarića.

"Saloma" Dimitrija Popovića

Na otvorenju izložbe ciklusa "Saloma" Dimitrija Popovića izveden je performans inspiriran biblijskom temom u kojemu je nastupila Severina. Ovim ciklusom autor zatvara projekt inspiriran intrigantnim ženskim likovima: Juditom, Marijom Magdalenom i Salomom. Na izložbi u Muzeju Mimari izloženo je oko 50 radova: crteža, ulja na platnu, objekata i niz fotografija oslikanih akrilikom. Za utjelovljenje suvremenog lika Salome na fotografijama Dimitriju Popoviću pozirala je Severina Vučković. Na otvorenju je prezentirana monografija o ovom ciklusu.

Goranovci na Cipru

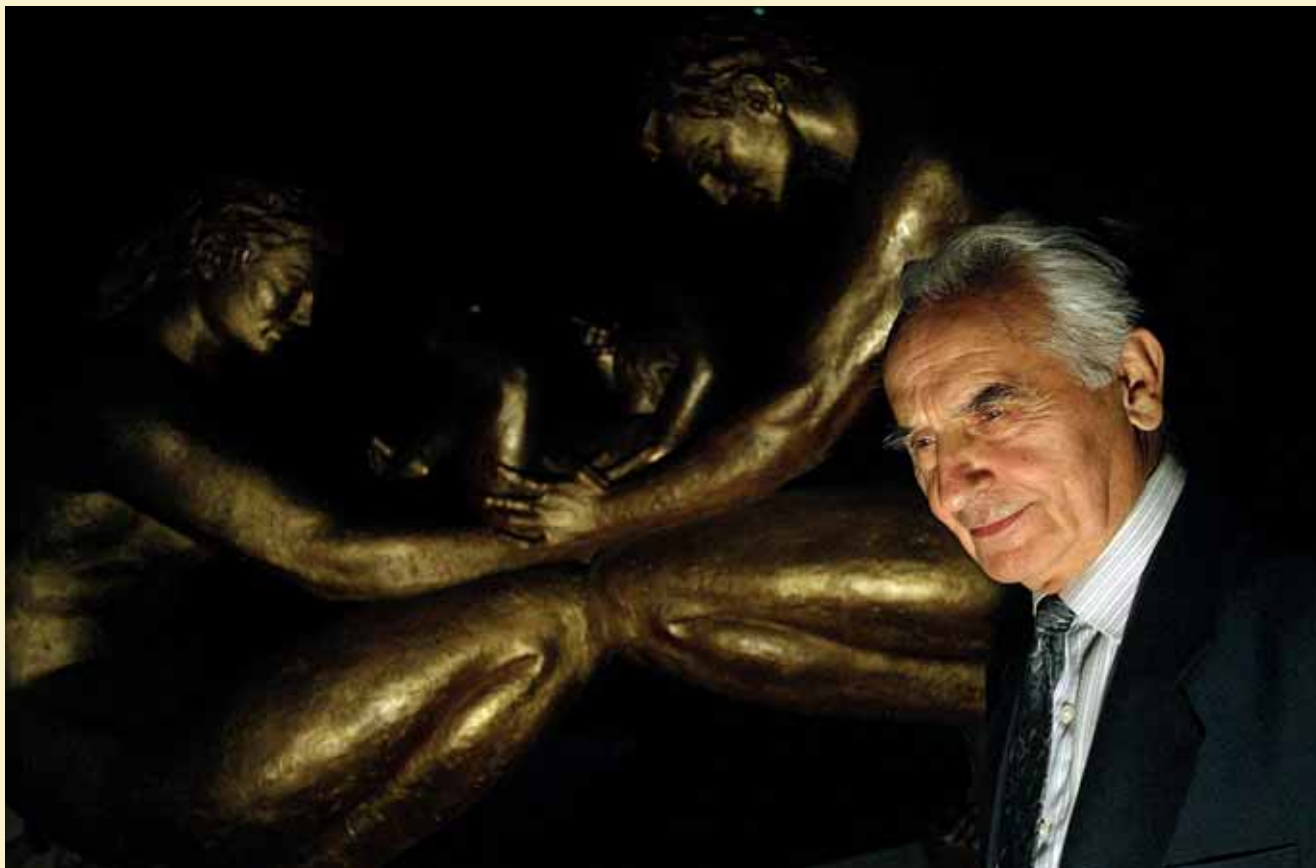
Folklori ansambl "Ivan Goran Kovačić" gostovao je od 9. do 15. rujna na Cipru gdje je sudjelovao na 5. festivalu folklor mediteranskih zemalja u Larnaci. Na festivalu su sudjelovale skupine iz 10 zemalja - Hrvatske, BiH, Grčke, Slovenije, Poljske, Litve, Latvije, Slovačke, Austrije, Cipra i Armenije.

Kastav – bela nedeja

Prva nedjelja i ponedjeljak u listopadu dani su ponude i kušanja tek otočene mlade belice, autohtonoga bijeloga vina Kastavštine. Bela nedeja nije samo sajam mladoga vina, već se u Kastvu od davnina, uz prezentaciju starih zanata, tih dana priređuje veliki sajam svakovrsne robe, uz mnogobrojne ugostiteljske štandove te mnoštvo kulturnih događaja. Bela nedeja ima višestoljetnu tradiciju, a spominje se još u Zakonu grada Kastva iz 1400. godine. I ove godine kastavska fešta okupila je na tisuće posjetitelja iz kastavštine, kao i iz cijelog Kvarnera i Istre.

Retrospektiva kipara Vladimira Herljevića

Na retrospektivnoj izložbi kipara Vladimira Herljevića, postavljenoj u Gliptoteci HAZU-a, predstavljene su skulpture u mramoru, granitu i bronci. Vladimir Herljević zanimljiva je umjetnička ličnost, sudionik i svjedok mnogobrojnih odrednica razvoja moderne skulpture u nacionalnim okvirima, a svojim je djelom ispisao mnoge glavne i epizodne stranice hrvatskoga kiparskog kontinuiteta, rekla je na otvaranju izložbe likovna kritičarka Marina Baričević. Vladimir Herljević rođen je 1930. u Varešu u Bosni i Hercegovini. Bio je dugogodišnji suradnik i tajnik akademika Antuna Augustinčića te je surađivao i u izradi spomenika Seljačkoj buni i Matiji Gupcu u Gornjoj Stubici, a u Augustinčićevoj radionici proveo je 29 godina. Potvrdio se i kao vrsni stručnjak za restauriranje zagrebačke katedrale, a autor je i obnove zapadnoga portala crkve sv. Marka te niza portreta.

Gaf s australskom Hrvaticom

Voditeljica australskog showa Top Model Sarah Murdoch napravila je gaf baš u finalnoj emisiji. Kada je proglašavala pobjednicu, izgovorila je ime djevojke Kelsey Martinovich, koja je bila drugoplasirana. Ovu ljepoticu hrvatskog podrijetla obuzelo je oduševljenje, izljubila se s voditeljicom i drugom natjecateljicom, Amandom Ware. Tada je voditeljica shvatila da je pogriješila. "Ovo je ludo! Tako mi je žao! Osjećam se bolesno. Ovo se događa kada je emisija uživo", povikala je voditeljica koja nije mogla vjerovati što joj se dogodilo. Unatoč neviđenoj pogrešci, ne sumnjamo da lijepu Kelsey Martinovich čeka uspješna karijera modela.

VLATKO MARKOVIĆ PONOVO SE KANDIDIRA ZA PREDSJEDNIKA

Vlatko Marković, koji je na čelu Hrvatskoga nogometnog saveza od 1998. godine, kandidirat će se još jednom za tu poziciju u prosincu ove godine! Rečeno je to na prigodnoj konferenciji za novinare u Hrvatskome nogometnom savezu. Naime, izborna skupština održat će se u prosincu, kad istječu mandati svim zastupnicima. Županjski savezi dužni su izabrati nove zastupnike u svojim redovima do 31. listopada. A istječe mandat i predsjedniku HNS-a Vlatku Markoviću. U listopadu će u Zagreb u posjet HNS-u doći i Uefin predsjednik Michel Platini kako bi, kažu u Savezu, dao potporu dosadašnjem predsjedniku Vlatku Markoviću.

SANDRI PERKOVIĆ NAGRADA ZA NADOLAZEĆU ZVIJEZDU

Hrvatska rekorderka u bacanju diska, 20-godišnja Sandra Perković dobitnica je nagrade za nadolazeću europsku atletska zvijezdu u ženskoj konkurenciji, objavljeno je na internetskoj stranici Europskoga atletske saveza (EAA). Sandra Perković osvojila je ove godine na EP-u u Barceloni zlatnu medalju te je postala najmlađa europska prvakinja u bacanju diska svih vremena. Svoju prvu pravu sezonu u seniorskoj konkurenciji Sandra Perković zaokružila je drugim mjestom u ukupnom poretку Dijamantne lige sa 16 bodova. "Iznenadila me nagrada, iako sam znala da sam jedina juniorka sa seniorskom medaljom, ali prema anketama nikad ne možeš biti siguran u pobjedu. Ova mi je sezona bila odlična, sljedeća će biti još i bolja. Sve ovo što mi se dogodilo, nije me promijenilo, osim što sam puno naučila i postala iskusnija", rekla je Sandra.

ERUPCIJA ODUŠEVLENJA NA POLJUDU

Naši klubovi Dinamo i Hajduk u prva dva kola Europske lige skupili su po tri boda. Na početku lige 'plavi' su nadigrali glavnog favorita skupine, španjolski Villarreal, pobijedivši pred punim Maksimirom 2 : 0. Hajduk je počeo porazom u Grčkoj protiv AEK-a 3 : 1. Dinamo je u 2. kolu izgubio u Solunu od PAOK-a 1 : 0, nesretnom pogreškom obrane. Navijači Hajduka dugo će pamtit 2. kolo i pobjedu nad Anderlechtom koju su izborili pogotkom mladog Vukušića u posljednjim sekundama nadoknade za veliko, nezapamćeno slavlje hajdukovaca i njihovih navijača.

ZLATNI SELIGMAN I TKALČEC

Robert Seligman na konju s hvataljka-ma i Tijana Tkalčec na preskoku osvojili su zlatnu medalju na Svjetskom kupu u Ostravi. Bila je to zadnja provjera hrvatskih reprezentativaca prije odlaska na Svjetsko prvenstvo u Rotterdamu od 16. do 24. listopada. Tkalčec je nastupila i u finalu na parteru, dok je Marijo Možnik u finalu na preči zauzeo osmo mjesto. Marko Brez je zbog viroze pao s konja s hvataljkama, a zbog mučnine je bio prisiljen otkazati ostale nastupe.

MIRNA JUKIĆ ODLUČILA PREKINUTI PLIVAČKU KARIJERU

Mirna Jukić odlučila je već u 24. godini reći zbogom plivanju. Priča o najboljoj austrijskoj plivačici svih vremena uvijek je intrigirala hrvatsku javnost jer je Mirna Jukić rođena Vukovarka, djevojka koja je bila predodređena postati najboljom hrvatskom plivačicom. No, to se nije dogodilo, pomanjkanje uvjeta za treninge na plivalištu Mladosti odvelo ju je 1999. u Austriju. Mirna Jukić uspjela je čak u konkurenciji silnih skijašica koje se bave nacionalnim sportom, postati najbolja športašica Austrije. Odluku o prekidu karijere objavila je u Beču, u prisutnosti svoje obitelji i dečka, najboljega austrijskog tenisača Jürgena Melzera. Pod austrijskom zastavom, za koju pliva i njezin mlađi brat Dinko, osvojila je olimpijsku broncu na 100 m prsno u Pekingu 2008. godine i dvije svjetske bronce, 2005. u Montrealu i 2009. u Rimu. Na europskim prvenstvima osvojila je tri zlatne, jednu srebrnu i dvije brončane medalje.

EP VATERPOLO: HRVATSKA PRVAK EUROPE

Vaterpolisti Hrvatske konačno su osvojili naslov najbolje momčadi Starog kontinenta svladavši u velikom finalu Italiju s uvjerljivih 7 : 3. Ono što im nije pošlo za rukom u Firenzi 1999. i Kranju 2003. godine, kada su osvojili srebrna odličja, ostvarili su u Zagrebu 2010. kada su se popeli na najvišu stubu pobjedničkog postolja. Hrvatska je u finalu doslovce "pregazila" Talijane, koji nisu mogli pronaći način kako svladati sjajnog vratara Josipa Pavića i odlično postavljenu obranu. Odabranici Ratka Rudića, kojima svi stručnjaci priznaju da igraju najbolji vaterpolo, izgubili su na ovom prvenstvu samo prvi susret u skupini s aktualnim europskim prvacima Crnom Gorom i od tada ne znaju za poraz. Zanimljivo je da je najbolji igrač prvenstva Vanja Udovičić, reprezentativac Srbije hrvatskih korijena, potpisao ugovor sa zagrebačkom Mladosti.

NA KRAJU OTON

- To ti je primjer inertnosti naše privrede! Kada tržište očekuje pečeno kestenje oni još uvijek nude kuhani kukuruz!

Istarski Hrvati u argentinskim rudnicima vapna u Malagueñu

Predavanje i Izložba Fotografija - Hrvatska Matica Iseljenika

"Delavsko Podporno Društvo - Slavija" Malagueño (1936).

Stoje (s lijeva na desno): Ivan Grbac (Jekominčićev); Alojz Pečarić; Alojz Oberman; Ivan Gornik; Kancijan Šverko (Tonkov); Jure Lončar; Jure Grbac (Jekominčićev); Jakov Šverko (Tonkov).
Sjede (s lijeva na desno): Jože Ratković; Ivan Antončić; Josip Sinčić (Vicencov); Ivan Šverko (Tonkov); Stjepan Grbac (Jekominčićev); Rudolf Šverko (Tonkov). Djeca: Pedro Grbac i Pedro Sinčić.

Stoje (s lijeva na desno): Ivan Simonić; Mate Šverko; Jure Grbac; Riko Šverko; Jakov Šverko; Ivan Božić; Anton Černeha ? (Markov); Petar Šverko. Sjede (s lijeva na desno): nepoznata osoba; Luca Sinčić (Vicencova); Marija Šverko (Gučeva); Anica Grbac (Jekominčićeva); Katerina Sinčić (Beničeva). Malagueño 1931.

Ivan Sinčić; Riko Šverko; Josip Šverko (Frankov). Malagueño 1932.

Pripremajući mate (tipični argentinski napitak). Jakov Šverko; Stjepan Grbac. Malagueño 1933.

Milan, Silvija, Ivan Sinčić. Malagueño 1938.

Postavljanje pruge u Castelaru, Buenos Aires (1926.). Desno: Jakov Šverko.

Radnici u radionici doktora Martina Ferreyra. Radionica (1928.). S lijeva na desno: Jakov Šverko (Gučev); Josip Sinčić (Vicencov); Ivan Žudić (Perov); Jože Ratković.